

OPINNÄYTETYÖ

Kaupunkiaktiivisuuden ja kulttuurisisältöisen kansalaistoiminnan tukeminen Kuopiossa

Nina Venäläinen

Kulttuurituottaja yamk
(60 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(12/2021)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaja (ylempi amk)

Tekijät: Nina Venäläinen

Opinnäytetyön nimi: Kaupunkiaktiivisuuden ja kulttuurisältöisen kansalaistoiminnan tukeminen Kuopiossa

Sivumäärä: 96 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Arto Lindholm

Työn tilaaja(t): Kuopion kaupunki, Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

---

Opinnäytetyöni aiheena on kuopiolainen kaupunkikulttuuri ja kaupunkiaktiivisuus. Tavoitteena on selvittää miten kaupunki voisi edistää kaupunkiaktiivisuutta. Opinnäytetyöni avaa kaupungin roolia kaupunkiaktiivisuuden edistäjänä ja antaa eväitä kaupunkiaktiivisuuden tunnistamiseen.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus ja sen teoreettinen tietoperusta pohjautuu osallisuuden, yhteisöllisyyden, placemakingin, kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden sekä omaehtoisen kansalaistoiminnan teemoihin. Näkökulma perustuu kaupunkiaktiivisuuteen ja sen ilmiöihin sekä merkitykseen ja mahdollisuuksiin kaupunkikulttuurin kehittämisessä.

Opinnäytetyöni tutkimustieto pohjautuu laajaan ryhmähaastattelun aineistoon. Haastattelin kaupunkiaktiivisuuden toimijoita, päättäjiä ja kaupungin työntekijöitä, joilla tiesin olevan asiantuntijuutta teemasta. Vertailututkimuksella selvitin Helsingin ja Oulun kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktiivisuutta. Opinnäytetyön prosessin aikana järjestin Kulttuurifoorumin kulttuuri-toimijoille teemasta kaupunkikulttuuri ja kaupunkiaktiivisuus sekä toteutin joukkorahoituskokeilun Mesenaatti.me palvelussa kaupunkiaktiivisuuden edistämiseksi.

Tuotoksena on nykytilan selvitys kaupunkikulttuurista ja kaupunkiaktiivisuudesta Kuopiossa. Lisäksi kaupunki saa eväitä kaupunkiaktiivisuuden tunnistamiseen sekä kehittämiseen. Opinnäytetyötä voivat hyödyntää kaupunkien kulttuuripalveluissa työskentelevät, kaupunkiaktiivistit sekä kulttuurialan erilaiset toimijat esimerkiksi neljännen sektorin toimijoiden tunnistamisessa ja kaupunkiaktiivisuuden sekä omaehtoisen kansalaistoiminnan merkityksen ymmärtämisessä kaupunkikulttuurin kehittämisessä.

Asiasanat: kaupunkikulttuuri, osallisuus, yhteisöllisyys

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Cultural producer (upper university of applied sciences)

Author: Nina Venäläinen
Title: Supporting urban activism and cultural civic activities in Kuopio
Number of Pages: 96 and 2 attachment pages
Supervisor(s): Arto Lindholm
Commissioned by: The City of Kuopio

The topic of my thesis is urban culture and urban activism in Kuopio. The aim is to find out how the city could promote urban activism. My thesis opens up the role of the city as a promoter of urban activism and provides a basis for recognizing urban activism.

My thesis is a qualitative study and its theoretical knowledge base is based on the themes of inclusion, community, placemaking, urban culture and urban activism, as well as voluntary citizenship. The perspective is based on urban activism and its phenomena, as well as its importance and potential in the development of urban culture.

The research information in my thesis is based on extensive group interview material. I interviewed actors, decision-makers and city employees of urban activism who had expertise on the theme. A comparative study examined urban culture and urban activism in Helsinki and Oulu. During the thesis process, I organized a Cultural Forum for cultural actors on the theme of urban culture and urban activism and conducted a crowdfunding experiment at Mesenaatti.me to promote urban activism.

The result is a study of the current state of urban culture and urban activism in Kuopio. In addition, the city is given the opportunity to identify and develop urban activism. The thesis can be utilized by urban activists working in urban cultural services and various actors in the cultural sector, for example in identifying actors in the fourth sector and understanding the importance of urban activism and voluntary civic activity in the development of urban culture.

Keywords: urban culture, participation, communality

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖ	8
	2.1 Kuopion kaupunkikulttuuri.....	10
	2.2 Kuopion kaupungin kulttuuripalvelut ja laki kuntien kulttuuritoiminnasta.....	12
	2.3 Kuopion kaupungin strategia	16
	2.4 KulttuuriKuopio -ohjelma ja Kuopio250 juhlavuosi	18
	2.5 Itä-Suomen kulttuuristrategia	19
	2.6 Meidän Kuopio -festivaali ja kaupunkitapahtumat.....	19
3	TEOREETTINEN TIETOPERUSTA.....	21
	3.1 Kaupunkikulttuuri	22
	3.2 Kaupunkiaktivismi.....	26
	3.3 Placemaking.....	29
	3.4 Omaehtoinen ja vapaa kansalaistoiminta.....	30
	3.5 Osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen	31
	3.6 Yhteisöllisyys.....	33
4	TUTKIMUSPROSESSI JA MENETELMÄT	35
	4.1 Laadullinen tutkimus	35
	4.2 Vertailuanalyysi	36
	4.3 Ryhmähaastattelut.....	37
	4.4 Joukkorahoitus -kokeilu Mesenaatti.me alustalla	40
	4.5 Kulttuurifoorumi.....	43
5	VERTAILUANALYYSI	44
	5.1 Helsingin toimenpiteitä kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden edistämiseksi ...	48

5.2	Esimerkkejä kaupunkiaktivismista Helsingissä.....	52
5.3	Oulu kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktivismin näkökulmasta.....	56
5.4	Esimerkkejä kaupunkiaktivismista Oulussa	59
6	HAASTATTELUAINEISTON ANALYYSI	59
6.1	Kaupunkikulttuurin yleistä määrittelyä haastattelujen pohjalta.....	61
6.2	Kuopion kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktivismin nykytila	62
6.3	Kuopion kaupunki kaupunkiaktivismiin alustana ja mahdollistajana	65
6.4	Kaupunkikulttuuri ja kaupunkiaktivismi Kuopion 250 v juhlavuotena.....	66
7	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	67
7.1	Kaupunkiaktivismiin toimintaympäristö Kuopiossa.....	68
7.2	Kaupungin rooli kaupunkiaktivismiin edistäjänä	72
7.3	Kaupunkiaktivismiin toimijoiden tunnistaminen.....	75
7.4	Kaupunki kaupunkiaktivismiin mahdollistajana.....	76
7.5	Kaupunkiaktivismi – uhka vai mahdollisuus.....	85
7.6	Opinnäytetyön merkitys.....	88
	LÄHTEET	91
	LIITTEET.....	97

1 JOHDANTO

Kaupunkikulttuuri on kaupungeille vetovoima- ja pitovoimatekijä sekä muutosvoima. Vireä kaupunkikulttuuri houkuttelee parhaimmillaan uusia asukkaita ja pitää otteessaan nykyisiä. Kaupunkikulttuurin käsite on laaja ja se pitää sisällään hyvin monimuotoisia asioita kaupungin ulkoisesta olemuksesta, toiminnoista, tapahtumista ja ilmiöistä.

Kaupunki toimii alustana kaupunkilaisten omaehtoiselle kulttuuritoiminnalle, mahdollistaa tiloja ja puistoja tapahtumien käyttöön eli julkishallinnon rooli on toimia kaupunkikulttuurin mahdollistajana. Kaupunkikulttuuri ja kaupunkiaktivismi nivoutuvat toisiinsa. Kaupunkikulttuurin vireys ja monipuolisuus innostaa ja ruokkii kaupunkiaktivismiin toimijoita ja toisaalta kaupunkiaktivismilla voidaan elävöittää paikallista kaupunkikulttuuria. Kaupunkilaisten omaehtoinen yhteistoiminta lisää sitoutumista omaan kaupunkiin ja asuinalueeseen.

Kaupungit voivat mahdollistaa kaupunkiaktivismia purkamalla esteitä aktivismin tieltä ja luomalla edellytyksiä aktivismin synnylle, leviämiselle ja jatkuvuudelle pitkäjänteisellä toiminnalla. Avaintekijöitä ovat sallivuuden ilmapiiri ja kokeiluvalmius. Moni asia jää toteutumatta, koska tekijät kohtaavat turhaa byrokratiaa. Sallivuusviestintä voisi parantaa omaehtoisuutta ja sitä voisi suunnitella yhdessä aktivistien kanssa. Viestintää ja vuorovaikutusta kannattaa toteuttaa siellä, missä aktivistit ovat eli pääsääntöisesti sosiaalisessa mediassa. (Kvartti 2017.)

Kaupunkiaktivistit haluavat tehdä yhteistyötä erilaisten tahojen kanssa, mutta eivät halua heikentää omaa toimijuuttaan sulauttamalla identiteettiään tai toimintatapojaan muihin. Neljännen sektorin toiminta on luonteeltaan satunnaista eikä vakiintunutta kumppanuutta kaupunkiorganisaation kanssa edes muodosteta. (mt.)

Neljännen sektorin roolia on viime vuosina ryhdytty korostamaan erityisesti taloudellisen toimeliaisuuden synnyttämisessä sekä hallinnon uudistamisessa. Kansalaisten omaan aktiivisuuteen perustuvilla ryhmillä on suuri vaikutus kaupunkien uudistumisessa. Verkostot kokoontuvat pääasiassa verkossa ja sosiaalisessa mediassa, mutta toiminta tarvitsee myös kaupunkitilaa. Kaupungin organisaatioilta vaaditaankin toiminnan uudelleen asemointia, jotta kaupunkiaktivismia voidaan parhaiten hyödyntää. Kaupunkien menestys riippuu yhä enemmän asukkaiden toimeliaisuudesta, joten asukkaiden toiminnan mahdollistavat kaupungit ovat paremmassa asemassa, kun houkutellessaan uusia asukkaita. Kaupunkiaktivismi nähdään merkittävänä menestystekijänä. Kaupungit haluavat mahdollistaa asukkaidensa tuottamaa omaehtoista toimintaa ja

välttää sen turhaa rajoittamista. Kaupungit toisaalta myös hyödyntävät ruohonjuuritason toimintaa oman brändinsä rakentamisessa. (Demoshelsinki 2018, 45–46.)

Kaupunkilaiset ovat aktivoituneet tuottamaan itse sen näköistä kaupunkikulttuuria kuin he haluavat omalla asuinalueellaan tapahtuvan. Kaupunkitilaa käytetään alustana erilaiselle toiminnalle, kuten kirpputoreille, kaupunginosatapahtumille tai yhteiselle vapaamuotoiselle kohtaukselle. Omaehtoista kansalaistoimintaa tehdään pienellä budjetilla ja aktiivisten kaupunkilaisten vapaaehtoisten voimin. Tällaista omaehtoista kaupunkikulttuuria kutsutaan kaupunkiaktivismiksi.

Kaupunkiaktivismia tulee Kuopiossa nostaa esiin, tarkastella ja kehittää, koska Kuopion koiseksi kaupungiksi yhteisöllistä kansalaisaktiivisuutta ja omaehtoisten tapahtumien tuottamista on hyvin vähän tai se on piilossa. Monessa muussa kaupungissa kaupunkiaktivismin lisääminen on tiedostettu ja sitä on alettu mahdollistamaan ja tukemaan. Tapahtumia tehdään Kuopiossa pääasiassa yritys- tai yhdistysvetoisesti ja niihin saadaan rahoitusta kaupungilta, hankerahoituksella tai apurahoina. Kuopiossa kaupunkiaktivismi toimii lähinnä sosiaalisessa mediassa erilaisten ryhmien kautta sekä asuinalueilla kaupunginosatapahtumina.

Kehittämistyötä on tärkeää tehdä asukkaita osallistavasti ja erilaisia osapuolia kuullen. Kaupungilta kehitystyö vaatii erityisesti uudenlaista näkökulmaa ja toiminnan tarkastelua esimerkiksi julkisten tilojen käytön ja avustustoiminnan osalta. Kaupunkiaktivismiin toiminnan näkyväksi tekemisellä saadaan aikaan vireää kaupunkikulttuuria uudenlaisen kansalaistoiminnan ja omaehtoisten tapahtumien kautta. Kaupungilla voisi olla merkittävä rooli positiivisen kaupunkiaktivismiin nousemisessa, mikäli se tunnistaa neljännen sektorin uudenlaista kansalaistoimintaa. Yhä useammin Kansalaistoiminnan palveluissa kohdataan tilanteita, joissa neljännen sektorin toimija kyselee neuvoja tai mahdollisuutta saada toimintaansa avustuksia. Tällä hetkellä prosessit eivät välttämättä kaikilta osin tue neljännen sektorin ja kaupunkiaktivismiin toimintaedellytyksiä.

Savon Sanomissa oli 21.4.2021 mielipidekirjoitus, jonka olivat kirjoittaneet Kuopion kaupungilta kulttuurisuunnittelija Jonna Forsman ja markkinointijohtaja Kirsi Soinen sekä Pohjois-Savon liiton viestintäasiantuntija Jari Sihvonen. He pohtivat kirjoituksessaan, että Kuopion kaupunkikulttuuri kaipaa uusia ilmiöitä ja odottamattomia kohtaamisia. Kirjoituksessa he korostavat juuri kohtaamisia, jotka elävöittävät kaupunkitilaa. Julkisten tilojen tulisi toimia kansalaistoiminnan ja asukkaiden luovina yhteiskehitys- ja tapahtumatiloina.

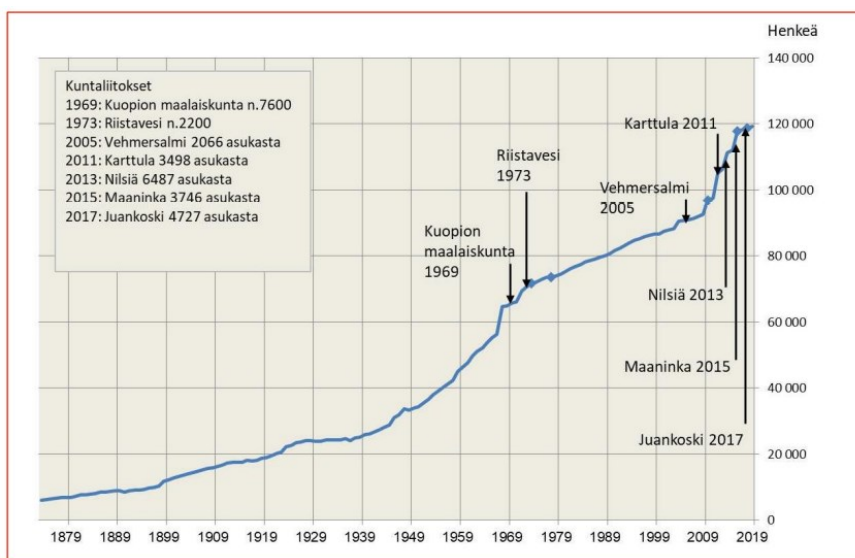
Kävelykadut, puistot ja satamat ovat kaupunkilaisten yhteisiä olohuoneita sekä kaupunkikulttuurin näyteikkunoita ja mittareita (Savon Sanomat 21.4.2021).

Tämä mielipidekirjoitus innoitti yhden kuopiolaisen asukkaan tekemään vastineen kirjoitukselle. Vastine julkaistiin Savon Sanomissa 25.4.2021. Kirjoittaja kuvaa näitä odottamattomia kohtaamisia omasta kokemuksestaan kummuten. Lisäksi hän pyytää kaupunkia toimimaan kaupunkikulttuurin edistämisen eteen.

Antakaa siis asukkaille mahdollisuus. Poistakaa byrokratia ja aikojen varaaminen. Antakaa asukkaille mahdollisuus musisointiin, tanssiin ja lauluun spontaani – esimerkiksi keskellä toria ja puistoissa. (Savon Sanomat 25.4.2021.)

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

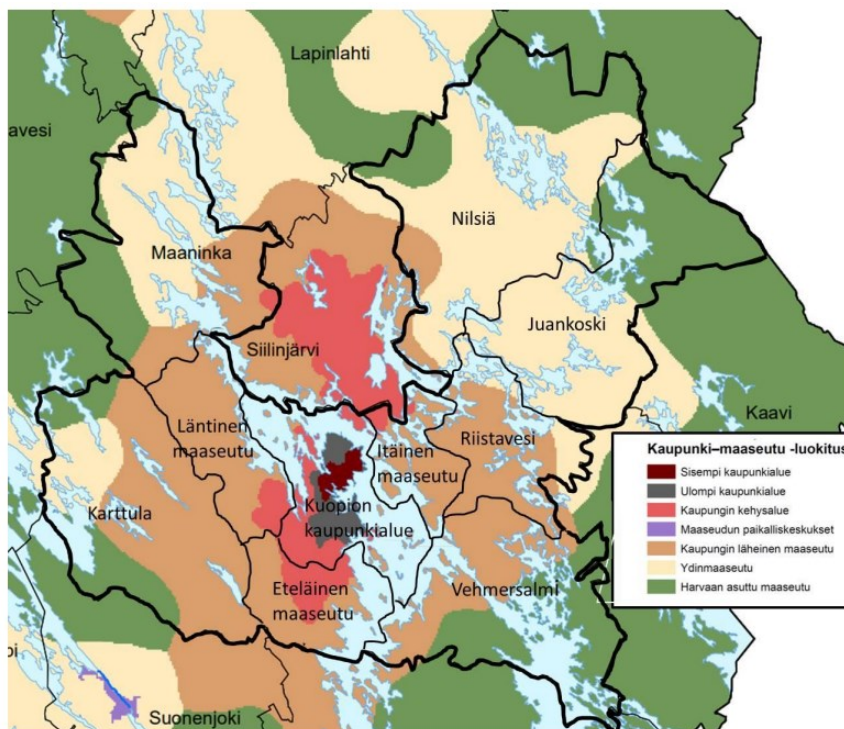
Kuopio sijaitsee Pohjois-Savon maakunnassa ja se on Pohjois-Savon maakuntakeskus. Kuopiossa on asukkaita 121 150 (31.8.2021). Väkiluku on ollut jatkuvassa kasvussa viimeisen 15 vuoden ajan ja pinta-ala on kasvanut kuntaliitosten myötä. Kuopiota voidaan hyvällä syyllä kutsua maaseutukaupungiksi. Vuodesta 2005 Kuopioon on liitetty viisi kuntaa (Vehmersalmi, Karttula, Nilsinä, Maaninka ja Juankoski). Kuntaliitosten myötä Kuopiosta on kehittynyt maaseutukunta, jonka maa-alasta 93 % sijoittuu maaseutualueelle. Kuopiossa voidaan määritellä kolme erilaista maaseutualueutta, jotka ovat kaupungin läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Joka viides kuopiolainen asuu maaseutualueella. (Kuopion kaupunki 2021a, 2–3,8.)

Kuva 1. Kuntaliitokset ja väestön kasvu Kuopiossa vuosina 1782–2019 (Kuopion maaseutukatsaus 2021.)

Kuopion keskustaajama muodostuu useista eri kaupunginosista. Kuopiossa on 26 kaupunginosaa ja kuusi kuntakeskusta. Lisäksi useita pieniä maaseutukyliä, jotka käyttävät kaupungin alueella sijaitsevien asuinalueiden palveluita. Ydinkeskustan alue koostuu kerrostaloista ja väestö on pääosin senioritalouksia, nuoria ja työssäkäyviä sinkkotalouksia. Keskustan rännikatuverkosto on yksi Suomen laajimmista kaupunkikeskustan kävelyalueista. (Kuopionalue 2021.)

Kuva 2. Kuopion kaupunki ja kuntaliitokset. Paikkatietopohjainen kaupunki–maaseutuluokitus Kuopion maaseutualueilla (Kuopion maaseutukatsaus 2021.)

Kuntaliitosten myötä Kuopioon on syntynyt uudenlaisia kansalaistoiminnan muotoja, kuten pitäjäraadit, jotka perustettiin kuudelle kuntaliitosalueelle vuonna 2017. Pitäjäraatien keskeisenä tehtävänä on alueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen ja alueen kehittäminen. Pitäjäraadit tarjoavat asukkaille väylän kehittää alueensa demokratiaa, yrittäjyyttä ja palveluja. Myös alueen asukkaiden viihtyvyyttä kehitetään vuosittaisella määrärahalla, jonka Pitäjäraadit saavat käyttöönsä. Kuntaliitosalueilla toimii aktiivisia ja yhteisöllisiä kyläyhdistyksiä. Yhdistykset ylläpitävät usein seurantaloja, kylätaloja tai vastaavia rakennuksia, jotka tarjoavat mahdollisuuden yhteiselle kokoontumiselle sekä harrastus- ja juhlatilaisuuksille. Toiminta lisää yhteisöllisyyttä ja asukkaiden välistä vuorovaikutusta. (mt., 38.)

2.1 Kuopion kaupunkikulttuuri

Kun Kuopiota määritellään kaupunkikulttuurin näkökulmasta, on tärkeää muistaa, että Kuopio on ollut hyvin suuri rooli 1800-luvulla suomalaisuuden ja suomalaisen kulttuurin nousussa. Kuopio oli suomalaisen kulttuurielämän keskus, jossa musiikki, kirjallisuus ja kuvataide kukoistivat. Täällä vaikuttivat suuret nimet kuten Minna Canth, Juhani Aho, Maria Jotuni, von Wrightin taiteilijaveljekset, Järnefeltin kulttuuriperhe ja taiteilija Juho Rissanen. Tänä päivänä Kuopio profiloituu modernin teknologian ja tutkimuksen kaupungiksi sekä palloilu- ja liikuntakaupunkina.

Kuopio oli yksi niistä Suomen kaupungeista, jotka alkoivat 1800-luvun loppupuolella kasvaa nopeasti teollistumisen ja ulkomaankaupan seurauksesta. Tavaroiden ja matkustajien liikkuminen lisääntyi ja mahdollistui, kun Saimaan kanava avasi vesiyhteyden merelle. Kanava vilkastutti Kuopion elämää huomattavasti. (Pohjois-Savon liitto 2006, 13.)

Kuopiolainen J.V. Snellman alkoi julkaista suomenkielistä sanomalehteä Maamiestä. Kuopio oli suomalaisen kulttuurielämän keskus ja musiikki, kirjallisuus sekä kuvataide kukoistivat. Täällä vaikuttivat Minna Canth, Juhani Aho, Maria Jotuni, von Wrightin veljekset, Järnefeltin perhe ja taiteilija Juho Rissanen. (Kuopion kaupunki 2021.) J.V. Snellman kuvaili elämää 2000 asukkaan Kuopiossa niin, että siitä saa hyvin urbaanin käsityksen. Kuopio oli kaupunki, jossa oli kaupungin elämä ja sosiaalista kerrostuneisuutta. Kuopiossa oli kulttuuria, yrityksiä, hallintoa, kouluja ja palveluja. Se oli kehittyvä alueellinen keskus, kasvava ja kaupunkimainen yhteisö, jossa oli kaupunkikulttuurin piirteitä. (J.V. Snellman kootut teokset 2001–2005.)

Kuopion asukasluku kasvoi voimakkaasti 1900-luvun alussa. Korkeat kivitalot loivat tunnelmaa kaupunkiin ja autoliikenne kasvoi. Huvitusmahdollisuudet lisääntyivät, esimerkiksi Väinöläniemen urheilukenttä ja Puijon hiihtokeskus perustettiin, elokuvat ja teatteri kukoistivat. Kuopiosta tuli yliopistokaupunki 1960-luvun lopulla. 1970-luvulla kaupungin ilmettä muuttivat puutalojen purkaminen modernin rakentamisen tieltä. Lähiöasuminen alkoi yleistymään ja supermarketit valtasivat keskustan sekä lähiöt. 1900-luvun lopulla Kuopiosta kehittyi modernin teknologian ja tutkimuksen kaupunki. (Kuopion kaupunki 2021a.)

Kuopio on Järvi-Suomen matkailupääkaupunki ja matkailijoiden määrä on jatkuvassa nousussa. Yöpymisten määrä kasvoi 2021 tammi-heinäkuussa edelliseen vuoteen verrattuna 12 % ja oli kautta aikojen toiseksi suurin määrä. Valtakunnallisesti Kuopio sijoittuu vertailukaupunkeihin nähden viidenneksi yöpymisten määrässä. (Kuopion kaupunki 2021c.)

Kuopion kaupunkikulttuuriin kuuluvat keskustan kauppatorin virkeä syke ja kauppahalli ympäröineen. Torilla tavataan, vaihdetaan kuulumisia ja ”huastellaan” tuttujen kanssa. Torilla on arkisin elämää, etenkin kesällä. Siellä on ihan omanlaisensa tunnelma, jota tullaan kauempaankin ihmettelemään. Torilla järjestetään markkinoita ja tapahtumia, kesäisin siellä on katusoittajia ja torikauppiaita. Keskusta kuitenkin näivettyy, iltaisin hiljenee jo viideltä, kun tori sulkeutuu ja ympärillä olevat kaupat menevät kiinni. Vielä 90-luvulla nuoriso kokoontui torilla iltaisinkin ja autolla ajeltiin toria ympäri, mutta sellainen kaupunkikulttuuri on hävinnyt. Keskustaa elävöitetään kävelykaduilla, kaupunkipyörillä ja sähköpotkulaudoilla, jotka ovatkin hyvin näkyviä kaupunkikuvassa.

Kuopiossa on vahva taidelaitoskulttuuri, taidelaitokset sijaitsevat torilta kävelymatkan päässä. Kuopiossa sijaitsee Kuopion Musiikkikeskus, Kuopion taidemuseo, Kuopion korttelimuseo, Kuopion museo (luonnontieteellinen ja kulttuurihistoriallinen museo) ja Kuopion kaupunginteatteri. Suurin osa kulttuurin rahoituksesta menee laitospöytäkirjan ylläpitämiseen ja talojen kustannuksiin. Rahoituksella pyritään pitämään kaupungin kulttuuritarjonta laadukkaana ja ammattimaisena. Tyypillinen suomalainen kaupunki luottaa omaan kulttuurituotantoon ja taidelaitosten verkostoon meneekin tyypillisesti yli 90 % kaupungin kulttuurin määrärahoista (Forsblom 2014, 18.)

Tänä päivänä Kuopio on profiloitunut tapahtuma- ja kokouskaupungiksi ja on tunnettu suurista tapahtumistaan. Kuopio tanssii ja soi kesäkuussa, Kuopion Viinijuhlat ja Kuopio Rock heinäkuussa. Anti Contemporary Art Festival syksyllä on juuri kaupunkikulttuurin ytimessä. Vetovoimaiset tapahtumat nähdään mahdollisuutena ja uusien tapahtumien syntymistä kaupunkiin kannustetaan aktiivisesti. Kaupunki rahoittaaakin näitä kaikkia edellä mainittuja tapahtumia, koska ne nähdään hyvin vetovoimaisina tapahtumina ja tuovat Kuopioon myös matkailijoita.

Seuraavassa kuvassa avaan tarkemmin Kuopion kaupungin tapahtumien ja taidelaitosten kävijämääriä vuosilta 2019, 2020 ja 2021. Koronapandemiasta johtuen kaikista tapahtumista ei löydy tietoja kyseisiltä vuosilta, koska osa tapahtumista oli tauolla koronapandemian aikana. Taidelaitosten tiedot ovat vuodelta 2019, koska uudempia lukuja ei ole saatavilla.

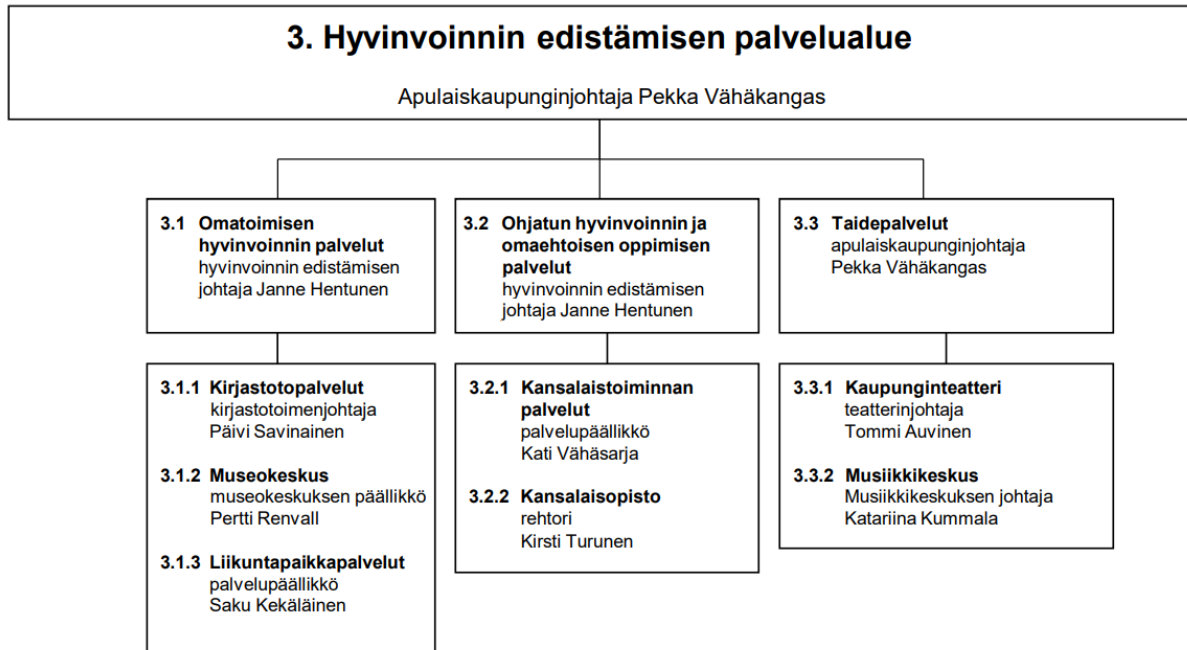
(Kuopion kaupunki 2020: Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintatietoa 2019, www.antifestival.com, www.kuopiorock.fi)

Kuva 3. Kuopio kaupunkikulttuurin tilana

Kuopiossa toimii joitakin aktiivisia yhdistyksiä tai ammattilaisia kulttuurituottajia, jotka toimivat kuten kaupunkiaktivismiin toimijat. Esimerkiksi Minna Canthin talo ry on perustettu Minna Canthin rakennusten ja kulttuuriperinnön ylläpitämiseksi. Kanttilan rakennukset pyritään heittäämään henkiin ja peruskorjaamaan, jotta niihin saadaan kulttuuritoimintaa, työtiloja sekä residenssitoimintaa. Rahoitusta haetaan muun muassa joukkorahoituksen ja lahjoitusten kautta. (Kanttila 2021.)

2.2 Kuopion kaupungin kulttuuripalvelut ja laki kuntien kulttuuritoiminnasta

Kuopion kulttuuripalvelut ovat rakenteellisesti Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen alla. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueeseen kuuluu omatoimisen hyvinvoinnin palvelut eli museo-, kirjasto- ja liikuntapaikka palvelut. Lisäksi ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut eli kansalaistoiminnan palvelut ja kansalaisopisto. Kuopion kaupunginorkesteri ja kaupunginteatteri kuuluvat myös palvelualueeseen. Palvelualueen toiminnasta vastaavat asiakkuusjohtajat ja palvelupäälliköt. (Kuopion kaupunki 2021b.)

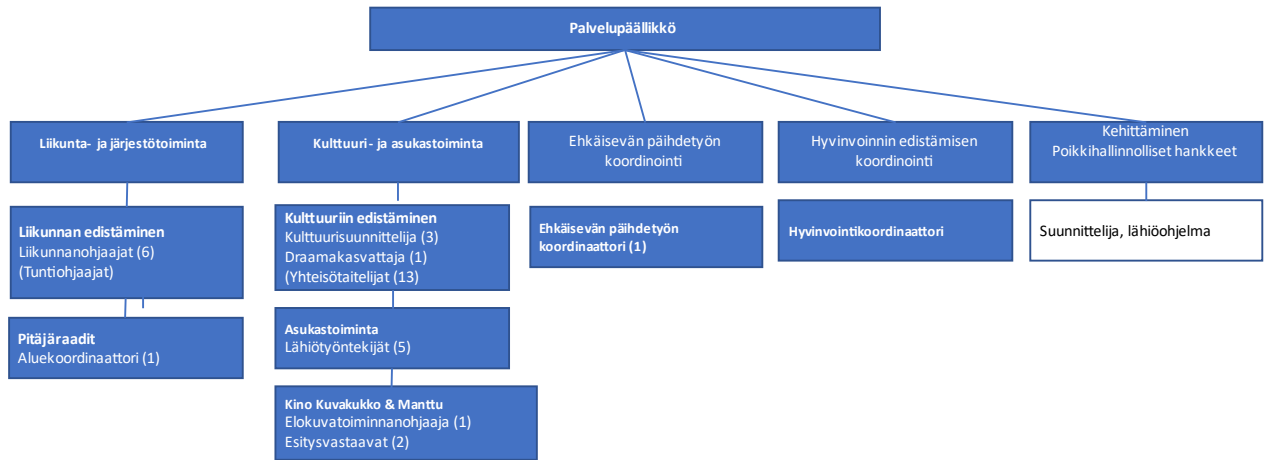

Kuva 4. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue edistää asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä ehkäisee asukkaiden sosiaalista eriarvoistumista. Palvelualueen tuottamilla palveluilla vahvistetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kaupungin vetovoimaisuutta sekä mahdollistetaan olosuhteet sekä toimintaympäristöt omatoimiselle tekemiselle, kokemiselle, tiedonhauille ja harrastamiselle. Palvelualueen palvelut aktivoivat yhteistyössä muiden palvelualueiden, vapaaehtoisten ja järjestöjen kanssa kaupunkilaisia toimimaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä. Kansalais-toiminnan palvelut ja Kansalaisopisto tuottavat kaupungin omia palveluita. (Kuopion kaupunki 2020a.)

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue on yksi niistä palvelualueista, joilla on suuri rooli kaupunkiaktiivisuuden tukemisessa ja edistämisessä. Erityisesti kansalaistoiminnan palvelut, joka toimii kaupunkilaisten osallistamisen ja yhteisöllisyyden edistämisen keskiössä. Kansalaistoiminnan palvelut hallinnoin muun muassa avustuksia sekä koordinoi tapahtumatoimintaa. Kansalaistoiminnan palvelut voi toimia myös kaupunkilaisten ja taidelaitosten välissä yhteistyön edistäjänä ja toiminnan aktivoijana.

Henkilöstörakenne 2021-2023

Kuva 5. Kansalaistoiminnan palvelujen henkilöstörakenne vuosille 2021–2023

Kansalaistoiminnan palvelut koostuvat hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen koordinoinnista, liikuntaan ja kulttuuriin aktivoinnista, lähiötoiminnasta sekä avustus- ja järjestöpalveluista. Kansalaistoiminnan palvelut ovat monialaisia ja lakisääteisiä hyvinvoinnin edistämisen palveluja. Keskeisinä tavoitteina ovat terveellisten elintapojen, vaikuttamismahdollisuuksien, osallisuuden ja mielekkään tekemisen sekä aktiivisen elämäntavan edistäminen. Hyvinvointikoordinaattorin tehtäviin kuuluu hyvinvointitiedon koordinointi, analysointi ja raportointi sekä hyvinvoinnin edistäminen. Lisäksi ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin tehtäviin kuuluu tutkimustiedon soveltaminen, kehittäminen ja kouluttaminen. Kulttuurisuunnittelijat vastaavat mielekkään tekemisen ja aktiivisen elämäntavan edistämisestä. (Kuopion kaupunki 2020b.)

Kulttuuripalveluiden järjestäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä ja sitä säätelee 1.3.2019 voimaan tullut Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019). Laki kuntien kulttuuritoiminnasta säätelee kunnan kulttuuritoiminnan järjestämisestä, siihen liittyvistä tehtävistä ja tavoitteista, yhteistyöstä, kuntalaisten osallistumisesta, tiedon tuottamisesta ja toiminnan arvioinnista. Kunnat voivat itse päättää kulttuuritoiminnan laajuudesta, tuotantotavoista sekä kulttuurin hallinto- ja palvelurakenteesta. Kunnat saavat valtionavustusta kulttuuritoiminnan järjestämiseen. Kunnat

ylläpitävät kulttuuritiloja, esitys-, harrastus ja työskentelytiloja sekä järjestävät erilaisia tapahtumia. Yleiseen kulttuuritoimintaan katsotaan kuuluvaksi myös kunnan jakamat avustukset kulttuuritoimintaa tekeville yhteisöille ja yksityisille henkilöille. (Kuntaliitto, 2021a.)

Nykyinen laki antaa kunnille hyvät mahdollisuudet rakentaa kulttuuritoimintaa kuntalaisia kuullen ja osallistaen. Kunnat voivat profiloitua ja hyödyntää myös paikallisten toimijoiden osaamista. Laki vahvistaa kulttuurin asemaa ja merkitystä peruspalveluna, joka kuuluu kaikille. Kunta edistää kulttuuritoiminnalla taiteen ja kulttuurin tekemistä, harrastamista, käyttöä ja saatavuutta. Lain tavoitteena on tukea kuntalaisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan, kulttuurin ja taiteen tekemiseen sekä kokemiseen. Toisaalta se myös edistää eri väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin. Lain tehtävänä on myös vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta taiteen ja kulttuurin keinoin. Lain avulla luodaan myös edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle sekä sitä tukevalle luovalle toiminnalle. (mt.)

Uutena asiana lakiin on kirjattu opetus- ja kulttuuriministeriön osoittaman kehittämistehtävä. Se on vapaaehtoinen tehtävä kunnille ja muille toimijoille. Kehittämistehtävän toteuttajalta vaaditaan monipuolista valtakunnallista tai alueellista kulttuuritoiminnan tuntemusta ja osaamista. (Kuntaliitto, 2021b.) Kuopio sai vuonna 2021 vastuulleen kehittämistehtävän, jolla kehitetään Pohjois-Savon kuntien välistä yhteistyötä.

Kunnilla on keskeinen asema tapahtumien toimintaedellytyksien luojana. Edistävät toimet liittyvät kulttuuritarjonnan monipuolistamiseen, elinkeinotoiminnan kehittämiseen, saatavuuden parantamiseen sekä alueen profilointiin ja imagon rakentamiseen. Kuntien eri sektorit osallistuvat tapahtumien kehittämiseen. Avustusten ohella toimia voivat olla tapahtumapaikkojen rakentamiseen, liikennejärjestelyihin, kaavoitukseen, kunnallistekniikkaan, lupa- ja ilmoitusasioihin sekä neuvontaan. Kunnat ovat laatineet omia tapahtumaoppaita, joista tapahtumajärjestäjät voivat saada apua tapahtuman tuottamisen eri vaiheissa. Kunnat järjestävät myös itse tapahtumia tai yhteistyössä muiden kanssa. (OKM 2016, 24–25.)

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n pääsihteeri Rosa Meriläinen mainitsee kaupunkikulttuurin, katukulttuurin ja paikallisten yhdistysten monipuolistavan kaikkien paikkakuntien elämää ja toteaa niiden olevan näkyvin osa kunnan kulttuurielämää. Hänen mielestään kunta voi tukea vapaata kansalaistoimintaa muullakin tavoin, kuin vuosittaisilla järjestöavustuksilla. Fiksu kunta aktivoi kuntalaisiaan luomaan yhteisöllistä toimintaa. Kunta voi tarjota

edullisia tiloja kokoontumiseen, harjoitteluun tai esiintymiseen, tapahtumasähköä ja suoratoistojen sisällyttämistä kuntien Teosto-sopimuksiin. Kunta voi mahdollistaa, tehdä tapahtumia yhdessä toimijoiden kanssa, olla avuksi ja tehdä hyvää yhteistyötä. (Kulta ry, 2021.)

2.3 Kuopion kaupungin strategia

Kuopion kaupungin strategia on koko kaupunkiyhteisön strategia. Visiona on olla ”Hyvän elämän pääkaupunki”. Hyvää elämää ilmentävät terveys, alueen elinvoima ja arjen rikkaus. Kuopion arvot on puettu toimintatavoiksi, joiden tulisi näkyä kaikessa toiminnassa. Kuopiolainen toimintatapa on ”Lupa tehdä toisin”. (Kuopion kaupunki 2017.)

Kuva 6. Kuopion kaupungin strategia

Kuopion strategiassa on neljä päätavoitetta eli näkökulmaa. Kasvava Kuopio, Hyvinvoiva Kuopio, Resurssiviisas Kuopio ja Uudistuva Kuopio. Kasvava Kuopio näkökulmassa tavoittelee rohkeaa kaupunkikehitystä, elinvoimaista kaupunkikeskustaa ja monimuotoista kaupunkikulttuuria. Strategian mukaan kaupunki edistää rohkeiden innovatiivisten kaupunkikehityshankkei-

den toteutumista ja laadukkaan sekä innostavan kaupunkiympäristön syntymistä. Kaupunki kehittää elinvoimaista kaupunkikeskustaa ja monimuotoista ja moniarvoista kaupunkikulttuuria sallimalla ja tukemalla uusien ilmiöiden ja tapahtumien syntymistä. (Kuopion kaupunki 2017.)

Kuopion kaupungin strategiassa mainitaan myös, että toimintaympäristön muutos ja muuttuvat asiakastarpeet haastavat jatkuvasti uudistamaan toimintaa. Palveluja kehitetään osallistamalla ja asiakkaita kuulemalla yhdessä palvelun käyttäjien ja palveluntuottajien kanssa. Palvelujen saatavuutta parannetaan digitalisaation, joustavien palveluaikojen ja liikkuvien palvelujen avulla. Omia palveluprosesseja pyritään sujuvoittamaan asiakaslähtöisesti ja parannetaan hallinnon sekä päätöksenteon avoimuutta. Lisätään ja uudistetaan sisäistä viestintää ja tiedonkulkua. Puretaan turhaa byrokratiaa ja arvioidaan kriittisesti toimintatapoja. Tehdään aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämisessä. (Kuopion kaupunki 2017.)

Kansalaistoiminnan palvelujen tavoitteet liittyen kaupunkikulttuuriin on aukikirjoitettu toimenpiteiksi. Kolmesta näkökulmasta löytyy suoraan kaupunkikulttuuriin liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä.

1. KASVAVA KUOPIO

1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuhenkilö
Kaupunkikeskustan täydennysrakentaminen jatkuu. Aktivoidaan kaupunkikeskustan tapahtumatoimintaa yhdessä järjestöjen yms. kanssa.	Tapahtumatuotannon ja tapahtuma- ja tuotantotukien avulla elävöitetään kaupunkikulttuuria. Toimitaan koordinoivana tahona järjestöjen yhdessä järjestämille tapahtumille.	Hyvinvoinnin edistämisen johtaja, palvelupäälliköt

2. HYVINVOIVA KUOPIO

2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuhenkilö
Kaupungin tilat ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytössä. Tilojen suunnittelussa otetaan huomioon tilojen monikäyttöisyys.	Tiloja kehitetään monikäyttöisiksi kuntalaisten tiloiksi kuntalaisia osallistamalla ja ne toimivat laskeutumisalustana monenlaiselle toiminnalle ja eri toimijoille. Lisätään yhdistysten ja asukkaiden tietoisuutta tilamahdollisuuksista asukastuvilla ja Kuvakukossa.	Hyvinvoinnin edistämisen johtaja, palvelupäälliköt

3. UUDISTUVA KUOPIO

4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuhenkilö
Kehitetään keskeisen kaupunkialueen osallisuuden ja vaikuttamisen toimintamalleja. Parannetaan kuntalaisviestintää matalan kynnyksen vaikuttamistavoista. Otetaan käyttöön digitaalinen osallistumistyökalu.	Kehitetään asukkaiden osallistamisen digitaalista alustaa yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa. Toteutetaan kevyitä osallisuuden toimintamalleja digitaalisen alustan kehittämisen rinnalla. Viestitään kansantajuisesti osallistumisen mahdollisuuksista	Hyvinvoinnin edistämisen johtaja, palvelupäälliköt, esimiehet

Kuva 7. Kansalaistoiminnan tavoitteita kaupunkikulttuuriin liittyen (Kuopion kaupunki 2020. Käyttösuunnitelma.)

2.4 KulttuuriKuopio -ohjelma ja Kuopio250 juhlavuosi

Kuopiossa ei ole laadittu omaa kulttuuriohjelmaa tai kulttuuristrategiaa. Kulttuuri on kirjoitettu kaupunkistrategiaan sisälle monin tavoin, mutta se ei ole varsinainen toimenpideohjelma. Kulttuuriohjelmalle onkin tarvetta ja sitä ollaan aloittamassa rakentamaan. Siitä on muodostumassa toimenpideohjelma, joka kulkee työnimellä KulttuuriKuopio. KulttuuriKuopio -ohjelma rakentuu vuoden 2022 aikana.

KulttuuriKuopio -toimenpideohjelma on yhteinen visio siitä, mihin suuntaan ja millä toimenpiteillä kulttuurikenttää ja -toimintaa kehitetään. Toimenpideohjelman tavoitteena on antaa suuntaa sille, millaista kulttuuria kaupungissa tuotetaan ja millaisena kulttuurikaupunkina Kuopio näyttäytyy. Se on tarkoitettu kulttuurin tekijöille ja kokijoille. Kulttuuriohjelmaa luodaan yhdessä toimijoiden kanssa kestävä kehitys huomioiden. Yhdessä määritellään, visio ja arvot sekä toimenpiteet ja tavoitteet. Kulttuuriohjelma pohjautuu lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta. Teemaksi on määritelty ”Kulttuuri kuuluu kaikille” - ajatus.

Kulttuuriohjelman laatimisen rinnalla kulkee myös Kuopio 250 juhluvuoden suunnittelu. Kuopion kaupunki täyttää 250 vuotta vuonna 2025 ja sitä aiotaan juhlia kaikkien kuopiolaisten kanssa yhdessä. Juhlien suunnitteluun osallistetaan laajasti kulttuurikenttää ja asukkaita. Kaupunkikulttuuri tulee olemaan vahvassa roolissa juhluvuoden aikana. Se näyttäytyy katukuvassa ja maisemassa kaupungissa, lähiöissä ja maaseutualueilla esimerkiksi kaupunkilaisten omaehtoisesti toteuttamien tapahtumien muodossa.

2.5 Itä-Suomen kulttuuristrategia

Savonlinna ja Itä-Suomi hakivat yhdessä Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026. Myös Kuopio oli hankkeessa mukana. Hakemus kulki nimellä Saimaa-ilmio. Itä-Suomen kulttuurin yhteistyöstrategian ydin on ilmiömäinen kulttuuri. Kulttuuri kaikkine toimijoineen ja muotoineen nähdään yhteisenä ilmiönä, johon kaikki voivat osallistua. Sen ydin on kumppanuuksien ja verkostojen mahdollisimman laaja hyödyntäminen. Itäsuomalainen mittakaava on kulttuuritoiminnan uusi normaali, jossa yhteistyön suuntia haetaan luontaisesti ja rajoja vartioimatta. Yhteisillä ilmiöillä suunnataan kansalliselle ja kansainväliselle tasolle. (Savonlinna 2020.)

Yksi Itä-Suomen yhteisen kulttuuristrategian kolmesta ulottuvuudesta on kaupunki alustana. Kaupunki on alusta, edunvalvoja ja toimijoiden kokoaja, joka tarjoaa varsinaisille tekijöille rakennusaineita ja työkaluja ilmiömäiseen kulttuuriin. Ilmiömäinen kulttuuri vaatii kaupungilta rohkeutta ja kykyä sopeutua uuteen rooliin. Toteuttajan sijaan kaupungilla on mahdollistajan ja koordinoijan rooli. Varsinaisia toimijoita ovat kulttuurin ja taiteen ammattilaiset, asukkaat, yritykset, järjestöt ja muut aktiivit. Toimenpiteinä kaupunki alustana -ajattelu on verkostojen ja hankkeiden kokoamista, yhteyden pitämistä, tilojen ja tilaisuuksien tarjoamista eri toimijoille. Kaupunki etsii ratkaisuja eri toimijoiden tarpeisiin. (Savonlinna 2020).

Saimaa ilmio ei saavuttanut kulttuuripääkaupunki statusta. Oulun hakemus suoriutui lopulta voittajaksi. Saimaa ilmiön työryhmä on kuitenkin jatkanut suunnitelmien toteuttamista ja yhteistyötä Itä-Suomen kaupunkien kanssa pyritään jatkamaan. Työryhmä ja mukana olleet kaupungit suunnittelevat nyt Kulttuurin unelmavuosien toteuttamista kunkin kaupungin vuosijuhliin. Kuopiossa päätöksiä Kulttuurin unelmavuosiin osallistumisesta ei kuitenkaan vielä ole virallisesti tehty.

2.6 Meidän Kuopio -festivaali ja kaupunkitapahtumat

Meidän Kuopio -festivaali (entinen Kuopio Juhlii) on yhteisöllinen kaupunkifestivaali, johon kaikki kuopiolaiset ovat tervetulleita mukaan. Mukana on erilaisia tapahtumia pihakirppisistä teatteriin ja konsertteihin. Tapahtumia toteutetaan vuosittain ympäri kaupunkia noin kuu-kauden ajan elo-syyskuussa. Tänä vuonna 2021 festivaali oli kestoltaan ennätysellisen pitkä 5.8.–19.9.

Meidän Kuopio on yhteisöllinen, monimuotoinen, luova, yllätyksellinen ja eri alueilla oman näköisensä kaupunkifestivaali. Festivaali tekee Kuopiosta yhden suuren kohtaamispaikan. Kuopion kaupungin Kansalaistoiminnan palvelut koordinoi festivaalia ja toimijat tekevät kaikki festivaaliin liittyvät tapahtumansa itsenäisesti. Vuonna 2021 festivaaleilla oli mukana 123 toimijaa, 53 tapahtumaa ja noin 40 000 kävijää.

Meidän Kuopio -festivaali on muutoksessa juuri nyt, sillä tapahtuma on aiemmin tuotettu ostopalveluna ja nyt se on siirtynyt takaisin kaupungin omaan tuotantoon. Lisäksi festivaalin brändiä haluttiin muuttaa samalla enemmän yhteisöllisempään suuntaan ja palvelemaan paremmin asukkaiden toiveita ja tarpeita. Festivaali on toiminut vuosia nimellä Kuopio Juhlii -kaupunkifestivaali. Nimen vaihdon yhteydessä haluttiin korostaa festivaalin olevan koko Kuopion alueen festivaali, joten nimi muutettiin Meidän Kuopio -festivaaliksi. Festivaalin nimestä jätettiin kaupunki sana pois, jotta myös laaja Kuopion alue maaseutualueineen ottaisi festivaalin omakseen.

Meidän Kuopio -festivaalin ensi vuoden 2022 teemana ovat kaupunginosatapahtumat. Kaupunginosatapahtumia on ollut mukana aiemminkin, mutta ensi vuonna niihin pyritään panostamaan enemmän resurssia ja tuotantotukea. Kotikutoisuus ja pienimuotoisuus ovat kaupunginosatapahtumille ominaista ja niiden katsotaan madaltavan osallistumiskynnystä. Pienimuotoisuus pitää tapahtuman alueen asukkaiden omana juttuna ja tapahtumat ovatkin usein asukkaiden näköisiä. Tavoitteena kaupunginosatapahtumille voidaan pitää alueen verkoston ja kotiseutuhengen luomista. Suuret tapahtumat eivät välttämättä edistä tällaista tavoitetta. Kaupunginosatapahtumien yleisöt ovat tyypillisimmin oman asukasalueen asukkaita. Oman alueen tapahtumat ovat merkityksellisiä kävijöille ja tekijöille sekä alueen yhteishengen luojina. (Merimaa 2007, 110, 117.) Näitä tapahtumia Kuopiossa järjestävät asukas- ja omakotiyhdistykset sekä koulujen vanhempainyhdistykset vapaaehtoisvoimin. Esimerkiksi Wanhan Haapaniemen kirpputori ja ravintolapäivän tapahtumaan tullaan ympäri Kuopiota, myös maaseutualueilta.

Kaupunkitapahtumat ovat arjen ylittämisen ilmiöitä, sillä ne sijaitsevat keskellä kaupunkilaisen arkea ja on osa sitä. Kaupunkitapahtumat valtaavat kaupunkitilaa ja käyttää hyödykseen sen mahdollisuuksia. Kaupunkilaisille tapahtumat ovat mahdollisuus katsoa omaa arkiympäristöään uudesta näkökulmasta. Kaupungin merkitykset, aika, paikka ja kokijan mielentila

kietoutuvat yhteen mielenkiintoisella tavalla. Kaupunkitapahtuma saattaa avata uusia merkityksiä ja tapoja olla kaupungissa. Muisto ja hetki jäävät elämään, vaikka muutos ja kokemus olisivatkin väliaikaisia. (Lehtovuori 2000, 106–107.)

Kulttuuritapahtumilla on rooli alueiden elävöittäjinä ja talouden kiihdyttäjinä. Lisäksi tapahtumat tuottavat hyötyjä hyvinvoinnin näkökulmasta. Tapahtumilla on myös yhteiskunnallista vaikuttavuutta, sillä ne edistävät taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta, osallistumista ja osallisuutta. Lisäksi ne lisäävät luovan työn mahdollisuuksia ja työllistävät taiteilijoita ja vaikuttavat taiteenalojen kehitykseen. Tapahtumille on määritelty tavoitteita, joiden perusteella voidaan arvioida myös niiden vaikuttavuutta. Tavoitteena voi olla saavutettavuus, laadukkaan taiteen esittäminen, oman taiteenalan vahvistaminen kotimaassa tai taide- ja kulttuuriperinnön ylläpitäminen ja uusien taiteenlajien esiintuominen. Tapahtumatuotannot haluavat tuoda esiin myös alueellisia näkökulmia, kuten paikkakunnan imagon ja vetovoimaisuuden vahvistaminen sekä paikallisen ja alueen kehittäminen. (Cupore 2019, 31–33.)

Tapahtumia voidaan pitää välineenä taide- ja kulttuuritarjonnan sekä osallistamisen täydentämiseen ja monipuolistamiseen. Ne voivat tukea kansalaisyhteiskunnallisen toiminnan aktiivisuutta ja demokratian toteutumista. Tapahtumat lisäävät kansalaisten osallistumista kulttuuri-toimintaan ja sen kehittämiseen. Osallistumista voidaan mahdollistaa joko ottamalla osaa tapahtumaan yleisöksi tai osallistumalla aktiivisesti tapahtuman tuotantoon. Sitä kautta tullaan osalliseksi myös alan kulttuurin kehittämiseen. (mt., 35–38.)

3 TEOREETTINEN TIETOPERUSTA

Opinnäytetyöni teoreettinen tietoperusta pohjautuu osallisuuden, yhteisöllisyyden, placemakingin, kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden sekä omaehtoisen kansalaistoiminnan teemoihin. Näkökulma perustuu kaupunkiaktiivisuuteen ja sen ilmiöihin sekä merkitykseen ja mahdollisuuksiin kaupunkikulttuurin kehittämisessä. Tarkastelen kaupunkiaktiivisuutta kaupunkikulttuurin ja omaehtoisen kansalaistoiminnan näkökulmasta.

Placemakingin avulla kaupunki voi luoda paikkoja kansalaisaktiivisuuden toiminnan käyttöön ja mahdollistaa siten kaupunkiaktiivisuuden syntymistä sekä madaltaa kynnystä vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Osallisuus, osallistaminen ja osallistuminen sekä yhteisöllisyys liittyvät käsitteinä vahvasti kaupunkiaktiivisuuden luonteeseen. Kaupunkiaktiivisuus lisää kaupunkilaisten

osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Omaehtoisen toiminnan kautta kannustetaan osallistamiseen ja osallistumiseen.

3.1 Kaupunkikulttuuri

Kaupunkikulttuuri -käsite viittaa erilaisiin tapoihin elää kaupungissa. Se pitää sisällään elämäntyyliä, kuluttamisen ja asumisen. Kaupunkikulttuuri edustaa asioita, jotka saavat sisältönsä kaupunkiympäristöstä. Käsite on hankalasti määriteltävissä ja rajattavissa. (Kvartti 2014.)

Kaupunkikulttuurilla tarkoitetaan yhteisöllisiä ja viihteellisiä tapoja olla, jotka ovat kaupunkielämälle ominaisia. Kaupunkikulttuuri on jokapäiväistä ja etenkin vapaa-ajalla tapahtuvaa toimintaa. (Ruoppila & Cantell 2000, 36.)

Kaupungin henki on kulttuuri ja sillä on monia muotoja. Kulttuuri on kirjoitettu rakennuksiin, katuihin, aukioille, elämäntapoihin ja arjen käytäntöihin. Kaupungin henki muuttuu ajassa yhteiskunnan voimasuhteiden ja arvomuutosten mukana. Eurooppalaisen kaupungin rikkaus on erilaiset kerrostumat ja arvomaailmat, jotka ovat läsnä nykyhetkessä. (Ilmonen & Lilius 2016, 9.)

Kaupunkikulttuuria pidetään sen laajassa merkityksessä myös yhtenä kaupungistumisen ajurina. Kulttuurin, vapaa-ajan ja harrastusten merkitys suosii kaupunkeja. Kaupunkien vetovoimatekijänä voidaan pitää myös ihmisten vapautta olla oma itsensä ja löytää ympärilleen samankaltaisia ihmisiä. Kaupungit ovat sosiaalisten muutosten areenoita, joissa paikalliset kulttuuriset ilmiöt sulautuvat yhteen ja synnyttävät uutta. Kaupunkiaktivismi ja neljäs sektori viittaavat ihmisten uusiin tapoihin tehdä yhteistyötä. Jakamistalous on esimerkki uudesta syystä olla osa tiivistä kaupunkiyhteisöä. (Demoshelsinki 2018, 12,14,16.)

Kaupunkikulttuuri on myös muutosvoima. Kaupunkimainen elämäntapa ja kaupunkikulttuuri houkuttelevat kaupunkiin asumaan. Kaupungit, joilla on vahva identiteetti, vetävät ihmisiä puoleensa. Toisilleen tuntemattomien ihmisten jakama tila on kaupunkien kiehtovuudessa keskeistä. Asukkaat ja yhteisöt voivat hyödyntää kaupunkitilaa enemmän tai vähemmän suunnitelmallisesti. Valmiissa tiloissa toimiminen on usein ennalta rajattua, joten keskeneräiset tilat jättävät tilaa arvaamattomalle toiminnalle. Nämä marginaaliset tilat voivat synnyttää kaupunkihin tilapäistä ja pysyvääkin yhteistoimintaa. Kaupunkikulttuuri ja julkiset tilat ovat merkittäviä vetovoimatekijöitä ja toisaalta verkostoituminen ja yhteisöt edustavat pitovoimaa. Yhteistoiminnan kautta syntyy sitoutumista omaan kotikaupunkiin. Asukkaat odottavat kaupungilta yhä

enemmän viihtyvyyttä, elämyksellisyyttä sekä mahdollisuutta osallistua kaupungin toteutumiseen. Avoimen julkisen tilan piirissä asukkaat pääsevät toimimaan luovasti ryhmässä tai yksin. Ihmisten tulisi tunnistaa avoimen tilan mahdollisuudet ja ryhtyä hyödyntämään niitä rohkeasti. (mt., 43–44.)

Vireästä kaupunkikulttuurista on myös yhteiskunnallista hyötyä. Voidaan luoda yhdessä viihtyisiä asuinympäristöjä, omaan alueeseen on mahdollista vaikuttaa, passiivisista kaupunkilaisista tulee aktiivisia tekijöitä ja kaupunkilaisten kohtaamiset lisääntyvät. Kaupunkilaisia palvelevat palvelut kehittyvät ja saadaan aikaan uusia palveluja. Paikallisuus- ja kaupunkilaisuusidentiteetti vahvistuvat, paikkojen arvostus kasvaa ja saa uusia muotoja. Kaupunkilaiset kokevat vahvempaa omistajuutta asuinalueitaan kohtaan. Tämä lisää turvallisuuden tunnetta ja vähentää ilkivaltaa. Omasta alueesta kasvaa uudenlainen toiminnan ja aktiivisuuden kehto, jossa viihdytään. (Jyrkäs & Luoto 2014, 20.)

Kaupunkilaisten yhdessä järjestämät tapahtumat voivat olla helpommin lähestyttäviä kuin kaupungin tai yritysten vastaavat tapahtumat. Nämä tapahtumat perustuvat usein epäkaupallisuuteen ja syntyvät arjen ideoista ja tarpeista sekä palveluiden kehittämisen tarpeesta. Näin syntyy kaupunkilaisten oman näköistä toimintaa ja sellaisia ratkaisuja, jotka ovat ympäristön ja talouden kannalta kestävämpiä. Kaupunginosatoiminta ja kaupunkikulttuuri houkuttelee ihmisiä toistensa pariin virkistäytymään ja viettämään aikaa yhdessä. Kun ihmisten ja ryhmien välille syntyy sosiaalisia verkostoja sekä luottamusta ja vastavuoroisuutta, syntyy sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma on yhteydessä koettuun hyvinvointiin ja terveyteen. Julkinen hallinto pyrkii samoihin tuloksiin tuottamallaan palveluilla. (mt., 20.)

Hyvinvointivaltion rakentamisen aikana 1950-luvulla kulttuuri alkoi lähentyä osaksi kansalaisten arkea. Kaupunginisiin ja lähiöihin ryhdyttiin rakentamaan palveluverkostoja, kulttuuritaloja, päiväkoteja ja kirjastoja. Kun kaupunkipolitiikassa alettiin 2000-luvulla ymmärtää kulttuurin markkinointia, lähti toisaalta kansalaisten toimijalähtöinen kulttuurinen aktiivisuus vahvistumaan. Uusia kaupunkiliikkeitä syntyi ja kansalaisaktivismi muutti kaupungeja yhteisyyttä luovien tapahtumien ja uusien toimintamuotojen avulla. Kulttuuria alettiin tekemään asuinalueilla ja yleisöstä tuli tekijöitä. Myös taidelaitokset joutuivat ottamaan kokonaan toisenlaisen lähestymistavan toimintatapaansa ja yleisön kanssa ryhdyttiin tekemään osallistavia taideprojekteja. (Ilmonen & Lilius 2016, 1011.)

Ensimmäiset harppaukset kohti kulutuskeskeistä kaupunkilaisuutta otettiin 1980-luvulla, mutta vasta 1990-luku oli leimallista kulutuskulttuurin aikaa. Kaupunkiväestö alkoi hyödyntää kaupungin tarjontaa ja niin sanotusti käyttää kaupunkia. Kaupunkikulttuuria rakennettiin ylhäältä alaspäin ja vaikutteita otettiin muualta. Kaupunkikulttuurille on leimallista, että elävöitymisprosessin muutos tapahtui myöhään ja toisaalta hyvin nopeasti. Nykyisen kaltainen kaupunkikulttuuri alkoi saada jalansijaa vasta viime vuosituhannen vaihteessa. Kulutuskeskeisen kaupunkilaisuuden varjossa alkoi kuplimaan ja alakulttuurit alkoivat näkyä kaupunkikuvassa yhä enemmän. Alakulttuureista näkyvimpiä ovat olleet katutilaa hyödyntävät ilmiöt, kuten katu-ruoka, kahvilakulttuuri, punk, skeittaus, break dance, rap-musiikki ja graffiti. Viimeksi mainitut tulivat Yhdysvalloista 1980-luvulla hyvin nopeasti Helsingin alakulttuuriin, kun ilmiöt olivat syntyneet. Suurelle yleisölle ne löivät läpi vasta 1990-luvulla. Trendibaarit syntyivät Punavuoreen 1990-luvulla samoihin aikoihin, kun siellä alettiin keskiluokkaistua ja hipsterikulttuuri nousi esiin. (Kvartti 2016.)

Uusi kaupungistuminen aiheutti muutoksia kaupungissa elämiseen ja kaupungin rakentumiseen. 1990-luvulla alkanutta ajanjaksoa kutsutaan kaupungistumisen toiseksi aalloksi. Tuolloin kaupunkielämä alkoi nousta instituutioiden, festivaalien ja kulttuuritapahtumien varjosta esiin. Keskusteluihin alkoi nousta kulttuurin hyvinvointinäkökulma elinkeinonäkökulman rinnalle. Kaupungin elävöittäminen otettiin Helsingissä organisaation yhteiseksi tavoitteeksi ja kaupunkitilassa tapahtuvan kulttuuritoiminnan vaikutuksiin alettiin kiinnittää huomiota. Huomattiin, että kulttuurin ympärille viritetyllä toiminnalla oli merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia ja että elävöittämällä ja aktivoimalla kaupunkielämää, näihin voitiin päästä käsiksi. Tavoitteena oli saada nostetta talouteen ja viedä orastavaa luovaa toimintaa eteenpäin. Uusia kaupunkitapahtumia syntyi jatkuvasti, kuten Maailma kylässä, Helsingin juhlaviikot ja Taiteiden yö. Nykyään kaikki ovat muuttuneet pysyviksi tapahtumiksi ja merkittäviksi instituutioiksi. (mt.)

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on syntynyt uuden yhteisöllisen kaupunkikulttuurin aalto, jonka vaikutukset ulottuvat koko yhteiskuntaamme. Asukkaat ovat alkaneet ottamaan aktiivista roolia muuttamalla kaupunkiaan, asuinalueitaan tai katuaan sellaiseksi kuin itse sen haluavat olevan. Nykyään järjestetään pihakirppiksiä, kaupunginosatapahtumia ja teemallisia tapahtumia kuten Helsinki Puppy Parade. Uuden kulttuurin nousun takana on sosiaalisen median ja yleisesti teknologian kehittyminen, joka mahdollistaa ihmisten tavoittamisen ja yhteisen tekemisen. (Culture tourism for city breakers 2020.)

Suomessa kaupunkikulttuurin kehitykseen ovat leimallisesti vaikuttaneet myös talkooperinne, vähäinen hierarkkisuus ja luottamus toisiin ihmisiin. Talouskriisi, ympäristötietoisuuden kasvu, vanhojen toimintatapojen kyseenalaistaminen ja muualta saadut vaikutteet ovat omalta osaltaan vaikuttaneet muutokseen. Huomattava vaikutus on myös sillä, että kaupunkien suhtautuminen uuteen kulttuuriin on muuttunut. Kaupunkilaisten aktiivinen toiminta on nähty taakkana vielä 2010-luvun vaihteessa, mutta nykyään se nähdään vahvuutena. Esimerkiksi Sompasauna, joka rakennettiin joutomaalle ensimmäisen kerran 2011 purettiin rakennusviraston toimesta kolmeen kertaan. Sitä seuranneen kohun seurauksena kaupunki vuokrasi maan aktiivien perustamalle yhdistykselle vuonna 2013. Muutaman vuoden kuluttua Sompasauna sai kaupungilta Vuoden kulttuuriteko -palkinnon ja paikkaa tuodaan aktiivisesti esille kaupungin markkinoinnissa. Monet kävijöistä ovatkin nykyään turisteja. (mt.)

Tampereen kaupungin pormestari Anna-Kaisa Ikonen on sitä mieltä, että kaupunkikulttuurilla on tulevaisuuden kaupungeissa yhä merkityksellisempi rooli ja se saa uusia muotoja. Vaikka kaupunkien kulttuurin kivijalkana ovat omat kulttuurilaitokset, niin ratkaisevaa ei enää ole tila tai instituutio vaan tunnelma. Ihmiset tapaavat toisiaan kaduilla, yllättävissä paikoissa ilman ennalta sovittuja aikatauluja. Kaupunkikulttuuri on yhteisöllistä, kaupunkilaisten omaehtoisesti tuottamaa, jotka luovat kaupunkeihin oman identiteetin, yllättävyyttä ja uudenlaista vetovoimaa. Kaupungin rooli on mahdollistaa ja koordinoita. Kaupungilta odotetaan kynnysten mataltamista tai poistamista. Mikäli kaupunki vaatii lupia, sulkee ovia ja nostaa hintoja, se estää kaupunkikulttuurin syntymistä. Kaupunki voi myös olla kumppani, avata ovia, luottaa asukkaisiin ja tehdä yhteistyötä. Kaupunkikulttuuria voidaan kehittää myös niin, että museot, teatterit ja orkesterit löytävät uutta yleisöä sieltä missä ihmiset ovat, kaduilta ja asuinalueilta. (Verkkouutiset 2017.)

Koska vertaiskaupunkikulttuuri on alkanut kasvamaan ja uudentyyppisille pelisäännöille on tarvetta, olisi kaupungin hyvä tunnistaa sen rajat ja ymmärtää sen luonne. Alueellista tasa-arvoa voidaan edistää antamalla tukea paikallistoiminnan aloittamiseen sellaisille alueille, joissa toimintaa on vähemmän. Tietoa ja parhaita käytäntöjä voidaan jakaa yhdessä muiden kaupunginosatoimijoiden kanssa. Esimerkiksi Helsingissä Artova ja Kallio-liike jakaa osaamistaan muille kuvaamalla ja konseptoimalla tapahtumat ja prosessit kaikkien hyödynnettäväksi. Positiiviset esimerkit synnyttävät toimintaa sinne, missä sitä ei ole ennen ollut. (Jyrkäs & Luoto 2014, 21.)

Olennaista on myös, että lupaprosessi on sama kaikille toimijoille. Keinoja lupien ja avustuksien myöntämiseen yksityishenkilöille ja työryhmille kannattaa kehittää, jotta saadaan mukaan

vapaammin järjestäytyneet kaupunkikulttuurin toimijat. Kaupungin omistamien tai vuokraamien julkisten tilojen vapaammasta käyttämisestä olisi tarpeen käydä julkista keskustelua. Kaupunkilaisten tulisi saada vapaammin osallistua kaupunkitilan käyttöön ja osallistua siihen oman toimintansa kautta. Kevennetty lupasääntely voi jopa johtaa siihen, että kollektiivinen kontrolli toimii hyvin ja kaupunkilaiset kiinnostavat paremmin huomiota väärinkäyttöksiin, mikäli niitä ilmenee. Näin on käynyt esimerkiksi Ravintolapäivän yhteydessä. (mt., 22.)

3.2 Kaupunkiaktivismi

Kaupunkiaktivismi ei ole tieteen termi, vaan sana, jota on alettu mediassa käyttää 2010-luvulla kuvastamaan kaupungissa ilmeneviä paikallisia tapahtumia ja toimintamuotoja. Tapahtumat ovat kaupunkilaisten omasta aloitteesta syntyneet ja toteutuneet. Kaupunkiaktivismista alettiin puhumaan nykyisessä merkityksessään vuosina 2011–2012. Samaan aikaan syntyivät Kallio Block Party, Ravintolapäivä ja Siivouspäivä. (Mäenpää & Faehnle 2021, 33–34.)

Kaupunkiaktivismi on kaupunkilaisten itsensä organisoimaa yhteistoimintaa, joka tapahtuu järjestötoiminnan ulkopuolella. Luonteeltaan se on aloitteellista ja proaktiivista yhteistoimintaa. Se keskittyy toimintaan, ei poliittiseen vaikuttamiseen tai mielipiteen muodostamiseen. Kaupunkiaktivismi hyödyntää sosiaalista mediaa ja internetiä toiminnassaan ja järjestäytymisessään. Toiminta tapahtuu kaupunkitilassa tai sen oloihin liittyvässä tilassa, mutta toiminnan tilallisuus ei ole merkittävää. Kyse on suorasta toiminnasta oman kaupunkiympäristön, tilojen ja toiminnan parantamiseksi eli julkinen valta ei ole välittäjänä. (mt. 36–37.)

Kansalaiset ovat valtaistuneet järjestäytymään ja toimimaan yhteisöinä ja yksilöinä ilman julkisen vallan välittäjyyttä. Kyse on suorasta toiminnasta oman kaupunkiympäristön, sen tilojen ja toiminnallisuuden parantamiseksi. Digitalisaatio on tehnyt kaupungeista voimakkaammin kasvualustoja yhteisöille, toiminnoille ja palveluille. Sosiaalisesta mediasta on muodostunut kansalaisten organisoitumisen ja toiminnan muoto. Kaupunkiyhteisöt itseorganisoituvat verkostopohjaisesti ja haastavat kaupunkien organisaatiot ja rakenteet. Kaupunkilaiset ovat tekemässä yhdessä toistensa kanssa oman näköistään kaupunkia ja tätä toimintaa kutsutaan kaupunkiaktivismiksi. (Kvartti 2016.)

Kaupunkiaktivismi on noussut esiin halusta toimia byrokraattista kaupunkisuunnittelukulttuuria nopeammin ja ketterämmin. Vaihtoehtoisten osallistumismuotojen yleistymisen on johtanut

siihen, että kaupunkilaiset ovat alkaneet järjestäytymään oma-aloitteisesti ja ratkaisemaan yhteisiä asioita. Kun hankkeita ja toimintaa suunnitellaan vuosia, niin kaupunkilaiset tarttuvat toimeen ongelman ratkaisemiseksi. Tämän vuoksi raja yksityisen ja julkisen toiminnan välillä on alkanut kyseenalaistua. (Jyrkäs & Luoto 2014, 19.)

Kaupunkiaktivisteja yhdistää sosiaalisen median hyödyntäminen eli kysynnän maksimointi ja tarjonnan kohtaamisen mahdollistaminen, toisaalta kustannusten minimointi ja uusien toimintatapojen nopea kasvu. Kaupunkiorganisaation onkin tarpeen tunnistaa kaupunkiaktiivismin kenttä sekä kansalaisyhteiskunnan toiminnallinen ja rakenteellinen muutos. Muutoksella on vaikutusta hallinnon ja asukkaiden kohtaamiseen sekä kaupungin taloudelliseen ja sosiaaliseen dynamiikkaan. On hyvä tunnistaa kaupunkilaisten aktiivisuus voimavarana, sillä molempien tavoitteet ekologisesta, yhteisöllisestä ja toimivasta kaupungista ovat samoja. (Kvartti 2016.)

Kaupunkikulttuuri ei synny itsekseen vaan sitä synnyttämään tarvitaan aktiivisia kaupunkilaisia. Erityyppisten toimijoiden tavoitteet ovat yleensä samat, mutta käytetyt menetöt ja toiminnan organisoitumisessa voi olla suuriakin eroja. Tekijäisyys on avointa ja pohjautuu jakamiseen ja sosiaalisen median käyttöön alustana ja mahdollistajana. Tekijät voivat olla järjestäytyneitä tai järjestäytymättömiä. Käytännössä hyvin usein päädytään lopulta perustamaan yhdistys, jotta käytännön asioiden hoitaminen olisi helpompaa. Osa tekijöistä ei kuitenkaan halua yhdistystoiminnan mukanaan tuomia velvoitteita, kuten y-tunnusta. Tyypillinen kaupunkiaktiivismin tekijä on itseorganisoitunut, oma-aloitteinen, sitoutumaton, vapaaehtoisvoimin toimiva, löyhästi verkostomaisesti toimiva, idearikas, demokraattista toimintatapaa noudattava ja hyvin vähäisillä resursseilla pärjäävä. On olemassa esimerkkejä, joissa nuorempina aktivisteina toimineista kasvaa kaupungin päätöksentekijöitä ja virkamiehiä. Vertaiskulttuuri näyttäisi siis olevan monella tavalla raikasta syötettä kaupunkikulttuurin kehittymiselle ja rakentumiselle. (Jyrkäs & Luoto 2014, 39–40.)

Arttu Antila määritteli järjestämässäni Kulttuurifoorumissa kaupunkiaktivistien erilaisia rooleja ja sitä, miten he kiinnittyvät tapahtumaan. Hän oli omassa tutkimuksessaan huomannut, että kaupunkiaktivistit voivat olla peräisin monenlaisista lähtökohdista. Usein kaupunkiaktivistit ovat yksityishenkilöitä, mutta he voivat olla myös yhdistyksen edustajia, jotka huomaavat tapahtumassa jotain synergiaetuja oman yhdistyksensä toiminnan kanssa. Aktivistit saattaa tuoda tapahtumaan mukanaan yhdistyksen resurssit ja arvot. Kaupunkiaktivistit voivat olla esimerkiksi bändin jäseniä, joiden motivaationa on päästä esiintymään tapahtumaan. He voivat

edustaa jotain liikettä, jonka arvot osuvat samaan tapahtuman arvojen kanssa. Myös hyväntekeväisyyden tekijöitä tai vapaaehtoisia, jotka ovat mukana vain perustuen vapaaehtoisuuteen. Opiskelijoita, jotka keräävät opintopisteitä tai ammattilaisia, kuten kulttuurituottajia. Mielenkiintoista oli myös se, että kaupungin työntekijä voi olla myös kaupunkiaktivisti, joka toimii samalla työssään esimerkiksi nuorisotyöntekijänä tapahtumassa ja toisaalta samalla toimii tapahtumassa myös aktivistina. (Antila 2021.)

Antila teki omassa pro gradu tutkimuksessaan huomion, että kaupungin viranhaltijan oma aktivismi voi myös mahdollistaa tapahtumia. Esimerkiksi Töölön kirjaston työntekijä järjesti Ravintolapäivänä tiloja kaupunkiaktivisteille ja Kallio Block Partyn työntekijä järjesti työpaikastaan kirjastosta tilaa tapahtuman backstageksi ja sähköt tapahtumalle. Kaupungin työntekijä siis voi olla sekä viranhaltijan että kaupunkiaktivistin roolissa saman aikaisesti. Antila korostaa tutkimuksessaan, että keskeistä kaupunkiaktivismin kanssa toimiessa on sen ennustamattomuuden sietäminen ja rohkeus antaa aktivistien kokeilla erilaisia asioita. Lentoon lähtevillä projektit voivat myöhemmin tarjota sisältöjä julkisille instituutioille ja tarjota alustan kaupungin omalle toiminnalle. (mt.)

Kaupunkiaktivismin ydin ei ole vastarinta tai kiista kaupunkitilasta vaan hyvän kaupungin yhdessä tekeminen. Kaupunkiaktivistien ja kaupunkien välillä on kuitenkin jännitteitä. Helsingissä esimerkiksi Ravintolapäivän ja Siivouspäivän rahoittamisesta kaupungin kassasta on keskusteltu. Kuitenkin Kallio Block Party ei ole saanut kaupungilta sähköpistorasiaa käyttöönsä koska sähkökaapin avaaminen asettaisi kansalaiset eriarvoiseen asemaan keskenään. Vakiintuneet kansalaisaktivismi toimijat ihmettelevätkin, ettei kaupunki suostu tukemaan heidän toimintaansa, vaikka se toteuttaa kaupungin omia tavoitteita. Kaupunki vastaa, että ”vapaata kansalaistoimintaa” ei voida tukea, koska kaupunki on velvoitettu tasapuolisuuteen ja toisaalta, että ”eihän vapaa kansalaistoiminta olisi enää vapaata, jos kaupunki tukisi sitä”. Kaupunki voisi nähdä uusien yleishyödyllisten toimijoiden erityisluonteen lokeroimatta niitä kansalaisiin, järjestöihin ja yrityksiin. Helsinki on muuttanut jo toimintaansa vastaantulevaksi ja rekisteröimätön yhteisö tai yksityishenkilö on halukelpoinen avustuksiin, jotka ovat alle 50 000 euroa. (Mäenpää & Faehle 2020, 192.)

Helsingissä syntyi 2011 ja 2012 useita kaupunkiaktivismitapahtumia, kuten Ravintolapäivä, Kallio Block Party ja Siivouspäivä. Ravintolapäivän perustajat olivat törmänneet ravintolatoiminnan ja anniskeluun sääntelyyn, joka oli varsin jäykkää. He olivat kohdanneet rennompaa otetta esimerkiksi Berliinissä ja Kööpenhaminassa. Sääntelystä huolimatta tapahtuma päätettiin

toteuttaa ja se saikin laajasti näkyvyyttä mediassa ja etenkin somessa. Tapahtuma laajeni nopeasti neljä kertaa vuodessa tapahtuvaksi, ympäri Suomen laajuiseksi ja nykyään jopa ympäri maailmaa tapahtuvaksi. Ilmiö syntyi ihmisten omasta aloitteellisuudesta joukkoistamalla. Sääntely seurasi perässä ja Evira muutti sääntöjään sallien pop-up ravintoloiden pidon, poliisi tyytyi valvomaan, ettei alkoholia anniskella ja verottaja linjasi toiminnan verotuskäytäntöjä. Sitten tapahtuma on saanut useita palkintoja esimerkiksi matkailun, kaupunki- ja ruokakulttuurin sekä kuluttamisen aloilla. Ravintolapäivä on kasvattanut oikeita ravintoloita. Se on myös kasvattanut asenteita ja käsityksiä kaupunkilaisten mahdollisuuksista julkisen kaupunkitilan mahdollisuuksista. (Mäenpää & Faehnle 2021, 51.)

Kaupunkiaktivismilla on rooli kaupunkisuunnittelussa ja tilankäytössä, kun kaupunkilaisten kiinnostus herää kaavoittamattomien tai käytöstä vapautuneiden rakennusten käyttämiseen erilaisessa vertaistoiminnassa. Kaupunkiaktivismiin avulla voidaan tuoda elämää alueille, jotka ovat olleet vähäisellä käytöllä. Asukkaita voitaisi osallistaa enemmän suunnittelussa ja hyödyntää heidän paikallistuntemustaan alueesta. Helsingin historiassa tämäntyyppisellä toiminnalla on ollut uudenlaista kaupunkitilan käyttöä synnyttävä rooli, kun Korjaamo ja Kaapelitehdas virallistettiin kaupunkikulttuurin paikoiksi epävirallisen valtauksen jälkeen. Kaupunkiaktivismi synnyttää kaupunkitilaan uudenlaista kulttuuria ja sellaista käyttöä, jota virallisen kaupunkisuunnittelun keinoin ei välttämättä saada aikaan. (Jyrkäs & Luoto 2014, 29.)

3.3 Placemaking

Placemaking eli ”paikan tekeminen” on kaupunkisuunnittelun muoto, jossa muokataan yhdessä julkisia tiloja osallistamisen kautta. Kiinteistöjen ja kaupunkitilojen tilapäisissä käytöissä on paljon mahdollisuuksia luoda uudelle toiminnalle tiloja. Vajaaikäiset tilat tulisi nähdä uutta toimintaa luovana käyttäjälähtöisenä resurssina. Ne ovat keino, joilla alueiden uudistaminen voi edetä nykyistä nopeammin ja joustavammin, pikemminkin tekeminen kuin seinät edellä. Tilapäisillä käytöillä tarkoitetaan erilaisten kiinteistöjen ja julkisen kaupunkitilan kestoltaan määräaikaista ja luonteeltaan kokeilevia käyttöjä. (Sitra 2016.)

Kaupunkiaktivismi saavat alkunsa jostain tilasta tai paikasta, kuten kaupungin julkisesta ulkotilasta, kaduilta, aukioilta ja puistoista. Kenelle tahansa kaupunkilaiselle voi syntyä kiinnostava idea jonkin konkreettisen paikan kehittämiseksi. Paikanluonti eli placemaking on viime vuosina noussut kaupunkisuunnittelun suuntaukseksi. Kaupungin julkisia tiloja suunnitellaan, muotoillaan tai hallinnoidaan paikkalähtöisesti. Paikkaan viitataan myös sosiaalisena ilmiönä.

Newyorkilaisen Project for Public Spaces -yhteisön mukaan placemakingissa on kyse paikallisen yhteisön resurssien, tarpeiden, pyrkimysten ja potentiaalın todentumisesta paikan kehittämisen kautta. Tavoitteena on toteuttaa yhteisön ja sen jäsenten hyvinvointia lisäävä paikka. Paikkaa kehitetään luovasti ja paikan identiteettiä muokataan jatkuvasti yhteisölle sopivaksi. (Mäenpää & Faehnle 2021, 120–121.)

Placemaking eroaa jatkuvuuden suhteen perinteisestä suunnitteluprosessista, sillä se on lyhytkestoisia projekteja ja kokeiluja, joista ei välttämättä jää pysyvää toimintaa. Paikoista tehdään yhdessä toimivampia, viihtyisämpiä ja turvallisempia. Placemaking hyödyntääkin paikallisen yhteisön voimavaroja, ideoita ja verkostoja ja paikka tehdään paikan päällä ilman suunnittelijaa ylhäältäpäin. (Helsinki Urban Art 2021.)

Helsinki Urban Art ry on ollut toteuttamassa useita erilaisiin tiloihin liittyviä projekteja. Näistä tutuimpia ovat Siivouspäivä, Illallinen taivaan alla, Helsinki Sauna Day ja Kallio Block Party. Kalasataman Vapaakaupunki on luonut yhteisöllistä kaupunkikulttuuria ulko- ja sisätiloissa. Vapaakaupungin olohuone toimii yhteisöllisesti kauppakeskus REDin tiloissa osana kauppakeskusta. Kera-kollektiivi on vienyt kulttuurin, taiteen ja tapahtumat Espooseen Kera Halleille. Entinen logistiikkakeskus on saanut uuden elämän väliaikaiskäytön myötä ennen sen purkua. (mt.)

Helsingissä toteutettiin 2020 kesällä jättimäinen kesäterassikokeilu Senaatintorilla. Se oli onnistunut esimerkki kaupunkitilan uudeltaisesta käytöstä. Kokeilu oli piristys kaupunkilaisille, yrityksille, matkailijoille ja kaupunkikeskustan elävyydelle. Mukana oli 16 yrittäjää ja kokeilusta seurasi hyötyä myös lähikorttelin yrittäjille. Kesäterassi oli myös aikansa someilmiö, josta postattiin kesän aikana peräti yli 2000 kertaa. Kesäterassi oli toiminnassa heinä- ja elokuun ajan ja se ehti saavuttaa 400 000 kävijää sekä työllistää suoraan 250 työntekijää. (STTinfo 2020.)

3.4 Omaehtoinen ja vapaa kansalaistoiminta

Kansalaistoimintaa on ihmisten aktiivista toiminta ja yhdessä toimiminen yhteisen hyvän tavoitteen eteen. Kansalaistoiminnalle on ominaista yhteiseksi koetun asian edistäminen ja toimiminen sen hyväksi. Kansalaistoimintaan liitetään vahvasti vapaaehtoisuus eli ilmaisen työn tekeminen jonkin organisaation tai asian puolesta. Suomessa noin miljoona kansalaista tekee vapaaehtoistyötä ja satunnaisesti suunnilleen saman verran. Suomalaisille luontaisin tapa on

toimia vapaaehtoisena kansalaisjärjestöissä. Vapaaehtoiset esimerkiksi keräävät rahaa apua tarvitseville, antavat vertaistukea ja järjestävät harrastusmahdollisuuksia. (Osallistu 2021.)

Kansalaisyhteiskunnassa kansalaiset järjestävät itselleen ja muille vapaaehtoisesti toimintaa ja palveluja. Osallistuja määrittelee itse mitä tehdään ja miten se toteutetaan. Toiminta suuntautuu yleiseen hyvään ja kansalaistoimintaan liittykin hyvin oleellisesti yhteisöllisyys. (Kansalaisyhteiskunta 2020.)

Kansalaistoiminta koetaan usein synonyymiksi järjestötyölle. Järjestöjen tekemä työ on tärkeää virallista palvelujärjestelmää täydentävää ja osa hyvinvointiyhteiskuntaa. Omaehtoisen kansalaistoiminnan näkökulmasta unohdetaan kuitenkin, että kansalaistoiminta on jokaisen ihmisen oikeus ja väylä monimerkitykselliseen elämään ja toimijuuteen. Omaehtoinen kansalaistoiminta tuo iloa elämään, antaa toivoa ja vähentää yksinäisyyttä. (Hakoköngäs 2018, 11.)

Vapaaehtoistoiminnassa rajapinnat yksityisen, julkisen sekä kolmannen ja neljännen sektorin välillä hämärtyvät. Ihmisten itseorganisoituminen on alkanut muuttaa perinteisiä toimintatapoja. Yhä useammin vapaaehtoistyö on lyhytaikaista, organisaatioihin tai järjestöihin sitoutumaton ja verkossa tapahtuvaa. (Stranius 2018, 9–10.)

Vapaa kansalaistoiminta on toimintaa, joka ei ole organisoitunut järjestöjen tai yhdistysten alaisuuteen. Vapaaehtoista kansalaistoiminnan kenttää on alettu kutsumaan myös neljänneksi sektoriksi. Neljännen sektorin toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja on nopeasti organisoituvaa, omaehtoista ihmisistä itsestään lähtevää toimintaa. (Kansalaisyhteiskunta 2020.)

3.5 Osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen

Osallisuuden viitekehys on todella laaja, sillä useampia teorioita tarvitaan selittämään ihmisten toimintaa osallisuuden näkökulmasta. Osa teorioista selvittää, miten resurssit jakautuvat ja tarpeet muodostuvat tai miten tunteet vaikuttavat ihmisten väliseen olemiseen ja käyttäytymiseen. Osa teorioista taas selvittää, miten moninaisuutta voidaan järjestää ja hallita. Osallisuuden viitekehystä voidaan pitää tienviittana, joka kertoo, mihin toimintaa, palveluita ja politiikkaa kannattaa suunnata. Osallisuuden käsite on jatkuvasti muuttuva kokonaisuus, joka rakentuu ja saa uusia muotoja. (Isola & Kaartinen ym. 2017, 9.)

Osallisuutta omassa elämässä voidaan vaalia osallisuustyön avulla, jotta yksilö pystyy vahvistamaan yhteyttä omiin voimavaroihinsa ja tarpeisiinsa. Osallisuustyön ei ole tarkoitus haastaa vallitsevaa julkista järjestystä, vaan sitä toteutetaan perinteisten hyvinvointivaltion palvelujen

kuten sosiaalityön ja kuntoutuksen rinnalla. Myönteisenä seurauksena osallisuustyöstä kansalaisaktiivisuus lisääntyy ja halutaan vaikuttaa paikallisesti oman elinympäristön parantamiseen oman toiminnan kautta. (mt. 20–21.)

Osallisuuden käsite on kaupunkiaktiivismin nousun myötä ymmärrettävä entistäkin monimotuisempaan. Kaupunkilaisten osallisuutta oman elinympäristönsä ja kaupunkinsa kehittämiseen tapahtuu laajemmin. Osallisuutta luovaa tunnetta ja vaikuttamista syntyy ihmisten auttaessa toisiaan, toimiessaan yhteisön hyväksi ja rahoittaessaan paikallisia hankkeita. Aktivistit rakentavat toiminnallaan osallisuuden edellytyksiä myös niille, jotka ovat vähemmän aktiivisia. (Kvartti 2017.)

Osallisuuden tiedetään olevan vahvasti yhteydessä hyvinvointiin. Osallisuuden kokemukset lisäävät hyvinvointia, turvallisuuden tunnetta, uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin. Toisaalta taas matalan osallisuuden kokemus liittyy psyykkiseen kuormittuneisuuteen, yksinäisyyteen ja huonoksi koettuun työkykyyn. Mikäli ihminen kokee olevansa osallinen, hän kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän kokee tulevansa kuulluksi ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun sekä yhteisiin asioihin. Kaupungin olisikin tärkeää edistää olosuhteita, joissa ihmiset voivat vaikuttaa omaan elämänsä ja elinympäristönsä sekä saada osaamisensa näkyväksi. Toiminnassa mukana olemalla ihminen tulee nähdyksi ja kuulluksi vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, taiteen ja luonnon kanssa. (Thl 2021.)

Puhutaan myös aktiivisesta kansalaisuudesta, jollainen on runsaasti vaikutusmahdollisuuksiaan käyttävä kansalainen. Kansalaisuus on rooli, jota määrittää oma aktiivisuus, kansalaisvaikuttaminen ja oikeuksien käyttäminen. Kulttuurin kuluttajat voidaan myös jakaa aktiivisiin ja passiivisiin. Aktiivinen kansalaisuus on kuitenkin muuttunut, eikä kansalaisjärjestötoimintaan enää haluta sitoutua, sillä aktivismin on oltava lyhytaikaista, helppoa ja hauskaa. (Lindholm 2015, 16–17.)

Ihmisillä on oltava mahdollisuus toimia yhteiskunnan tasavertaisena jäsenenä ja osallistua oman elinympäristönsä, yhteiskuntaa ja globaaleita asioita koskevaan vaikuttamiseen asemasta tai taustasta riippumatta. Vaikuttamista voi tehdä monin tavoin, kuten kulutusvalinnoilla, kansalais- ja kaupunkiaktiivismin keinoin, ympäristönsuojelulla, ottamalla osaa julkiseen keskusteluun, osoittamalla mieltään tai äänestämällä vaaleissa. (THL 2020.)

Osallistamisesta on tullut nyky-yhteiskunnan trendi. Omaehtoinen toimintaan, aktiivinen elämäntapaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kannustetaan voimakkaasti. Tutkijat ovatkin

alkaneet puhua uudenlaisen kansalaisuuden syntymisestä, sillä ihmiset ovat kasvaneet toiminnan kohteesta aktiivisiksi toimijoiksi. Osallistaminen on hieman negatiivinen käsite, sillä siihen sisältyy ohjausta ylhäältä alaspäin. Osallistuminen sen sijaan kumpuaa ihmisistä itsestään, joten se on käsitteenä positiivisempi. Tapahtumissa käyminen on osallistumisen ensimmäinen porras. (Lindholm 2015, 14–15.)

Kulttuurialalla osallistamisen keinoja on monenlaisia. Erilaiset osallistumismahdollisuudet ja mahdollisuus tuottaa omaehtoista kulttuuria ovat parantuneet. Kulttuurilaitokset näkevät asiakkaat aktiivisina sisällöntuottajina ja osallistujina. Osallistuminen on vaikuttamista toiminnan sisältöön ja tärkeä osa kulttuurin tekijöiden ja kokijoiden vuorovaikutusta. Yksi osallistamisen keino on joukkoistaminen, jolla otetaan asiakkaat mukaan kustannustehokkaasti sisällöntuotantoon. Joukkoistamiseen liittyy myös yhä yleistyvä joukkorahoitus, jossa kuka tahansa voi ryhtyä kulttuurin taloudelliseksi tukijaksi ja päästä osalliseksi itselleen merkitykselliseen hankkeeseen. Toisaalta kuka tahansa voi myös hakea rahoitusta omalle hankkeelleen joukkorahoituksen kautta. Toinen osallistumisen muoto on trendiksikin noussut omaehtoisen kaupunkikulttuurin tuottaminen. Omaehtoista kaupunkikulttuurin syntymistä on tukenut muun muassa sosiaalisen median vahvistuminen. Maaseutualueille mielletty talkootyö on siirtynyt urbaaniin ympäristöön vapaaehtoistyönä tuotettujen tapahtumien muodossa. (mt. 18-22.)

3.6 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys pitää yhteiskunnat koossa. Yhteisöllinen elämä, yhteisöt ja yhteisöllisyys ovat juuri siitä syystä välttämättömiä ihmisten olemassaololle ja toiminnalle. Perinteisessä mielessä yhteiseksi mielletään perhe, suku, kylä tai heimo. Kaupungistuminen lisää persoonattomuutta ja yhteisöllisyyden tunne koetaankin kadotetuksi. Heimot syntyvät nykyään harrastusten kautta ja samankaltaisen ajattelutavan tai toiminnan parissa netin virtuaalisissa yhteisöissä. (Sitra 2021.)

Yhteisöjen, yksilöiden ja instituutioiden välinen suhde on muuttumassa. Rakenteet muuttuvat verkostoimaisiksi ja yksilöiden valta kasvaa. Yhteisöjä voimaannutetaan pääsääntöisesti ylhäältä alaspäin, mutta yhä useammin ihmiset ovat ryhtyneet itse toimeen edistääkseen yhteisiä tärkeitä kokemiaan asioita. Toimintaa tehdään ohi julkisten rakenteiden. Joku huomaa tarpeen tai mahdollisuuden uudelle asialle ja kyseenalaistaa totutut toimintatavat. Sosiaalinen media ja teknologia mahdollistavat ja helpottavat ihmisten kokoontumista, yhdessä tekemistä, oppimista

ja asioiden jakamista. Tästä seuraa yhteiskunnan rakenteiden haastamisen ja painetta uusien toimintatapojen luomiselle. Ravintolapäivä on hyvä esimerkki yhteisöstä lähteneestä toiminnasta. Ravintolapäivä onnistui muuttamaan viranomaisten tulkintaa ruokaan liittyvistä säännöistä. (Sitra 2015.)

Yhteisölliset, kaupunkilaisten itse synnyttämät tapahtumat ovat lisääntyneet Ravintolapäivän vanavedessä. Lisäksi Ravintolapäivä osoitti, että innovatiiviset ratkaisut pieneen ongelmaan voivat synnyttää kelpollisia suuria ratkaisuja. Esimerkiksi aikaan saada uutta liiketoimintaa ja puhaltaa uutta henkeä kaupunkilaisiin. Nämä uudet yhteisölliset tapahtumat osoittavat, että kaupunkilaisten täytyy itse osallistua ympäristönsä hyvinvoinnin ylläpitämiseen eikä luottaa instituutioiden täysin huolehtivan siitä. Toki instituutioitakin tarvitaan, mutta se ei yksin riitä. (mt.)

Yhteisö ja yhteisöllisyys liittyvät käsitteinä hyvin läheisesti toisiinsa. Yhteisössä on lähtökohteisesti yhteisöllisyyttä ja toisaalta yhteisöllisyys voi toteutua yhteisössä. Yhteisöllisyys mielletään yhteenkuuluvuuden tunteeksi. Yhteisöllisyyden kokemus tarvitsee tunnetta ryhmän sisäisestä luottamuksesta ja turvallisuudesta. Yhteisön jäsenten tulisi kokea olevansa merkityksellisiä ja merkittäviä ihmisiä toinen toisilleen sekä yhteisölle. Sitoutuminen yhteisöön ja sen jäsenyyteen kuuluu vahvasti yhteisöllisyyteen. Yhteisöllisyyden kokemukseen liittyy paikallisuus eli kuulumista johonkin paikkaan ja sen ihmisiin. Alueellisen yhteisöllisyyden näkökulmasta pyritään vahvistamaan ihmisten paikkasidonnaisuutta antamalla mahdollisuuksia olla yhdessä paikallisten ihmisten kanssa ja kokea asuinalue tärkeänä. Talkoot ja yhdessä järjestetyt kaupunginosatapahtumat ovat juuri niitä kohtia, joissa yhteisöllisyyttä syntyy, kehittyy ja elää (Birck 2020,5.)

Kaupunkiympäristössä on erilaisia tiloja, joiden avulla voidaan vaikuttaa yhteisöllisyyteen edistämällä tai estämällä sitä. Julkiset tilat, kuten puistot ja kirjastot ovat kaikille avoimia tiloja, jonne voi mennä lupaa kysymättä. Puolijulkisiin tiloihin menemistä rajoitetaan asiakkaille tai asukkaille ja yksityiset tilat ovat ihmisten koteja ja pihoja. Tiloja voidaan jakaa myös yhteisöllisyyden näkökulmasta yhteisöllisyyttä synnyttäviin kaupunkitiloihin, yksilölliseen lähiympäristöön ja asuinyhteisöön. Yhteisöllisyyttä synnyttävä kaupunkitila vaatii sallivuutta käyttöä määrittäville säännöille. Liian tiukka kaupunkitilan rajoittaminen johtaa ei kenenkään kaupunkiin, josta ei tunneta vastuuta tai siitä ei pidetä huolta eivätkä asukkaat halua olla aktiivisia toimijoita. Yhteisöllinen kaupunki edistää asukkaiden ottavan kaupunkitilaa omakseen. (mt., 6.)

4 TUTKIMUSPROSESSI JA MENETELMÄT

Tavoitteenani oli selvittää miten Kuopion kaupunki voisi mahdollistaa asukkaiden omaehtoisesti tuottamaa kansalaistoimintaa ja kaupunkiaktivismia ja sitä kautta aikaansaada vireää kaupunkikulttuuria. Toisena tavoitteena oli selvittää vertailututkimuksen avulla millaista kaupunkiaktivismia ja kaupunkikulttuuria muualla Suomessa on ollut ja on tänä päivänä. Vertailukohteena on Helsinki, joka on Suomessa kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktivismien edelläkävijä ja Oulu, joka on hieman suurempi kaupunki asukasluvultaan kuin Kuopio, mutta ehkä samassa mittakaavassa kulttuuritoiminnan osalta.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Millaista kaupunkiaktivismia Kuopiossa on tällä hetkellä?
- Millainen alusta Kuopion kaupunki on kaupunkiaktivismille?
- Miten Kuopion kaupunki voi mahdollistaa kaupunkiaktivismia?

Opinnäytetyöni rajautuu tarkastelemaan kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktivismia kaupunkilaisten kulttuurisisältöisten omaehtoisten tapahtumien ja kansalaislähtöisen toiminnan näkökulmasta. Opinnäytetyöni avulla pyrin selvittämään millainen rooli kaupungilla voi olla kaupunkiaktivismien edistäjänä, kulttuurisisältöisen omaehtoisen kansalaistoiminnan sallijana ja kansalaislähtöisten kulttuurisisältöisen omaehtoisten tapahtumien mahdollistajana.

4.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus tarkastelee merkityksiä, jotka ovat sosiaalisia ja ihmisten välisiä. Merkitykset ilmenevät ihmisistä lähtöisin olevista tapahtumista, kuten toiminnasta, ajatuksista ja päämäärien asettamisesta. Tavoitteena on saada ihmisten omia kuvauksia koetusta todellisuudesta, jotka ovat merkityksellisiä ja tärkeitä hänelle itselleen. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta, vaan tutkimuksen aikana esiin tulleiden tulkintojen avulla pyritään muodostamaan johtopäätöksiä. (Vilkkä 2005, 97–98.)

Laadullisessa tutkimuksessa on keskeistä myös, että se perustuu ihmisten subjektiivisten näkemysten ja kokemusten tarkasteluun. Laadullisen tutkimuksen aineistot ovat yleensä erilaisia

tekstejä ja tavoitteet kuvailevia. Laadullinen lähestymistapa korostaa todellisuutta ja siitä saatavan tiedon luonnetta. Tutkimuskohdetta lähestytään luonnollisissa olosuhteissa. Tutkijan rooli on antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta kohteena olevasta ilmiöstä. Laadullinen tutkimus soveltuu ilmiöiden tutkimiseen, joiden perusta on tajunnassa ja ihmisten vuorovaikutuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan hyödyntää erilaisia menetelmiä hyvin monipuolisesti ja tavoitteena voi olla tiedon hankinta, ilmiön kuvaaminen, ymmärryksen syventäminen, ilmiön tulkitseminen tai kyseenalaistaminen. (Puusa & Juuti 2020, 59, 75–77.)

Laadullinen tutkimus perustuu tulkintaan. Tutkimustavan avulla voidaan pureutua tutkimaan ihmisen arkipäivän monimuotoista todellisuutta. Tavoitteena on kuvata ilmiöitä ihmisten kokemusten avulla tai ymmärtää ihmisten tuottamia monitulkintaisia merkityksiä. Ihminen on tutkimuskohteena mielenkiintoinen ja erityislaatuinen. Kokemukset muodostavat aina eletyssä todellisuudessa eli elämismaailmassa. Kokemuksista syntyneet käsitykset muuttuvat merkityksiksi, joihin ankkuroituu tunteita, arvoja, ihanteita, käsityksiä mielipiteitä ja uskomuksia. Laadullisessa tutkimuksessa laatuja ovat juuri merkitykset. Tutkimusta tehdessä tulisi ymmärtää, missä, millä tavalla ja miksi tutkittavaa asiaa koskevat kokemukset tulevat merkityksellisiksi. (Vilkka 2021, 17–20.)

Valitsin laadullisen tutkimuksen siitä syystä, että siinä on keskiössä ihminen ja hänen ajatuksensa ja kokemuksensa. Tutkimuksen aineisto perustuu haastateltavien omiin kokemuksiin ja käsityksiin kaupunkikulttuurista ja kaupunkiaktivismista. Ilmiö on mielestäni sellainen, jota pystyy ymmärtämään vain laajan taustaselvityksen avulla, olemassa olevaan teoretiseen perheeseen ja haastatteleamalla ihmisiä, joilla on kokemuksia ja käsityksiä teemasta. Laadullinen tutkimus myös mahdollistaa erilaisten menetelmien hyödyntämisen.

4.2 Vertailuanalyysi

Vertailuanalyysi on järjestelmällinen prosessi, jolla mitataan ja analysoidaan toimintaa. Vertaamalla omaa toimintaa parhaisiin, opitaan parhailta ja oppia hyödyntäen kehitetään omaa toimintaa. Vertailuanalyysi vaatii nöyryyttä oivaltaa ja havaita, että joku muu on parempi jollakin tietyllä alueella. Tavoitteena on oman toiminnan kehittäminen tunnistamalla ja ymmärtämällä sekä oppimalla, miten päästään vähintään samalle tasolle tai jopa ylittää se. Vertailuanalyysillä määritellään omalle organisaatiolle tärkeä asia ja etsitään selvästi parempi vertailukohde. Paremmilta avoimesti opittua sovelletaan oman organisaation toimintaan. (Niva & Tuominen 2005, 5.)

Hain tietoa Helsingin kaupunkikulttuurista ja kaupunkiaktiivismin ilmiöistä. Helsingissä on jo vuosia saatu aikaan kaupunkilaisten omaehtoista kulttuuritoimintaa. Pyrin selvitystyöllä löytämään hyviä esimerkkejä toiminnasta, rahoituksesta ja millä keinoilla toimintaa on saatu aikaan. Lisäksi pyrin etsimään mahdollista toimintaan kohdistuvaa kritiikkiä. Hain tietoa Helsingin kaupunkikulttuurista ja kaupunkiaktiivisista muun muassa erilaisista artikkeleista, julkaisuista, kirjallisuudesta ja Helsingin kaupungin verkkosivuilta.

Lisäksi selvitin Oulun kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktiivisimä, koska Oulu on suurin piirtein samankokoinen kaupunki kuin Kuopio. Oulu sai myös Euroopan kulttuuripääkaupunki statuksen vuodelle 2026. Oulusta löytyi selkeästi vähemmän tietoa kuin Helsingistä. Etsin tietoa lähinnä Oulun kaupungin omilta verkkosivuilta, artikkeleista ja julkaisuista.

Haastattelin myös kaupunkiaktiivisti Jaakko Blombergia ja stadiluotsi Belinda Barbatoa vertailuanalyysin aineistoa varten. Nämä haastattelut tein Teamsin kautta yksilöhaastatteluina. Jaakko Blombergia halusin haastatella siksi, että koin hänellä olevan kokemusasiantuntijuutta kaupunkiaktiivismin toimijana. Hänellä on myös näkemystä toimijana ja kaupunkilaisena siitä, millainen alusta Helsingin kaupunki on kaupunkiaktiivismin näkökulmasta.

Stadiluotsi Belinda Barbatoa halusin haastatella siksi, että hän työskentelee Helsingin kaupungilla kaupunkilaisten kanssa tiiviisti osallisuustyötä tehden ja on mukana kehittämässä ja toteuttamassa osallistavaa budjetointia. Lähetin molemmille sähköpostilla kysymykset etukäteen, jotta heillä oli mahdollisuus valmistautua haastatteluun. Molemmissa haastatteluissa keskustelu eteni vapaamuotoisesti kysymysten pohjalta. Lisäksi tein tarpeen mukaan tarkentavia kysymyksiä, mikäli halusin tietää jostain asiasta enemmän. Jaakko Blombergin haastattelu kesti vajaan tunnin ja Belinda Barbaton haastattelu oli kestoltaan tasan tunnin. Koin molemmat haastattelut erittäin antoisiksi ja sainkin hyvää ja ajantasaista taustatietoa Helsingin kaupunkikulttuuriin liittyen.

4.3 Ryhmähaastattelut

Erilaiset haastattelut ovat tyypillisiä tutkimusaineiston keruumenetelminä laadullisessa tutkimuksessa. Haastattelun tavoitteena olikin kerätä aineistoa, jonka avulla voidaan tehdä uskottavia päätelmiä tutkittavasta ilmiöstä. Haastatteluilla kerätty aineisto on subjektiivista, omakoh- taista tulkintaa asioita, tapahtumista ja ilmiöistä, joita haastattelu käsittelee. Haastattelu on me-

netelmänä joustava, koska haastattelija voi pyytää haastateltavaa tarkentamaan tai selventämään sanomaansa. Lisäksi ei-kielelliseen ilmaisuun voidaan kiinnittää myös huomiota haastattelun aikana, sillä se saattaa antaa vihjeitä mitä asioita kannattaa erityisesti huomioida tai selvittää lisää. (Puusa & Juuti 2020, 103–107.) Haastattelujen avulla sain tutkimukseen mukaan subjektiivista kokemusta aiheesta. Valitsin haastatteluun mukaan henkilöitä, joilla tiesin olevan kokemusta ja tietoa tutkittavasta aiheesta.

Toteutin haastattelut ryhmähaastatteluina eli haastattelutilanteessa oli useita osallistujia yhtäaikaaisesti. Haastattelut etenivät vapaasti ja keskustelunomaisesti. Olin laatinut haastattelujen tueksi etukäteen kysymykset, jotka toivat haastatteluihin runkoa ja auttoivat myös keskustelun avaamisessa ja eteenpäin viemisessä. Tavoitteena ryhmähaastattelussa oli saada aikaan ryhmäkeskustelu teeman mukaisesta aiheesta. Haastattelut kestivät 1–1,5 tuntia, riippuen kuinka paljon ryhmässä syntyi keskustelua. Ryhmissä oli 2–7 osallistujaa. Suurissa ryhmissä ei ehditty käymään ihan kaikkia kysymyksiä läpi vaan valikoin tärkeimmät, jotta niistä ehdittiin keskustella syvällisemmin.

Esitin suullisia kysymyksiä ja jokaisella osallistujalla oli vapaasti mahdollisuus vastata kysymyksiin. Teemana oli Kuopion kaupunkikulttuuri, jota tarkastelimme kaupunkiaktiivisuuden näkökulmasta. Tavoitteena oli saada haastateltavilta mahdollisimman paljon tietoa teemasta. Haastateltavat saivat kysymykset etukäteen, jotta heillä oli mahdollisuus halutessaan valmistautua haastatteluun. Haastattelussa minun oli mahdollisuus toimia myös havainnoitsijana eli seurata ilmeitä, eleitä ja äänenävyä.

Ryhmähaastattelun hyöty on, että sillä voidaan selvittää ryhmän yhteinen kanta teemaan. Toisaalta havainnointi ja kysymykset voidaan kohdistaa myös yksilöön ja hänen käsityksiinsä teemasta. Ryhmähaastattelu tuottaa tutkittavasta ilmiöstä monipuolista ja rikasta aineistoa. Ryhmähaastattelun avulla voidaan havainnoida käsitteitä ja tapoja, joiden pohjalta ryhmä toimii ja ajattelee kulttuurisena ryhmänä. Ryhmän yhteinen näkemys muodostuu vuorovaikutusprosessin seurauksena. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 115–116.)

Valitsin aineiston keruun menetelmäksi ryhmähaastattelun sen monipuolisuuden ja joustavuuden vuoksi. Mielestäni haastattelujen avulla päästiin parhaiten selvittämään henkilöiden kokemuksia ja mielipiteitä teemasta. Kyselytutkimuksessa olisi jäänyt saavuttamatta ryhmätilan-

teessa saavutettu tieto. Pyysin haastatteluun Hyvinvoinnin palvelualueen esimiehiä, Hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan jäseniä sekä kaupunkisuunnittelun ja lupa-asioista vastaavia kaupungin työntekijöitä, taidelaitosten työntekijöitä sekä kuopiolaisia kulttuurialan toimijoita.

Haastatteluilla pyrin selvittämään kaupunkikulttuurin ilmiön nykytilaa Kuopiossa ja mahdollisuuksia, miten yhteistoiminnalla voidaan vaikuttaa kaupunkiaktiivisuuden mahdollistamiseen. Kyselin myös, millaisia ongelmia tai esteitä mahdollisesti on toimijoiden ja kaupungin välillä. Samalla etsin vastauksia, miten ongelmat voidaan ratkaista ja miten yhteistyötä voidaan kehittää. Haastattelukysymykset painottuivat kaupunkikulttuuriin, mutta sain sitä kautta hyvin tietoa myös kaupunkiaktiivisuudesta. Kaupunkikulttuurista oli helpompi lähteä liikkeelle, koska teema on tunnetumpi. Havainnoin haastattelun aikana, että keskustelussa meni helposti sekaisin kaupungin itse tuottama toiminta ja kansalaistoiminta, vaikka alussa käytiin käsitteitä läpi yhdessäkin.

Haastattelukysymykset olivat seuraavat:

- Mitä mielestäsi on kaupunkikulttuuri?
- Millä sanoilla/ miten kuvaillet Kuopion kaupunkikulttuuria?
  - o Onko kaupunkikulttuuri jotenkin muuttunut ajan myötä?
- Millaista kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktiivisuutta olet kohdannut Kuopiossa?
  - o Mikä on jäänyt mieleen?
  - o Millaisia ilmiöitä Kuopiossa on havaittavissa?
- Millaista mieleen jäävää kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktiivisuutta olet kohdannut muualla Suomessa tai ulkomailla?
- Miten kaupunkikulttuuri näkyy kaupungin strategiassa?
  - o Toteutuuko strategia kaupunkikulttuurin osalta?
- Millainen alusta Kuopion kaupunki on kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden näkökulmasta?
  - o Mitä haasteita näet siinä tai onko jotain esteitä olemassa?
  - o Mikä toimii hyvin?
  - o Miten yhteistyö sujuu kaupungin kanssa/ yksiköiden välillä?
- Miten itse voisit mahdollistaa kaupunkiaktiivisuutta työsi/ asemasi/ toimesi kautta?
- Mitkä asiat tulisi kehittyä, että voisit tuottaa enemmän kaupunkikulttuuria?
  - o Millaista yhteistyötä tarvitaan?

- Mikä motivoi tekemään/ tuottamaan tapahtumia omaehtoisesti? Miten motivoidaan tekemään omaehtoisia tapahtumia?
- Miten kaupunkikulttuurista saadaan entistäkin vireämpää?
  - o Ehdotuksia, ajatuksia, ratkaisuja
- Millaiselta kaupunkikulttuuri voisi näyttää Kuopiossa vuonna 2025, joka on Kuopion kaupungin 250 vuotinen juhlavuosi?
  - o Mitä tavoitteita voisi asettaa?

Lähetin haastattelukutsut sähköpostilla. Kerroin taustaksi millaisesta aiheesta ja tutkimuksesta on kysymys. Lisäksi kerroin opinnäytetyöni tavoitteista. Osallistuminen haastatteluihin perustui vapaaehtoisuuteen ja osallistujat saivat valita Doodle sovelluksella tehdystä taulukosta itselleen sopivan haastatteluajan. Toteutin haastattelut Teams alustalla ja tilaisuudet nauhoitettiin. Haastattelun aineisto on mittava, sillä seitsemästä haastattelusta on videomateriaalia noin 10,5 tunnin edestä. Litteroin osan haastatteluista Word tekstinkäsittelyohjelmalla ja osan kuuntelemalla tallenteen uudestaan läpi ja kirjoittamalla puheesta pääasiat muistiin. Litterointi oli erittäin paljon aikaa vievää ja kirjallista materiaalia onkin runsaasti.

Haastatteluihin osallistui 33 haastateltavaa aikavälillä 14.10-5.11.2021. Kaupunkiorganisaatiosta oli 15 osallistujaa, päättäjiä oli mukana 2 ja kulttuurialan toimijoita 11 sekä muita osallistujia 5 (oppilaitoksia). Toimijoista 8 edusti kolmatta sektoria ja 3 (kolme) neljättä sektoria. Pyrin saamaan haastatteluihin enemmän neljännen sektorin toimijoita, mutta en löytänyt mukaan tarpeeksi toimijoita. Lisäksi osa toimijoista kuului useampaan eri toimijaryhmään. Esimerkiksi kaupungin työntekijä saattoi olla myös kolmannen tai neljännen sektorin toimija ja kolmannen sektorin toimija saattoi olla myös neljännen sektorin toimija. Haastatteluissa oli yleisesti ottaen mukana aina kaikkia näitä rooleja omaavia haastateltavia, jotta keskustelusta saatiin monipuolista ja huomioita erilaisista näkökulmista. Kaksi haastateltavaa ei halunnut osallistua ryhmäkeskusteluun, mutta halusivat vastata kysymyksiin kirjallisesti.

4.4 Joukkorahoitus -kokeilu Mesenaatti.me alustalla

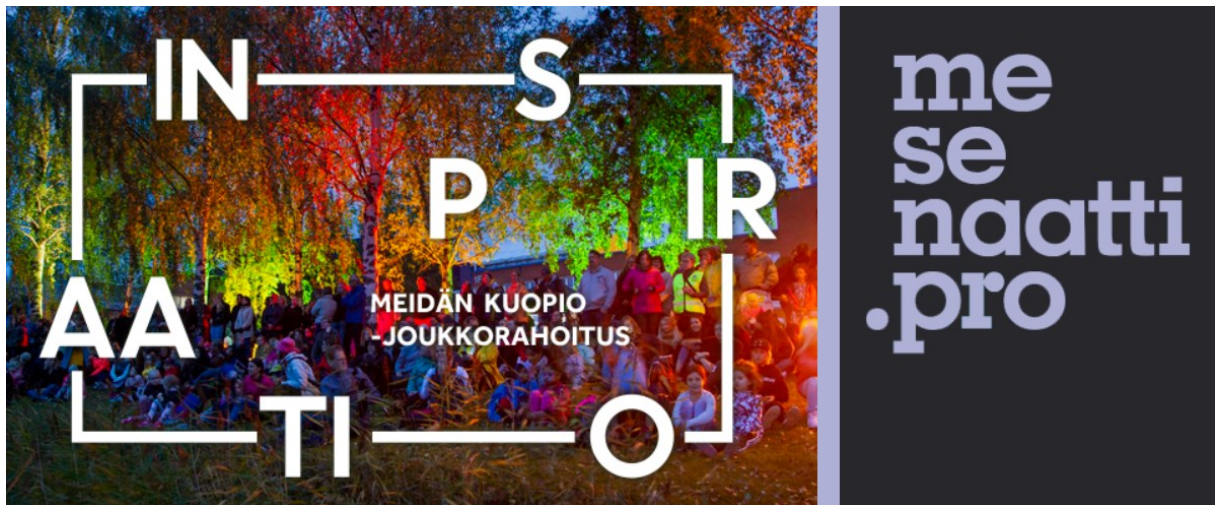
Toteutin Meidän Kuopio -festivaalin yhteydessä kesän ja syksyn 2021 aikana joukkorahoitus -kokeilun Mesenaatti.me palvelussa. Kokeilulla halusin tutkia uudenlaista rahoitusmuotoa omaehtoisten tapahtumien tuottamisessa. Kuopion kaupunki ei ole aiemmin ollut mukana osarahoittamassa joukkorahoituskampanjoita. Tavoitteena oli myös selvittää, miten joukkoistaminen

toimii käytännössä ja voiko sillä mahdollistaa kaupunkiaktivismia. Lisäksi halusin tutkia, voiko joukkorahoitus yhteistyössä kaupungin kanssa madaltaa kynnystä omaehtoisten tapahtumien tuottamiselle. Ajatuksena oli myös kokeilla voisiko Mesenaatti.me alusta toimia myös osallistavan budjetoinnin alustana Meidän Kuopio -festivaaleilla. Kaupunkilaiset saisivat vaikuttaa ja valita, mitkä tapahtumat toteutuvat ja saavat rahoitusta.

Pidimme Mesenaatti.me palvelun kanssa kesäkuussa 2021 webinaarin joukkorahoituksesta kiinnostuneille toimijoille. Pauliina Seppälä oli Mesenaatti.me palvelusta kertomassa joukkorahoituksesta ja sen mahdollisuuksista. Hän kertoi myös perusasioita siitä, miten kampanja tehdään palveluun ja miten joukkorahoitus käytännössä toimii. Webinaarissa oli mukana 13 toimijaa. Kävimme webinaarissa läpi myös kampanjan sääntöjä, kaupungin ja toimijan roolia sekä hakemusprosessia.

Mesenaatti.me palvelu loi Kuopion kaupungille oman sivun etusivun alle, josta löytyi tietoa Meidän Kuopio -festivaalista ja jonne toimijat tekivät kampanjansa. Mesenaatti.me tuki toimijoita kampanjoiden tekemisessä.

Kuva 8. Meidän Kuopio -joukkorahoitus sivu Mesenaatti.me palvelussa

Joukkorahoitukseen haki mukaan kuusi toimijaa tai ryhmää. Hakijoista 3 (kolme) oli kolmannen sektorin ja 3 (kolme) neljännen sektorin toimijoita. Kokeiluun näistä mukaan valittiin neljä toimijaa, joista kolme teki lopulta kampanjan Mesenaatti.me palveluun. Yksi ryhmä jättäytyi pois kokeilusta, koska heillä ei ollutkaan resursseja ja aikaa toteuttaa kampanjaa. Kaksi toimijoista oli yhdistyksiä, jotka ovat aiemminkin tuottaneet tapahtumia. Mukana oli myös yksi yksityinen kansalaistoimija.

Toimijat, jotka toteuttivat kampanjat:

- Wanhan Haapaniemen asukasyhdistys, jonka tapahtumana oli Wanhan Haapaniemen kirpputori ja ravintolapäivä 15.8.2021 (kaupunginosatapahtuma).
- Urbaani ry, jonka tapahtuma oli Lainit 2021 katutaidefestivaali 4.9.2021. Kohteena katutaideteos Kuopion portti rautatieaseman alikulkuun (katutaidetapahtuma).
- Geron -Ari Liimatainen, joka halusi toteuttaa Kaunis Kuopio -kalenterin kuopiolaisille vanhuksille (yksityishenkilö, aktivisti).

Kaupunki sitoutui osarahoittamaan rahoituksen saavia ja toteutuneita tapahtumia 1500 eurolla. Kaksi kampanjaa kolmesta pääsi tavoitteeseen ja tapahtumat toteutuivat. Kaupunginosatapahtuma ja katutaidetapahtuma saivat rahoituksen, mutta yksityinen kalenterikampanja ei päässyt tavoitteeseen.

Kampanjoiden toteumat:

- Wanhan Haapaniemen kirpputori ja ravintolapäivä.
  - o 22 rahoittajaa ja 1215 euroa (tavoite 1000 euroa) + kaupungin osarahoitus 1500 euroa.
- Lainit 2021 katutaidefestivaali.
  - o 13 rahoittajaa ja 1465 euroa (tavoite 1000 euroa) + kaupungin osarahoitus 1500 euroa.
- Kaunis Kuopio -kalenteri.
  - o 12 rahoittajaa ja 375 euroa (tavoite 3000 euroa): ei päässyt tavoitteeseen, joten ei toteutunut.

Kaupungin kokemus joukkorahoitus -kokeilusta oli positiivinen ja aiomme vakiinnuttaa joukkorahoituksen osaksi avustustoimintaamme. Mesenaatti.me palvelu toimii jatkossa eräänlaisena osallistavan budjetoinnin alustana Meidän Kuopio -festivaalin tapahtumille. Kokemusten perusteella muutamme prosessia niin, että se palvelee parhaiten mukana olevia toimijoita ja kaupunkilaisia. Esimerkiksi prosessi aloitetaan hyvissä ajoin keväällä ja mukaan otetaan useampi tapahtuma, joita kaupunkilaiset saavat ”peukuttaa” ja valita, mitä kaupunki lähtee osarahoittamaan.

Toimijoiden kokemukset joukkorahoituksesta olivat pääosin positiivisia. Elina Hänninen Urbaani ry:tä kertoi, että kampanjan luominen Mesenaatti.me palveluun oli hyvä kokemus, heillä oli mahdollisuus oppia uutta, kampanja oli yllättävän helppo ja antoisa. Joukkorahoitus oli heille uusi tapa ansaita toiminnalleen rahoitusta. Kampanja sujui yli odotusten. Haasteena he näkivät, että kaikkien resurssien ollessa käytössä tapahtuman tuottamisessa, tuli kampanjan tekeminen kaiken tämän päälle. Hyötyinä Hänninen näkee sen, että tapahtuman budjettiin saatiin lisää rahaa ja pystyttiin ottamaan mukaan sellaista toimintaa, jota muutoin ei olisi saatu rahoitettua sekä tapahtuma voitiin laajentaa suunnitellusta. Osaamisen lisääntyminen jäi päällimmäiseksi ja arvokkaaksi kokemukseksi ja sitä voi jatkossa hyödyntää haettaessa rahoitusta joukkorahoituksen kautta. Hän näkee, että kaupungin pitäisi jatkossakin tarjota mahdollisuutta osallistua joukkorahoitukseen ja toimia myös joukkorahoituksen osarahoittajana. (Hänninen 2021.)

Joukkorahoitus voi hyvin toimia osana kaupunkien avustusprosessia. Se on hyvä lisä ainakin Kuopion avustusmuotoihin, jotka tällä hetkellä parhaiten palvelevat y-tunnuksen omaavia yrityksiä ja yhdistyksiä. Kokeilussa ei ollut mukana kuin yksi yksityishenkilö, joka voidaan luokitella kansalaisaktivistiksi. Kokemuksen perusteella yhdistyksillä oli valmiiden verkostojensa kautta helpompi saada kampanjalle rahoitusta. Toisaalta myös voidaan pohtia sitä, onko joukkorahoitus enää kansalaisaktiivisuuden toimintaa, mikäli kaupunki osallistuu rahoittamiseen.

4.5 Kulttuurifoorumi

Alkuperäisen suunnitelman mukaan minun oli tarkoitus toteuttaa työpaja, jossa yhteiskehittämisen keinoin olisi suunniteltu kaupunkiaktiivisuuden tukemista. Hyvin pian tuli kuitenkin selväksi, että aikataulu ei riitä työpajan toteuttamiseen. Päätin sen sijaan sisällyttää tulevaan Kulttuurifoorumiin kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden sisältöjä.

Hyvinvoinnin palvelualue järjestää Kulttuurifoorumia, joka on kohdennettu kuopiolaisille kulttuuritoimijoille, taidelaitoksille, päättäjille ja kaupungin työntekijöille. Kulttuurifoorumilla edistetään verkostoitumista, välitetään ajankohtaista tietoa kulttuurista, kehitetään yhteistoimintaa ja keskustellaan yhdessä ajankohtaisista teemoista. Kulttuurifoorumi lähentää kaupunkia, päättäjiä ja kulttuuritoimijoita ja auttaa toimimaan yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Kulttuurifoorumi on kokoontunut tähän mennessä kaksi kertaa. Ensimmäisen kerran keväällä 2020 ja toisen kerran lokakuussa 2021.

Lokakuisen kulttuurifoorumin teemana oli kaupunkikulttuuri ja kaupunkiaktivismi. Pyysin vieraiksi alustamaan keskustelua kaupunkiaktivisti Jaakko Blombergin ja valtiotieteen maisteri, Vantaan kaupungin osallisuuskordinaattori Arttu Antilan. Jaakko Blomberg motivoi ja aktivoi alustuksellaan oman toimintansa esimerkkien kautta kaupunkiaktivismiin. Arttu Antila taas avasi kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktivismia osallisuuden näkökulmasta ja lähestyi aihetta oman Pro gradu tutkimuksensa kautta. Kulttuurifoorumin materiaalia ja keskustelua on käytetty myös tämän opinnäytetyön aineistona, sillä Kulttuurifoorumin toteutus ja tema olivat osana tätä opinnäytetyötä. Kulttuurifoorumissa oli mukana 30 osallistujaa, kulttuuritoimijoita, päättäjiä ja kaupungin työntekijöitä.

Kulttuurifoorumissa oli pieni työpaja, jossa selvitin osallistujilta, miten he kuvailisivat Kuopion kaupunkikulttuuria yhdellä sanalla. Esitin kysymyksen Mentimeter -sovelluksella ja vastauksista saatiin aikaan sanapilvi. Kaupunkikulttuuria kuvattiin hyvin erilaisin sanoin, positiivisista ilmaisuista jopa hieman negatiivisiin sanoihin. Sanat olivat hyvin samankaltaisia kuin haastatteluista saamani aineisto.

5 VERTAILUANALYYSI

Helsinki määrittelee itse, että sillä on ainutlaatuista ja omaleimaista kaupunkikulttuuria. Se edistää kaupunkilaisten osallisuutta ja kaupunkilaisten sitoutumista omaan kaupunkiinsa sekä kasvattaa kulttuurista ymmärrystä. Helsingin tavoitteena on olla toimiva alusta ja mahdollistaja monipuoliselle kaupunkikulttuurille. Kaupungin tapahtumallista tarjontaa leimaavat laaja kulttuurinen pohja ja monipuolisuus. Helsinkiläiset ovat hyvin ahkeria tapahtumatuottajia ja kaupunki onkin jo pitkään kehittänyt tavoitteellisesti tapahtumamallisuutta hyvin tuloksin. Tapahtumia käytetään kaupungin maineen ja brändin kehittämisessä. Megatapahtumien sijaan nousussa ovat paikalliset omaleimaiset pienet tapahtumat. (Helsinki 2020.)

Kaupunkiaktiivi Jaakko Blomberg toteaa Ylen tekemässä haastattelussa (12.6.2020), että hän ei tiedä toista kaupunkia, jossa olisi yhtä kansalaislähtöistä toimintaa kuin Helsingissä. Esimerkiksi Kalasatamassa on saatu aikaan mielenkiintoinen identiteetti alueen väliaikaiskäytöllä tapahtumien ja kulttuuritoiminnan avulla. Siellä on esimerkiksi väliaikaiskäyttöön tarkoitettut Sompasauna, graffitiseinä ja skeittiparkki, joiden vakinaistamista toivotaan. Blomberg toivoo, että kaupunkisuunnittelussa jätettäisi tilaa maailman muuttumiselle ja sille, mitä ihmiset itse haluavat. Unelmien kaupunki on sellainen, jossa kaupunkilaisilla on mahdollisuus vaikuttaa,

millaista kaupunkia tehdään. Yhteismaa ry:ssä vaikuttava Tanja Jänicke kertoo, että kaupungissa on havaittavissa uudenlaista yhteisöllisyyttä. Ihmiset ovat havahtuneet siihen, miten tärkeitä kivijalkakaupat, kapakat ja kulttuuri-instituutiot ovat. Yhteisöllisyys ja ihmisten kanssa toimiminen ovat tärkeitä. (Yle 2020.)

Uudenlainen kaupunkikulttuuri saapui Helsinkiin 1980-luvun lopun nousukaudella. Lamavuosina 1990-luvun alussa se alkoi vakiinnuttaa asemaansa. Keskiluokan kokoontumispaikkoja olivat ravintolat ja klubit. Luottokortilla maksettiin juomia ja pukeuduttiin pastellinsävyisiin olkatoppauksilla varustettuihin pikkutakkeihin. Taloudellinen nousukausi kasvatti sukupolvea, joka janoi kaikkea uutta ja turhaakin. Kaupunkikulttuurin ilmiöt syntyivät Helsingin kapaakoissa ja yössä alakulttuureista nousseen klubikulttuurin myötä. (Isokangas & Karvala & von Reiche 2000, 5–6, 10.)

Helsingin kaupunkikulttuurin elävöitymiseen ja murrokseen vaikutti suuresti 1980-luvulla länsieurooppalaisen kaupunkikulttuurin jäljittely. Suoraan ei kopioitu vaan tehtiin omannäköistä kaupunkikulttuuria. Eurooppalaisen kaupunkikulttuurin vaikutukset näkyivät kahvila- ja ravintolakulttuurissa, kävelykatujen ja kauppakeskusten suosion nousussa, uusien kaupunkimedioiden syntymisessä ja kirpputorien toimintakulttuurin muutoksessa. Kaupunkitilan käyttäminen alettiin nähdä uudessa valossa, kun matkailu lisääntyi voimakkaasti 1980-luvun jälkipuoliskolla. Ulkomailta ja etenkin Euroopasta saatiin uudenlaisia kokemuksia ja vaikutteita. (Ruoppila & Cantell 2000, 48.)

Käännekohtana Helsingin kaupunkikulttuurin kannalta voidaan pitää sitä, kun City -lehti perustettiin 1986. Kulutusorientoitunut lehti vaikutti juppikulttuurin lippulaivalta, mutta sitä lukivat myös muutkin kaupungin sykettä janoavat. Lehti oli etenkin ruotsalaisen kaupunkioppaan kopio. Uudet mediat, kuten paikallisradiot hehkuttivat elävöityvää kaupunkikulttuuria. Esimerkiksi ruokakulttuuri nousi lehtikirjoittelun seurauksena voimakkaasti. (mt., 50–51.)

Kun Kiasma avautui vuonna 1998, se avasi kulttuuritarjonnan buumin Helsingissä. Museo halusi profiloitua kansalaisten olohuoneeksi ja toimia kulttuurikeskuksena. Samaan aikaan urbaani elämä alkoi Helsingissä vilkastua. Kulttuuritarjonta monipuolistui, kun myös Tennispalatsi ja Lasipalatsi avautuivat yleisölle samoihin aikoihin. Tapahtumien määrä ja suosia kasvoi 1990-luvulla. Senaatintorilla ja Kaivopuistossa järjestettiin lukuisa määrä tapahtumia. (Linko 2000, 73–74, 107.)

Helsinki valittiin Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuonna 2000. Samaan aikaan perustettiin kaupunkikulttuuriyksikkö, joka oli aluksi radikaali poikkeus kaupungin käytänteistä. Yksikkö tehtiin tukiorganisaatioksi, joka keskittyi avustuksiin, logistiikkaan, tiedotukseen, koulutukseen ja neuvontaan. Ulkopuolelle rajattiin kaupungin omat tuotannot. Yksikkö oli kaupunkikulttuurin edelläkävijä, mutta sen toiminta loppui kuitenkin nopeasti, kun tehtiin uutta kaupunkiohjelmaa. (Ilmonen & Lilius 2016, 18–19.)

Helsingin kulttuuritoimessa käynnistettiin Helsingin malli vuonna 2016 Ranskan Lyonin kaupungin esimerkin innostamana. Lyonissa kulttuuri on nostettu keskeiseksi kaupunkipolitiikan välineeksi. Julkisia avustuksia saavat taidelaitokset jalkautuvat torjumaan segregatiota haasteellisille alueille. Helsingissä hankkeet kohdistettiin aluksi neljään kaupunginosaan. Helsingin mallin myötä osallistava kaupunkikulttuuri pääsi nousuun. Muutos tapahtui etenkin viraston asenneilmapiirissä, sillä kulttuuri miellettiin osaksi kaupunkikehitystä, resurssiksi ja välineeksi. Kulttuuritoimen yhteys kaupunkitason tavoitteisiin alettiin pitää olennaisena. (mt., 22.)

Helsingissä on vuosittain kymmeniä kaupunginosafestivaaleja puistoissa, ostoskeskuksissa, leikkikentillä ja rannoilla. Järjestäjinä eivät välttämättä häärrä ammattilaiset vaan aktiiviset asukkaat. Perheet ovat tyypillisimmin näiden pienten tapahtumien yleisöä, mutta ne houkuttelevat myös iäkkäämpää väkeä. Kaupunginosatapahtumat ovat merkittäviä sekä tekijöille että kävijöille. Paikalliset tapahtumat ovat luonteva tapa luoda kontakteja naapureihin ja kiinnittyä omaan asuinalueeseen. Kaupunginosatapahtumia on Helsingissä tehty jo 1950–1970 luvuilta saakka. (Merimaa 2007, 110–111, 117.)

Helsingiläinen kaupunkiaktivisti Jaakko Blomberg kertoo, että Helsingin kaupunkiaktivismi on muuttunut 2010-luvulta tähän päivään. Kun tuolloin kaupunkiaktivismi eli pop-upien ja kaupunginosaliikkeiden kukoistuksen aikaa, ovat kaupunginosaliikkeet hiipumassa ja toimintaa tekevät enemmänkin yksittäiset ryhmät tai aktiivit. Kaupunkiaktivismien kenttä on alkanut pirstaloitua ja toiminta on alueellistunut. Toiminnan kohderyhmä on pienentynyt, enää ei tehdä niin suuria tapahtumia kuin aiemmin. Kaupunkiaktivismi on alkanut kiinnittyä tiettyjen paikkojen ympärille. Esimerkkeinä Lauttasaassa Kulttuurikeskus Sähinä tai Kalliossa sijaitseva Alakulttuurikeskus Loukko. Usein paikka liittyy kaupunkiaktivismiin myös syötteenä toiminnalle. Paikkojen kautta alkaa syntyä toimintaa. Esimerkiksi Konttiaukion toimintaa Blomberg kehuu kovasti. Moni siellä toiminut aktiivi toimii edelleen, koska on saanut kipinän toiminnalleen sieltä. Konttiaukio oli myös hieno ele kaupungilta antaa käyttöön tila, joka tuotti matalan-

kynnyksen toimintaa helposti. Hän sanoo, että toimintaa ei nähdä ennen kuin sitä mahdollistetaan ja siksi onkin tärkeää, että kaupunki mahdollistaa erilaista toimintaa kokeilevasti. (Blomberg 2021.)

Helsingissä kaupunkiaktiivismin ongelmana on Jaakko Blombergin mukaan edelleenkin tilat. Tilat ovat kalliita kaupunkiaktiivismin käyttöön ja tiloja on vaikeaa löytää. Kaupunki ei tarjoa tiloja, vaikka antaa ehkä niin ymmärtää. Esimerkiksi Kalasataman Vapaakaupungin olohuone Redissä toimii yksityisellä rahoituksella. Helsinki tukee kaupunkiaktiivismin toimintaa hyvin vähän vaikkakin suhtautuminen on muuttunut positiivisempaan suuntaan. Kaupunki on sitä mieltä, että toimintaa ei tarvitse tukea, koska sitä syntyy itsekseenkin. Blomberg toteaa, että on outoa, että stadiluotsit eivät saa auttaa aktiivisesti kaupunkiaktivisteja. Hänen mielestään on ongelma, että stadiluotsit ovat tulleet tehtäviin kaupunkiaktiivismin ulkopuolelta eivätkä välttämättä ymmärrä aktivistien toiminnan luonnetta. (mt.)

Blomberg toteaa, että kaupungin tulisi ehdottomasti tukea aktivismia. Kaupunkiaktivistit toivovat usein, että asiat sujuisivat helpommin. Esimerkiksi yhden luukun periaate helpottaisi tapahtumien lupa-asioissa huomattavan paljon. Tilat, tekniikka ja rahoitus ovat monelle kaupunkiaktiivisille myös ongelmallisia. Kaupungin rooli on ennen kaikkea mahdollistaa. Toiminnan tulee lähteä asukkaista päin eikä toimintaa voi olettaa syntyvän, jos kaupungilla on valmis idea ja se halutaan kaupunkiaktivistien vapaaehtoisuuden avulla toteuttaa. Kaupunkiorganisaation ongelmana on usein, että ei nähdä mikä on omaehtoisuuden merkitys. (mt.)

Kaupungin pitää ensin tunnistaa kaupunkiaktivistit eli ne, jotka ovat monessa mukana ja toimivat aktiivisesti esimerkiksi asuinalueilla. On olemassa myös tahoja, jotka eivät vielä tee mitään aktivismia, mutta ovat halukkaita toimimaan sopivan asian tullessa eteen. Osallistava budjetointi voi herättää tällaisia toimijoita ja tahoja. Vaatii paikallistuntemusta löytää oikeat ihmiset ja ryhmät. Blombergin mielestä tekeminen ruokkii tekemistä eli postitiivistien esimerkkien avulla saadaan aikaan lisää toimintaa. (mt.)

Espoossa kulttuurijohtaja esitti Blombergille kysymyksen, jota kukaan aiemmin ei ollut esittänyt. Miten voidaan auttaa teitä, jotta toiminta toteutuu. Kaupunkiaktivistien tarpeet kannattaa selvittää alkuvaiheessa. Salliva viestintä on oleellista eli kaupunki voi hakea ideoita toimijoilta rohkeasti ja aktiivisesti. Blomberg korostaa myös, että jos jotain aloitetaan, niin se pitäisi viedä loppuun saakka. Esimerkiksi hankkeet jäävät liian usein kesken ja toiminta kuolee nopeasti kokonaan pois. (mt.)

5.1 Helsingin toimenpiteitä kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden edistämiseksi

Brändityö. Helsingin ”brändi” on viimeisen vuosikymmenen aikana keskittynyt yhä enemmän kulttuurin ja kaupunkikulttuurin ympärille. Helsingissä on oivallettu, että elävä ja suvaitseva kaupunkikulttuuri on merkittävä kaupungin kilpailukykyyn vaikuttava tekijä. (Helsingin kaupunki 2020a).

Helsingissä tehdään parhaillaan brändityötä ja uusi brändi julkaistaan vuoden 2021 lopulla. Nykyisen brändin (2020) neljä kulmakiveä ovat Muuttuva Helsinki, Toimiva Helsinki, Konttarien Helsinki ja Omaperäinen Helsinki. Kaupunkikulttuurin kehittäminen on huomioitu näissä kaikissa jollakin tasolla. Erityisesti Omaperäinen Helsinki korostaa, että Helsingissä syntyy kekseliästä kaupunkikulttuuria, joka on aitoa, outo ja omaperäistä. Helsingissä halutaan olevan luova ilmapiiri ja vahvaa, osallistavaa kokeilukulttuuria. Helsinki haluaa erottua muista kaupungista kahdella arvovalinnalla, jotka ovat houkuttelevin kaupunki ihmisille ja yritykselle sekä omasta elämästä tehdään entistä sujuvampaa, mukavampaa ja hauskeempaa. (Brand new Helsinki 2020.)

Brändityön taustatutkimuksesta käy selville, että kaupunkikulttuurin kehittämiseen halutaan panostaa. Raportissa kerrotaan, että kaupunkikulttuuria ja elämää on nostettava paremmin esille. Paikallisidentiteetin merkitystä korostetaan ja asuinalueissa koetaan piilevän Helsingin salaisuus, jokainen korostaa sitä, mihin itse vahvimmin kiinnittyy. Kukoistavaa kaupunkikulttuuria edustavat parhaiten kaupunginosatapahtumat. Kaupungin toimintakulttuuriin peräänkuulutetaan muutosta, jotta saadaan tilaa oikeansuuntaiselle kehitykselle. Kaupunkilaisten tahtotilan ja virastojen henkilöstön palvelualueen välillä on ristiriitaa. Kaupungin roolin halutaan olevan yhä enemmän mahdollistaja, sparraaja ja kannustaja. Tarvitaan myös rohkeutta luoda kaupunkitilaa, joka kannustaa luomaan uutta sisältöä ja toimintaa ja on jo itsessään elävää. (Brand new Helsinki 2015.)

Tapahtumien tiekartta antaa suuntaviivoja tapahtumien edistämiseksi. Siinä määritellään tapahtumallisuuden rooli, tavoitteet ja kehittäminen niin, että se tukee kaupunkistrategian onnistumista. Sillä myös helpotetaan tapahtumiin liittyvää organisoitumista kaupunkiorganisaation sisällä. Tapahtumallisuus on Helsingin kaupunkistrategiassa määritelty keskeiseksi elinvoimaisuutta ja hyvinvointia edistäväksi osa-alueeksi. Tapahtumat tuovat yhteen ihmisiä ja luovat myös keskinäistä ymmärrystä. Tapahtumilla on myös taloudellisia kerrannaisvaikutuksia ja

monitahoisia sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia. Kaupunki nopeuttaa omaa päätöksentekoa ja parannetaan ennakointi- ja reagointikykyä. Keskeisenä tiekartassa on kulttuurin muutos omassa toiminnassa eli päätöksentekomallien ja palveluprosessien tehostaminen ja byrokratian keventäminen. Tiekartassa on määritelty tapahtumakategorioiden kuvakset, toimenpidelistaus, toimijat ja vastuut sekä palvelupolun kuvaus. (Helsinki 2020b.)

Taide- ja kulttuurivisio Helsinki asetti itsenäisen työryhmän valmistelemaan kaupungille taide- ja kulttuurivisiota, joka ulottuu vuoteen 2030. Työn tarkoituksena oli vahvistaa Helsingin asemaa omaleimaisena ja kansainvälisesti kiinnostavana kulttuurikaupunkina. Työryhmän tehtävänä oli tarkastella taiteen ja kulttuurin roolia, asettaa tavoitteita taiteen ja kulttuurin edistämiseksi ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Linjausten perusteella kaupungissa toimivat tahot voivat edistää vision toteutumista. (Helsinki 2020c.)

Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025 Kaupunkistrategiassa todetaan, että Helsinki rakentuu yhteisölliselle kulttuurille, joka luo kaupunkiin ja kaupunginosiin elävyyttä, yllätyksellisyyttä ja vetovoimaa. Omaehtoista kaupunkikulttuuria pidetään vahvuutena. Avustuksia kehitetään, jotta myös uudenaikaiset toimijat voivat nousta tuen piiriin. Helsinki pyrkii palvelemaan tapahtumajärjestäjät yhden luukun periaatteella. Tilojen ja alueiden käyttöä kulttuuritoimintaan ja tapahtumiin kevennetään. Ainutlaatuista kaupunkikulttuuria pidetään keskeisenä hyvän elämän mahdollistajana. Se tekee kaupungista muun muassa houkuttelevamman matkailijoille, rakentaa omaleimaisuutta ja edistää osallisuutta. (Helsinki 2021a.)

Osallisuus- ja vuorovaikutusmallilla Helsingin kaupunki ohjaa kaupunkilaisten ja hallinnon kohtaamista. Mallin periaatteisiin kuuluu omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen, yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien hyödyntäminen sekä yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen. Omaehtoisen toiminnan muodot ja aktivismi ovat yksi pääkokonaisuuksista. Vuonna 2017 mallia otettiin käyttöön ja kehitettiin mallit alueelliseen osallistumiseen ja vuorovaikutukseen. Luotiin mallit myös osallistuvaan budjetointiin ja vapaaehtoistoimintaan. Kaupunki panosti samalla myös tilojensa avaamiseen. (Osallistu 2021.)

Kaupunginosien stadiluotsit auttavat kaupunkilaisia löytämään omat vaikuttamiskanavat Helsingissä. Heiltä saa aiheesta tietoa, ohjausta ja neuvontaa. Stadiluotsit myös tukevat alu-

eiden toimijoiden välistä yhteistyötä ja kehittävät osallistuvaa budjetointia yhteistyössä kaupungin toimialojen kanssa. Stadiluotsit työskentelevät Helsingin kaupungin Osallisuus ja neuvontayksikössä. (Helsingin kaupunki 2021b.)

Haastattelin Itäisen suurpiirin ja Östersundomin stadiluotsi Belinda Barbatoa, joka kertoi, että stadiluotsitoiminta aloitettiin, kun pormestarimalli otettiin Helsingissä käyttöön. Tuolloin kaupunkiaktivistit toivoivat, että kaupungissa pitäisi olla töissä työntekijä, jolta saisi neuvoja ja joille voisi antaa kehitysehdotuksia kaupungin ja oman alueen kehittämiseksi. Hän sanoo, että osallisuuden tulee automaattisesti kuulua kaupungin toimintaan ja on hyvä, jos joku tekee työkseen vain sitä. Stadiluotsien työnkuvaan kuuluu muun muassa osallistuvan budjetoinnin suunnittelu, toteuttaminen ja markkinointi. He organisoivat ja järjestävät OmaStadin toimintaa alueellaan esimerkiksi työpajojen avulla. He myös toimivat viestintäapuna alueellaan välittäen tietoa esimerkiksi HSL:n uudistuksista. Lisäksi he jakavat alueellaan toimijoille hyviä käytänteitä ja verkottavat toimijat toimimaan yhdessä. He ovat mukana kaupunginosiensa Facebook ryhmissä, joka toimii heille tiedon saanti sekä tiedottamisen kanavana. Yhdelle stadiluotsille kuuluu keskimäärin 100 000 asukkaan alue. (Barbato 2021.)

Verkostotyö on stadiluotsitoiminnan vahva peruspilari ja alueilla tehdäänkin yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Toimijoiden kautta tulevat esiin alueen haasteet ja tarpeet. Neljännen sektorin toimijoita tavoitetaan toiminnalla valitettavan vähän. Barbato onkin miettinyt, että olisiko tarkoituksen mukaista käynnistää alueella uudenlainen verkosto, joka saisi mukaan myös neljännen sektorin toimijat paremmin. Osallistuvan budjetoinnin kontekstissa on tullut vastaan kaupunkiaktivistejakin, mutta ihan tarpeeksi ei vielä pystytä vastaamaan heidän tarpeisiinsa. Haasteina hän kertoo kohdanneensa tilaongelmia kaikilla alueilla. Asukkaat voisivat saavansa käyttöönsä yhteisöllisiä tiloja. Kaupunki pyrkii tulemaan vastaan tilanteissa avaamalla julkisia tiloja kaupunkilaisten käyttöön. Varaamo järjestelmä vastaa tähän tarpeeseen. (mt.)

Belinda Barbato kokee oman työnsä merkityksellisenä. Hän kokee liittävänsä yhteen toimijoita, jotka voivat tehdä yhdessä asioita vaikuttavammin. Hän mahdollistaa vaikuttamisen kokemuksia kaupunkilaisille. Hän on ottanut vieraskieliset asukkaat erityisesti kohderyhmäkseen. Hän tuo yhteen myös kaupunkilaisia, jotka eivät muutoin kohtaisi. Esimerkiksi tavallinen perheenisä ja monikulttuurisen perheen äiti suunnittelivat yhdessä toimintaa alueelleen. Hänen työnsä arvo on myös siinä, että hän tuntee alueensa erityisyyden ja toimijat hyvin. Hän kokee olevansa

oman alueensa silmät ja korvat kaupunkiin päin. Kaikilla stadiluotseilla on sama tavoite, mutta toimintaa tehdään aluelähtöisesti alueelle sopivalla tyylillä. (mt.)

OmaStadi on osallistavan budjetoinnin malli, jossa Helsinki käyttää 8,8 miljoonaa euroa kaupunkilaisten ideoiden toteuttamiseen. Ideoita jätetään ja kehitetään yhdessä verkkosivun kautta. Yhteiskehittämisvaiheessa ideoista jalostuu toteutuskelpoisia ehdotuksia. Sen jälkeen kaupunkilaiset äänestävät ja kaupunki toteuttaa eniten ääniä saaneet ehdotukset. (OmaStadi 2021.)

Stadiluotsi Belinda Barbato on mukana kehittämässä ja toteuttamassa osallistavaa budjetointia käytännössä yhteistyössä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa. Hänen mielestään OmaStadi on hyvä väline lähestyä erilaisia tahoja ja kaupunkilaisia. Osallistuva budjetointi on ollut kaksi vuotinen prosessi, jossa on tähän mennessä ollut kaksi kierrosta. Hän kertoo, että OmaStadi vaatii kaupunkilaisilta hyvin paljon. Yhdenvertaisuuden varmistaminen ei ole ollut helppoa, koska prosessi on niin pitkä eivätkä kaikki ryhmät meinaa pysyä mukana. Hän kertoo myös, että haasteita on ollut alueellisen tasapuolisuuden löytämisessä. OmaStadissa kohdennetaan 20 % koko kaupunkia koskeviin hankkeisiin ja 80 % jaetaan suurpiireittäin. Kaupunkilaiset ovat kritisoineet aluejakoa ja toivoisivat sen olevan pienempi, jotta budjetti jakaantuisi tasaisemmin. Jokaiselta alueelta on saatu hyvin ideoita, ja stadiluotsit ovatkin tehneet kovasti töitä tasapuolisuuden eteen. Alueen asukkaita pyrittiin tavoittamaan monikanavaisella viestinnällä ja äänestystapahtumissa. Täysin sähköinen prosessi ei välttämättä saavuta kaikkia kaupunkilaisia, vaikka digitukea on ollut tarjolla. Tietyille ihmisille ja ryhmille se on ollut kynnyksellä osallistumiselle. Toisaalta Barbato on sitä mieltä, että täysin verkossa oleva prosessi myös madaltaa osallistumiskynnystä. (Barbato 2021.)

Osallistava budjetointi on Barbaton mielestä konkreettinen tapa vaikuttaa oman alueen ja kaupungin palveluihin ja toimintaan. Palvelulupaus on kaupungilta korkea ja se aiheuttaakin välillä kaupungin sisällä haasteita, jotta asiat saadaan toteutumaan. Osallistava budjetointi tuo ymmärrystä kaupungin toiminnasta ja prosesseista. Mukana olleet kaupunkilaiset ovat kokeneet hyvin arvokkaaksi juuri yhteiskehittämisen. Erityisen tärkeää on ollut se, että kaupungin työntekijä ja asukas yhdessä miettivät miten jotain tiettyä asiaa voisi kehittää. Esimerkiksi millaisia kasveja valitaan alueen puistoon ja sitten ne myös istutetaan yhdessä. (mt.)

Kaupunkiaktivisti Jaakko Blomberg kertoo, että kaupunkiaktiivismin näkökulmasta osallistava budjetointi on tehty hankalaksi. Monet toimijat turhautuvat prosessin pituutta ja sitä, että asiat

muuttuvat matkan varrella. Ideoita saatetaan muokata sellaisiksi, että ne eivät lopulta vastaan sitä mitä alun perin ajateltiin ja haluttiin toteuttaa. (Blomberg 2021.)

Varaamo.hel.fi vastaa kaupunkilaisten tilaongelmaan. Varaamosta voi varata julkisia tiloja ja ulkotiloja sekä työpisteitä omaan käyttöön. Tilavarauusjärjestelmä on tällä hetkellä testausvaiheessa. Järjestelmässä on varattavissa kaupunginkirjaston, nuorisoasiankeskuksen sekä varhaiskasvatuksen tiloja ja työpisteitä ja laitteita. Varausjärjestelmän kehittäminen pohjautuu Helsingin kaupungin strategiaohjelmaan. Tilavaraushankkeen tavoitteena on julkisten tilojen käytön tehostaminen ja tilojen käyttöön liittyvien kustannusten alentaminen. Lisäksi sillä parannetaan saavutettavuutta. (Varaamo 2021.)

Stadiluotsi Belinda Barbato kertoo, että tiloja voi varaamosta varata ilman erillistä lupahakemusta. Hänen mielestään Varaamo helpottaa tilojen varaamista ja sitä kautta edistää kaupunkiaktivismia sekä helpottaa ja madaltaa omaehtoista toimintaa. Varaamoa luodessa on tunnistettu tietyt alueet, joille toiminta soveltuu hyvin. Esimerkiksi puistoalueet ja tilojen käyttö aikoina, jolloin muuta toimintaa ei ole. Tiloja voivat varata esimerkiksi järjestöt, yhdistykset ja yksityishenkilöt edellytyksenä, että tiloihin tuotetaan yhteisöllistä toimintaa. Suuret festivaalit ja tapahtumat on rajattu Varaamosta kokonaan pois. (Barbato 2021.)

Pienavustus on asukasosallisuuden avustuslaji. Pienavustuksella tuetaan uusia alkavia hankkeita ja toimintaa sekä kertaluonteisia lyhyen aikavälin projekteja. Pienavustusta voivat hakea myös rekisteröimättömät toimijat ja yhteenliittymät. Avustuksia voi hakea ympäri vuoden ja haettava summa voi olla enintään 3000 euroa. (Helsingin kaupunki 2021c.)

Stadiluotsi Belinda Barbato kertoo, että myös yksityishenkilöt voivat hakea avustusta ja esimerkiksi korttelitapahtumiin on hakenut tukea myös neljännen sektorin toimijoita. Kriteerinä avustukselle on asukkaiden osallisuuden lisääminen. Pienavustus madaltaa kynnystä hakea avustusta kaupunkiaktivismiin toimintaan. (Barbato 2021.)

5.2 Esimerkkejä kaupunkiaktivismista Helsingissä

Esittelen muutaman esimerkin toiminnasta, jotka edistävät jollakin tavalla kaupunkiaktivismia sekä tapahtumia, jotka ovat kaupunkikulttuurin ilmentymiä ja kaupunkiaktivismia parhaimmillaan. Olen valinnut esimerkkejä sen perusteella, että ne voisivat olla sovellettavissa Kuopioon.

Kalasadaman konttiaukio – omaehtoisen kaupunkikulttuurin saareke Som-pasaareissa

Helsingin Sompasaareissa toimi vuosina 2010–2014 Konttiaukio, joka oli ulkoilmassa joutomaalla sijainnut rahtikonteista koostunut elävän musiikin tapahtumapaikka. Se tarjosi kesäisin puitteet erilaiselle musiikille. Avaraan ulkotilaan mahtui myös paljon yleisöä. Alueella oli myös pyöräpaja, taidenäyttelyitä ja koti melojille. Toimintaperiaate oli, että järjestäjille tarjottiin ilmaiseksi käyttöön tila, sähköt ja esitystekniikka. Kuka vain kaupunkilainen saattoi tulla järjestämään tapahtumaa, kunhan se oli maksutonta ja avointa kaikille. Taustatoimijoina oli Bermuda Helsinki ja Kalasadaman melojat sekä myöhemmin Oranssi ry. Konttiaukio oli poikkeuksellinen projekti, sillä se oli luvanvarainen ja rahoitettu tila, jolla oli kaupungin siunaus. Kaupunki jopa halusi kulttuuria Sompasaareen, jotta se saattoi tehdä tulevasta asuinalueesta tutumman mahdollisille uusille asukkaille. (Helsingin kaupungin museo 2020.)

Artova -malli

Artova on Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunginosayhdistys ry. Se perustettiin vuonna 2014 ja sen tavoitteena on ollut vahvistaa Helsingin Arabian alueen kulttuuri-identiteettiä. Se myös tavoittelee alueesta itäisen kantakaupungin kaupunkikulttuurin ja tapahtumien keskusta. Yhdistyksellä on oma kulttuuritoimi, joka haluaa luoda edellytyksiä korkeatasoisille kulttuuripalveluille ja uuden taide- ja kulttuuritoiminnan syntymiselle. Kulttuuritoiminta on monipuolista ja perustuu omaehtoiseen ja itseohjautuviin toimintaryhmiin. Yhteistyötä tehdään alueen toimijoiden ja taiteilijoiden kanssa. Yhdistyksen järjestämiä tapahtumia ovat Arabian Katufestivaali, Artova Film Festival ja Artova Kino. Yhdistys myös ylläpitää verkkosivuja, sosiaalisen median sivuja ja toimittaa omaa lehteä Kuohua. (Artova 2021.)

Artova on toiminut kasvualustana omaehtoisille ja itseohjautuville ryhmille. Se auttaa vapaaehtoisia muuttamaan ideat toiminnaksi. Artova on luonut ArtovaMallin, jossa itseohjautuvan ja omaehtoisen toiminnan keskeiset asiat on tunnistettu ja analysoitu. ArtovaMallin avulla voi muuan muassa perehtyä tapahtumien aikataulutukseen ja rooleihin, jakaa valtaa ja vastuuta, käynnistää paikallisverkoston, hankkia kumppaneita ja uudistaa yhdistystoimintaa. (mt.)

Sauna Day

Helsinki Sauna Day järjestetään vuosittain maaliskuussa ja se tuo tuntemattomat ihmiset yhteen ja syventää helsinkiläisten suhdetta omaan kotikaupunkiinsa. Tapahtuman aikana yksityishenkilöt, yhdistykset ja yritykset tarjoavat saunansa maksuttomasti yleisön käyttöön. Itseään kiinnostavan tapahtuman voi valita verkkosivuilta. Visit Helsinki -matkailusivusto on mukana Helsinki Sauna Dayssa, minkä ansiosta saunoissa käy myös ulkomaisia vieraita. Mukana tapahtumassa on myös Kansallismuseo, joka tarjoaa takapihansa saunojen käyttöön. Sauna Day on alkanut Helsingistä vuonna 2016, mutta nykyään se on laajentunut kansainväliseksi tapahtumaksi. (City.fi 2019.)

Siivouspäivä

Siivouspäivä on kierrättämisen juhlapäivä, joka muuttaa kaupungit isoiksi kirpputoreiksi. Idea on yksinkertainen eli tehdään kierrättämisestä mahdollisimman helppoa sekä luodaan samalla elävää ja vastuullista kaupunkikulttuuria. Kuka tahansa voi perustaa kirpputorin mihin tahansa, kaduille, pihoilta tai koteihin. Tapahtumalla ei ole virallista järjestäjää, vaan jokainen toimija on oman tapahtumansa järjestäjä. Jokainen osallistuja myös vastaa omien jälkiensä siivoamisesta. (Siivouspäivä 2021.)

Siivouspäivän nettipalvelu rahoitettiin joukkorahoituksella. Myyntipaikan voi ilmoittaa Siivouspäivän kartalla, jotta ihmiset löytävät paikalle. Ulkona järjestettävissä tapahtumissa käytetään kaupunkien julkista tilaa. Helsingissä kaupunkiympäristön toimialalla on erillisohje verkkosivuillaan Siivouspäivälle eikä erillistä lupaa tarvitse hakea, mikäli myyjä on ilmoittanut paikastaan Siivouspäivän verkkosivujen kartalle. Monet kaupungit ovat lähteneet mukaan samaan sopimukseen, esimerkiksi Jyväskylä, Oulu ja Joensuu. Osa on myös osoittanut myyjille alueita, joita saa vapaasti käyttää. Siivouspäivää mahdollistaa helsinkiläinen Yhteismaa ry. Siivouspäivästä on tullut kansainvälinen tapahtuma, jota järjestetään nykyään ympäri maailmaa. (mt.)

Mätäjoki -festivaali ja Kaarela-Seura

Kaarela-Seura järjestää Mätäjoki -festivaalia vuosittain. Kaarela-Seura on kaupunginosayhdistys Kaarelan alueella, Kannelmäen, Malminkartanon, Honkasuon, Hakuninmaan, Maununnevan ja Kuninkaantammen alueilla. Kaarela-Seura toimii myös yhdysiteenä Helsingin kaupun-

gin ja asukkaiden välillä tehden esityksiä ja antaen lausuntoja Kaarelan kaupunginosaan liittyvissä asioissa. Yhdistys järjestää omia tapahtumia, kuten Mätäjoki -festivaalin kerran vuodessa. Mätäjoki-festaria on järjestetty 23 kertaa. (Kannelmäki 2019.)

Arttu Antila kertoi Kulttuurifoorumissa, että Helsingin kaupunki on antanut Mätäjoki -festivaalin käyttöön sähkökaapin, josta saadaan tapahtumalle sähköt. Kaupunki on luovuttanut Kaarela-Seuralle sähkökaapin avaimen ja seura onkin nykyään julkisen infrastruktuurin hallinnoija eli hallitsee sähkökaappia kaupungin puolesta. (Antila 2021.)

Kulttuurikeskus Sähinä

Kulttuurikeskus Sähinän ovat perustaneet kansalaisaktiivit vuonna 2014. Se on omarahoitteinen riippumaton tekijäyhteisö Helsingin Lauttasaassa. Toiminnan taustalla on ajatus erilaisien tekijöiden toiminnan ja tietotaidon keskittäminen laadukkaisiin tiloihin. Näin saadaan aikaan toimijoiden välistä kollaboraatiota ja mahdollistetaan osaamisen jakamista sekä tuotetaan mielenkiintoista toimintaa kaupunkilaisille. Tiloissa työskentelee noin 50 eri alojen ammattilaista ja siellä järjestetään kaupunkilaisille säännöllistä ja matalankynnyksen toimintaa, kuten kursseja ja työpajoja. Tiloja myös vuokrataan erilaisiin projekteihin ja tilaisuuksiin. Tiloissa toimii myös kahvila ja vaihtuvien näyttelyiden galleriatila. Sähinässä on avovuoro aina perjantaisin, jolloin kaksi peilisalia on kävijöiden vapaassa käytössä treni- ja oleilutilana. (Sähinä 2021.)

Alakulttuurikeskus Loukko

Helsingin Kalliossa sijaitseva Alakulttuurikeskus Loukko on poikkitaiteellinen kulttuuritila ja turvallisemman tilan periaatteita noudattava kohtaamispaikka. Tiloissa toimii ostopakoton vegaaninen kahvila, työpajatoimintaa ja esittävän taiteen tilaisuuksia sekä matalalla kynnyksellä toimiva ja taiteellisesti kunnianhimoinen taidegalleria sekä taiteilijoiden ja pientekijöiden tuotteita myyvä Loukko Shop. Vapaaehtoisvoimin valmistetaan vegaanista hävikkiruokaa hyödyntävää lounasta. Edullisen lounaan tavoitteena on mahdollistaa ulkona syömisen mahdollisuus vähävaraisille. Kun Solidaarisuuslounaan lipukkeita on tarjolla, voi niillä lunastaa maksuttoman lounaan itselle tai tuntemattomalle. Loukko toimii yhdistyspohjalta ja sitä pyöritetään toimintaan sitoutuneen vapaaehtoisvoimin toimivan työryhmän ja laajemman vapaaehtoisten ringin voimalla. (Kulttuuriloukko 2021.)

Kalasadaman Vapaakaupungin olohuone Redissä

Kalasadaman Vapaakaupungin olohuone sijaitsee kauppakeskus Redissä ja se on yhteisötila, jonne voi mennä hengailemaan, tekemään töitä tai osallistumaan tapahtumiin tai työpajoihin. Tila ei sovellu palaverien pitämiseen. Olohuoneessa voi järjestää epäkaupallisia omia tapahtumia ilmaiseksi edellyttäen, että toiminta on kaikille ilmaista ja avointa. Myös keikkoja voi järjestää tiettyihin ilta-aikoihin. (Vapaakaupunki 2021.)

Hankkeen takana on Helsinki Urban Art, joka on kaupunkitaiteeseen erikoistunut yhdistys. Yhdistys tuo esiin uusia tapoja käyttää kaupunkitilaa ja luo yhteisöllistä kaupunkikulttuuria. Yhteistyökumppanina on REDI-kaupunkikeskus. Yhdessä luodaan suuntaviivoja sille, millainen kaupunki voisi olla. Tilassa tehdään kokeiluja ja annetaan tilaa uusille ideoille ja luotetaan ihmisiin. (mt.)

5.3 Oulu kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden näkökulmasta

Otin vertailukohteeksi myös Oulun, koska se on suurin piirtein samankokoinen kaupunki kuin Kuopio. Oulussa on myös tehty työtä kaupunkikulttuurin edistämiseksi ja sen merkitys on tunnistettu. Oulu sai Euroopan kulttuuripääkaupunki statuksen vuodelle 2026.

Oulu2026- Euroopan kulttuuripääkaupunki

Oulu2026 -hankkeen pääteema on kulttuuri-ilmastonmuutos. Hankkeeseen on sitoutunut Oulun lisäksi 32 pohjoisen Suomen kuntaa ja kaupunkia. Hanke aloitettiin jo vuonna 2017 ja vuonna 2021 Oulu valittiin Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026. Oulu on hankkeessa nyt valmistelu ja toteutusvaiheessa. Teemoja on kolme ja ne ovat Rohkeasti reunalla, Vastakohtien voima ja Villisti kaupunki. Kaikista teemoista on löydettävissä kaupunkikulttuuriin liittyviä asioita ja tavoitteita. Mutta eniten niitä löytyy teeman Villisti kaupunki alta. Kaupunki halutaan saada kukoistamaan ja helposti lähestyttäväksi. (Oulu2026 2021.)

Oulun kulttuuristrategia 2030 kuvaa Oulun kulttuuri-ilmastonmuutosta, jossa kulttuuri on yksi keskeisimmistä kaupungin kehittämisen voimavaroista. Kulttuuri ymmärretään laajasti eli se on sivistystä ja taidetta, luovia aloja ja arjen yhteisöllistä kulttuuria. Kulttuuristrategia korostaa erityisesti kaupungin pito- ja vetovoimaa. Kulttuuri-ilmastonmuutoksessa on kolme tavoitetta, jotka ovat kulttuuri rakentaa Oulua paikkana, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja luo pohjan luovan työn tekemiselle. (Oulun kaupunki 2020a.)

Kulttuuri paikan rakentajana tavoitteessa mainitaan, että taide ja kulttuuri luovat merkityksiä ja värittävät kaupunkitilaa. Katutaide ja tapahtumallisuus koetaan osana kaupunkikokemusta. Toimenpiteenä tuodaan esille katutaidetta, alakulttuureita ja pohjoisen kulttuuri-ilmiöitä. Kulttuuri yhteisöllisyyden rakentajana tavoitteessa kerrotaan, että Oulussa vahvistetaan määrätietoisesti kaikkien oikeutta osallistua kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen. Taiteen ja kulttuurin avulla luodaan hyvinvointia ja sivistystä. Toimenpiteenä on esimerkiksi toimintamallin laatiminen, joka edistää kuntalaisten omaa kulttuuritoimintaa ja mahdollistaa tilojen (julkisten tilojen, puistojen, koulujen) joustavan käytön. (mt.)

Kaupunkistrategia Oulu 2026 on laadittu vuonna 2018 ja hyväksytty 2020. Visiona on Valovoimainen Oulu. Valovoimaisuus tarkoittaa oululaisten asennetta ja tapaa toimia sekä kasvua. Arvot ovat rohkeus, reiluus ja vastuullisuus. Yksi strategisista painopistealueista on: veto-voimainen Oulu on pohjoisen luonnon ja kulttuurin kaupunki. Siihen liittyen mahdollistetaan kohtaamisia ja yhteisöllistä toimintaa. (Oulun kaupunki 2018.)

Elävä ja monimuotoinen kaupunkikulttuuri -salkku on perustettu strategiseksi toteuttamisohjelmaksi. Strateginen linjaus on, että monimuotoinen kaupunkikulttuuri vahvistaa yhteisöllisyyttä. Päämääränä toteuttamisohjelmassa on, että kaupunkikulttuuri on sitä, kuinka kaupunkilaiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään, ilmaisevat itseään ja nauttivat elämästä. Salkkutyön painopisteitä on kolme ja ne ovat: yhteisöllinen kaupunkikulttuuri, toimintaympäristöt ja toimintamallit sekä tapahtumat. (Oulun kaupunki 2020b.)

Ensimmäisessä painopisteessä sisältönä on mahdollistaa kaikkien saavutettavissa olevaa omaehtoista ja yhteisöllistä kaupunkikulttuuria. Toiminnassa korostetaan sujuvaa toteuttamista ja kaupunkitilan aktivointia. Tavoitteina on hyvinvoinnin edistäminen, kaupunkikulttuurin esteiden poistaminen ja joustavat, kehittyvät tapahtumapaikat ja tilat. Toimintaympäristöt ja -tilat painopisteessä sisältönä on kehittää jo olemassa olevia toimintaympäristöjä ja tapahtumapaikkoja sekä mahdollistaa kaupunkikulttuurin toimintaa uusissa ja yllättävissä paikoissa. Tavoitteena on, että aktiiviset toimintaympäristöt ja sujuvat toimintamallit edistävät kaupunkikulttuuria sekä mielenkiintoista kaupunkikulttuuria voi kohdata milloin ja missä vain. (mt.)

Vuorovaikutussuunnitelma on laadittu vuosille 2019–2021 ja se ohjaa osallisuutta ja vaikuttamista Oulussa. Suunnitelma sisältää osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä vuorovaikutusta kehittävät toimenpiteet ja tavoitteet. Suunnitelma perustuu kaupunkistrategiaan ja sen arvoihin. Oulussa on tavoitteena, että kaikki kokevat tulevansa kuulluksi ja ymmärretyksi

ja että kaikilla on samat mahdollisuudet toimia, osallistua ja vaikuttaa asuinalueellaan ja koko kaupungissa. Suunnitelmassa on kolme teemaa: tiedonkulku, päätöksenteko -kuntalaiset voivat vaikuttaa päätöksentekoon ja kuntalaisten toimintamahdollisuudet. Tavoitteena on muun muassa, että kaupunki tukee kuntalaisten omaehtoista toimintaa ja kuntalaiset voivat vaikuttaa asuinalueensa asioihin yhteistyössä kaupungin kanssa. (Oulun kaupunki 2019.)

Kuntalaisten omaehtoisen toiminnan tukeminen tarkoittaa, että viranhaltijoilla tulee olla uudenlaisia valmiuksia osallisuustyöhönsä. Kaupunginosaryhmiä ja neljännen sektorin toimijoihin ollaan vasta muodostamassa suhdetta. Viranhaltijoille järjestettiin verkkokoulutus, jossa käsiteltiin, miten kaupunki voi olla mukana kaupunkilaisten omaehtoisessa toiminnassa ja miten neljäs sektori ja kaupunkiaktivistit toimivat. Koulutuksessa aikaan saatu keskustelu synnytti ideoita seuraaviksi askeleiksi. Yhtenä toimenpiteenä kaupunki on alkanut kuuntelemaan heikkoja signaaleja. Someryhmistä tuodaan tietoa kaupungin suunnitteluun ja päätöksentekoon. Sosiaalisen median käyttämiseen suunnataan enemmän ja kaupunkilaisten mielialoja, tarpeita ja aktiivisuutta seurataan ja tuetaan. Kaupungin edustajia on mukana Puskaradio Oulu -ryhmässä. Digitaalisen osallisuuden kautta on tavoitettu neljännen sektorin edustajia mukaan oman alueensa ja kaupungin kehittämiseen. Lisäksi on pidetty työpajoja dialogisella otteella. (Kestävä kaupunki 2021.)

Mun Oulu -verkkomediasta vastaa Oulun kaupungin viestintäyksikkö ja päätoimittajana on viestintäjohtaja. Mun Oulu verkkomedia tuo esiin kaupungin erityisyyttä, tapahtumia ja ajankohtaista tietoa eri aiheista. Kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktivismia tuodaan verkkomediassa paljon esille esimerkkien muodossa. (MunOulu 2021.)

Oulun osallistava budjetointi, Mesenaatti.me palvelussa toteutettiin vuoden 2020 aikana. Osallistuva budjetointi on prosessi, joka yhdistää talouden, demokratian ja käytännön tekemisen. Prosessilla vahvistettiin dialogia ja yhteistyötä erilaisten toimijoiden kesken. Kaupunkilaiset osallistuivat prosessin kautta kaupungin kehittämiseen. Aasukkaat ideoivat ja ehdottavat ratkaisuja, jotka tukevat kaupungin kehittämistä. Aasukkaat ja asiantuntijat kehittivät ehdotuksia ja kansalaiskeskustelut tuottivat kaupunkia koskevaa tietoa. Aasukkaat päättivät mihin määräraha kohdennettiin. Äänestyksessä oli mukana 12 ehdotusta, joihin kohdennettiin 35 000 euron määräraha. Mukana oli muun muassa ehdotus liikkuvasta mediakalustosta kansalaistoimijoille, auto yleishyödyllisten yhdistysten käyttöön ja tarvikelainaamo kaupunkiaktivisteille. (Mesenaatti.me 2020.)

5.4 Esimerkkejä kaupunkiaktivismista Oulussa

Titta på Tuira on oululaisen kaupunginosan oma korttelijuhla heinäkuussa. Sitä on järjestetty vuodesta 2016. Korttelijuhlan keskiössä ovat kaupunkikulttuurin ja taiteen erilaiset ilmenymät. Tapahtuman tavoitteena on kaupunginosan esiintuominen omaleimaisena ja eläväisenä paikkana. Tapahtumaa tuottaa vapaaehtoinen työryhmä ja tuotannossa on mukana oululaisia yhdistyksiä ja yrityksiä. Tuotantoa hallinnoi Oulu Urban Culture ry. (Urban culture 2021.)

Tuiran asukastupaa ylläpitää Tuiran asukasyhdistys. Tuiran asukasyhdistys ja Tuirakas-asukasyhdistys ovat osa Oulun kaupungin lähidemokratiatoimintaa ja sen tarkoituksena on edistää Tuiran asuinalueen kehittämistä. Tuiran asukastuvalla järjestetään tilaisuuksia, kerhoja, retkiä sekä erilaista toimintaa, joka edistää asukkaiden hyvinvointia, yhteistoimintaa ja yhteishenkeä. Asukastuvalla on ompelupalvelua, atk- ja asiakirjapalvelua, hierontapalvelu, välineiden lainauspalvelu ja atk-tuki paikan päällä. Tuvan tiloja voi myös varata omaan käyttöön. Asukastuvalla jaetaan myös hävikkiruokaa kahtena päivänä. Tuira valittiin vuoden kaupunginosaksi vuonna 2019. (Tuirakas 2021.)

Oulu Urban Culture on oululaista kaupunkikulttuuria edistävä yhdistys. Se edistää myös luovan alan työllisyyttä ja nuorten osallisuutta. Toiminta muodostuu erilaisista tapahtumista, taide- ja kulttuuriprojekteista, hanketoiminnasta ja kaupunkikehittämisestä. Toimitilat sijaitsevat Pikisaaren Villatehtaalla. Yhdistys järjestää festivaaleja, kuten Frozen People -festivaali ja Kaupunkimme -festivaali. Frozen People -festivaali on elektronisen musiikin ja arktisen taiteen festivaali, joka järjestetään vuoden kylmimpään aikaan meren jäällä. Kaupunkimme -festivaali tuo uudenlaisia näkökulmia kaupunkikehittämiseen herättämällä keskustelua ja toteuttamalla tapahtumia sekä työpajoja. (Oulu Urban Culture 2021.)

6 HAASTATTELUAINEISTON ANALYYSI

Tässä osiossa analysoin ryhmähaastattelujen sisältöä. Laajassa haastatteluaineistossa oli valtava määrä keskustelua kaupunkikulttuurista ja kaupunkiaktivismista ja siitä, miten ne koetaan. Jokainen haastateltava kertoi oman näkemyksensä ja kokemuksensa asiasta. Ryhmä muodosti haastattelun kuluessa myös yhteisen käsityksen teemasta. Jokaisessa ryhmässä oli omanlaisensa tunnelma ja keskustelut teemasta lähtivät kaikissa ryhmissä hyvin luontevasti liikkeelle. Aluksi

tunnelma oli keskustelua virittävä ja pohdiskelleva, mutta muuttui rennommaksi ja avoimemmaksi haastattelun edetessä.

Ryhmähaastattelun dynamiikan kannalta oli olennaista, että alussa käytiin yhdessä läpi teema sekä pelisäännöt keskustelulle. Pelisäännöksi määriteltiin, että jokainen saa vastata kysymyksiin halutessaan ja puheenvuoroa ei tarvitse pyytää erikseen. Keskustelusta toivottiin vapaata ja avointa. Ryhmätilanteissa ei ollut mielestäni mitään valta-asetelmaa ja ryhmät keskustelivat hyvin tasapuolisesti ja antoivat hyvin tilaa kaikille ja kaikenlaisille mielipiteille. Myös negatiivisia ja kriittisiä asioita sanottiin eli se kertoo ryhmässä vallinneesta luottamuksesta.

Havaintoni ryhmäkeskusteluista oli myös, että oli hedelmällistä keskustelun kannalta, että ryhmässä oli erilaisista lähtökohdista olevia ihmisiä. Pysin löytämään kaikkiin ryhmiin toimijoita, päättäjiä ja kaupungin työntekijöitä. Ihan kaikkiin ryhmiin tämä ei onnistunut, sillä haastattelin alussa kulttuurisuunnittelijat ja markkinoinnin asiantuntijat omina ryhminään. Haastattelut toimivat samalla tavallaan työpajoina, joissa lähdettiin miettimään yhdessä teeman edistämistä. Tein myös havainnon, että teema oli kaikille haastateltaville erittäin mieluinen ja tärkeä asia, josta haluttiin keskustella ja jota haluttiin kehittää sekä edistää. Haastattelut toimivat hyvänä pohjana jatkotyölle, mikäli kaupunki päättää lähteä aktiivisesti tekemään toimenpiteitä kaupunkiaktiivisuuden ja omaehtoisen kansalaistoiminnan edistämiseksi.

Lähden analyysissä liikkeelle kaupunkikulttuurin määritelmästä eli siitä millä tavalla haastateltavat kokevat yleisesti kaupunkikulttuurin määritelmän. Halusin alussa antaa teemalle väljyyttä, jotta pystyisin havainnoimaan miten kaupunkiaktiivisuus ja omaehtoinen kansalaistoiminta sijoittuvat keskusteluissa ja miten se nähdään osana kaupunkikulttuuria. Sen jälkeen avaan, millaista kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktiivisuutta koetaan olevan Kuopiossa tällä hetkellä tai aiemmin. Jokainen haastateltava on myös kaupunkilainen, joka kokee kaupunkikulttuuria ympärillään päivittäisessä elämässään.

Luvussa Kuopion kaupunki kaupunkiaktiivisuuden alustana, avataan ryhmien ajatuksia siitä, millainen alusta kaupunki on toimijoiden näkökulmasta. Keskusteluissa pyrittiin menemään juuri toimijan asemaan tai kertomaan asiasta omasta kokemuksestaan toimijana. Avaan seuraavassa luvussa sitä, miten kaupunkiaktiivisuutta voidaan mahdollistaa ja millaisia tavoitteita haluttiin asettaa kaupunkiaktiivisuuden mahdollistamiseksi. Siinä myös pohditaan kaupungin roolia kaupunkiaktiivisuuden mahdollistajana. Viimeisessä luvussa käydään läpi, millaisia ajatuksia ryh-

missä oli Kuopion kaupungin 250-vuotis juhluvuodelle. Ryhmät keskustelivat millaiselta kaupunkikulttuuri voisi tuolloin näyttää ja miten kaupunkiaktivismi on mahdollisesti siihen mennessä kehittynyt.

6.1 Kaupunkikulttuurin yleistä määrittelyä haastattelujen pohjalta

Selvitin ryhmähaastatteluiden avulla lähinnä kaupunkikulttuuria ja sen ilmiöitä. Lähdin keskusteluissa liikenteeseen kaupunkikulttuurin määrittelystä, sillä mielestäni se ohjasi hyvin kaupunkiaktiivisuuden teemaan ja määritteli keskustelun sisältöä. On tärkeää ymmärtää mihin yhteyteen kaupunkiaktivismi sijoitetaan eli se on yksi kaupunkikulttuurin ilmentymä. Mielestäni oli myös tarpeellista aluksi selvittää, millaista kaupunkikulttuuria Kuopiossa on yleisesti tällä hetkellä. Jokaisessa ryhmässä keskustelu lähti hieman erilaisesta näkökulmasta liikenteeseen ja keskustelu ohjautui ryhmän mielenkiinnon mukaisesti. Kaupunkikulttuurin määritelmä muodostui hyvin väljäksi ja toisaalta hyvin henkilökohtaiselta kokemuspohjalta määritellyksi. Sain lähes yhtä monta määritelmää, kuin haastatteluissa oli osallistujia. Tosin yhtäläisyyksiäkin löytyi yllättävän paljon.

Moni määritteli kaupunkikulttuurin kaupunkiympäristöön ja lähiöihin, se tapahtuu kaupunkiympäristössä ja julkisissa tiloissa. Kaupunkikulttuurin koettiin olevan kaikille näkyvää, yllätyksellistä, ei julkista, osallistavaa, ihmisiä yhteen kokoavaa, asukkaiden omaehtoista toimintaa, ei välttämättä paikkasidonnaista ja yhteisöllistä. Kuntalaisten keskinäistä vuorovaikutusta ja kohtaamista. Siihen liittyy kaupunkilaisten omaa aktivoitumista ja kaupunkikulttuurin kehittämistä, kuten placemakingia eli paikan tekemistä. Se on kaikkea mitä kaupungissa tapahtuu eikä sitä pitäisi kovin tarkkaan määritellä eikä kaupunki voi lähteä sitä liikaa ohjaamaan tai rajoittamaan. Kaupunkikulttuuri ei ole pelkästään tapahtumat vaan se muodostuu myös ympäristöstä, kuten äänistä ja äänimaisemasta.

Kaupunkikulttuuria tuotetaan yhdessä ja otetaan kaupunkitilaa haltuun, jolloin kaupungista muodostuu yhteisölle merkityksellisiä tiloja ja paikkoja. Tila voi olla kulttuurilaitoksen tai kaupungin tarjoama tila tai jokin epätila, kuten yksityinen takapiha, parkkialue tai tila, jossa ei muuten viihdytä, esim. entiset VR:n varikkorakennukset. Kaupunkikulttuuria tuottavat myös organisaatiot, ei pelkästään kaupunkilaiset.

Kaupunkikulttuuriin liittyy estetiikkaa ja tunnetta. Laajasti määriteltynä kaupunkikulttuuri on mitä vaan tekemistä, suppeimmillaan taidetta. Se voisi olla myös yksilön kokemus, joka tapahtuu kaupunkiympäristössä. Kaupunkikulttuurin koettiin olevan muuttuvaa, se ei ole samanlaista vuodesta toiseen ja vaihtuu vuodenaikojen mukaan. Se on muuttuvaa myös laajemmassa kuvassa eli esimerkiksi kuten ilmastonmuutos muuttaa yhteiskuntaa, niin kaupunkikulttuuri muuttuu samalla.

Kaupunkikulttuuriin ei kuulu pakottaminen vaan voi olla osallisena tai osallistumatta ja vain katsella. Asioita tapahtuu odottamatta, ei tarvitse ostaa pääsylippua kokeakseen jotain vaan se on mahdollistettu kaikille. Kaupunkikulttuuri muodostuu ilman ohjausta ylhäältä alaspäin ja se voi olla negatiivista tai positiivista. Positiivinen kaupunkikulttuuri vahvistaa yhteisöllisyyttä ja hyvän elämän elementtejä. Se nähdään myös yhteisön sosiaalisena pääomana, se ei ole yksilön vaan yhteisön omistamaa. Hyvä kaupunkikulttuuri ei sulje ketään ulkopuolelle vaan antaa tilaa monimuotoisuudelle.

Kaupunkikulttuuri on kaupunkilaisten omaehtoisesti tuottamaa ja kohtaamisia kadunkulmissa sekä torilla. Se ei ole institutionaalista vaan yhteisöllisempää kuin julkiset palvelut. Kaupunkitapahtumat ovat kaupunkikulttuurin näkyvin ilmentymä. Esimerkiksi Kuopio tanssii ja soi kasvattaa kuopiolaista kulttuuria ja istuu hyvin kuopiolaiseen ajatteluun ja ympäristöön.

Kaupunkikulttuuri käsitettiin myös toimintakulttuurin kautta eli se voisi olla myös kaupungin sisäistä toimintakulttuuria, tapoja ja arvostuksen kohteita sekä käytänteitä. Ei pelkästään taidekulttuuria.

6.2 Kuopion kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden nykytila

Keskustelimme tarkemmin Kuopion kaupunkikulttuurista ja siitä todettiin monessa ryhmässä, että se on muuttunut viimeisen 10 vuoden aikana elävämmäksi. Se on kuitenkin hyvin samantyyppistä kuin muissa samankokoisissa kaupungeissa. Mitään erityisiä ilmiöitä ei välttämättä ole havaittavissa. Katuruokatapahtumat, Siivouspäivä ja katutaidetapahtumat ovat rantautuneet myös Kuopioon. Asukkaiden viihtyvyyden kannalta tärkeää, että kaupungissa on erilaisia tapahtumia. Pienessä mittakaavassa tehty toiminta on asukkaille kuitenkin se kaikkein tärkein asia. Kuopio on hämmästyttävän vireä ja tarjolla on rikasta kulttuuria, täällä saa ”kulttuurikeittoa” niin paljon kuin haluaa vastaanottaa. Hyvää yritystä on olemassa, esimerkiksi Keskustan kehittämissyhdistyksen toimet torin elävöittämiseksi.

Kuopiossa kaupunkikulttuurin keskus ja ilmentymä on Kuopion tori ja se on selkeä erityispiirre, että siellä on ympärivuoden vapaata tilaa kaupunkilaisten käytössä. Kaupunkilaiset kohtaavat torilla ja rännikaduilla ja vaihtavat kuulumisia. Kuopiossa on torilta lähteviä ”rännikatuja”, jotka ovat Kuopiolle tyypillisiä. Rännikatuverkosto on poikkeuksellinen kaupunkitilan elementti eli ydinkeskusta on kävelykaupunki. Ravintola- ja kahvilakulttuuri on tämän vuoksi hyvin kehittynyt ja vilkas. Keskusta on hiljainen jo viiden jälkeen illalla, kun kaupat menevät kiinni. Haastateltavat kaipasivat, että keskusta saisi ilta-aikaan olla elävämpi. Sitä pohdittiin, miten elinkeinoelämä saataisi paremmin mukaan rikastuttamaan keskustan kaupunkikulttuuria.

Kaupungin estetiikka ja visuaalisuus ovat kunnossa ja kehittynyt positiivisesti viime vuosien aikana. Puistot, kivetykset, valaistukset, ”kulissit ja lavasteet” on luotu. Kaupunkitilan haltuunottoa voisi tapahtua enemmän, esimerkiksi Museokadulla kirjaston ja Kuopion museon edustalla, Snellmanin puistossa, puistoissa yleensä ja aukioilla.

Kuopion kaupunkikulttuurin kehityksen ongelmana ovat mm. vuodenajat, kuten Suomessa muuallakin. Talvella on hankala järjestää tapahtumia ulkotilassa, joten tapahtumat painottuvat kesäaikaan eli on hyvin rajallinen aika tehdä toimintaa ulkotiloissa. Talvella pitäisi järjestää toimintaa sisätiloissa, jota Kuopiossa ei ole monipuolisesti kaupunkilaisille käytössä. Kuopioon ei ole saatu monimuotoisia tiloja kaupunkilaisten vapaaseen käyttöön, kuten Helsingissä esimerkiksi Kaapelitehdas. Täällä ei ole vanhoja tehdasrakennuksia, kuten esimerkiksi Tampereella, joita voisi hyödyntää tai sitten ne ovat jo muussa käytössä esimerkiksi yritysten tiloina.

Toinen ongelma on, että suuri osa kulttuurin resursseista kohdennetaan kulttuurilaitosten ylläpitämiseen, jonka vuoksi kulttuuri on erittäin paljon ylhäältä alaspäin ohjattua ja laitosten tuottamaa. Resursseja jää hyvin vähän kaupunkilaisten omaehtoisen kaupunkikulttuurin tuottamiseen. Esimerkiksi Tampereella on aktiivisempaa omaehtoista toimintaa ja aktiivisia kaupunkilaisryhmiä. Toivottiin, että Kuopiossakin huomattaisi nämä kaupunginosaryhmät paremmin ja tuettaisi niiden toimintaa enemmän, koska ne voisivat tuottaa enemmänkin mielenkiintoista ja vireää toimintaa asuinalueellaan. Myös Joensuussa ja Tampereella koetaan olevan vilkkaampaa kaupunkikulttuuria ja sen ajatellaan johtuvan siitä, että siellä on oppilaitoksia, jotka tuovat kulttuurielämään enemmän käyttäjiä ja toiminnan järjestäjiä. Esimerkiksi Tampereella yhteiskunnallisten aineiden opiskelijat järjestävät aktiivisesti vapaa-ajallaan tapahtumia ja toimintaa.

Kuopiossa on hyvä heterogeeninen poliittinen rakenne, sillä Kuopio on monen puolueen kaupunki. Poliittinen Kulttuuri vaikuttaa jokaisessa kunnassa paljon, mutta Kuopiossa politiikka ei

näy kovin vahvasti katukuvassa. Vappukulkueita ei järjestetä tai mielenilmaisuja ei ole torilla, vaikka niitä voisi olla. Torilla ei ilmaista mielipiteitä kovin äänekkäästi. Nuoret vastustivat ilmastomuutosta vuosi sitten, joka oli hyvin poikkeuksellista Kuopiossa.

Kysyttäessä esimerkkejä kaupunkikulttuurista, moni nosti esiin Anti Festivaalin, jota pidettiin kansainvälisenä ja Kuopion kaupunkikulttuurin ilmentymänä sekä rikastuttajana. Sitä pitäisi-kin monen mielestä pystyä hyödyntämään ja tukemaanikin paremmin, jotta syntyisi vieläkin monipuolisempaa erilaista toimintaa sen ympärille. Myös Kuopio tanssii ja soi tuli esiin kaikissa haastatteluissa. Myös Urbaanin Lainit tapahtuma tuo erilaista katutaidekulttuuria kaupunkiin. Sykähdyttävät urheilujuhlat nostettiin myös esiin, jalkapallo- ja jääkiekkomestaruu- det, jolloin koko kaupunki kokoontuu torille juhlimaan. Esimerkiksi Kimmo Timosen Stanley Cup menestystä juhlittiin torilla yhdessä.

Kuopiossa on myös vahva kirjallinen perinne ja kulttuuri. Myös nykykirjallisuutta syntyy. Kuopio hahmottuu hyvin juuri kirjallisuuden kautta. Kirjastot ovat uudenlaisia toiminnan alustoja, toiminnan mahdollistajia ja kohtaamispaikkoja.

Kuopion sataman kehittymistä pidettiin hienona asiana. Torilta kävely kesällä satamaan on hieno kokemus ja se on viihtyisä ja tuntuu kulttuurielämykseltä. Kauppakadulla sanottiin olevan eurooppalainen tunnelma. Ulkopaikkakuntalaiset ymmärtävät ja arvostavat sitä enemmän kuin kuopiolaiset. Väinölänniemeä pidetään Suomen kauneimpana rock festivaalipaikkana. Väinölänniemelle toivottiin muitakin käyttötarkoituksia, koska puitteet moneen olisi ole- massa.

Seuraavassa kuvassa esitetään Kuopion kaupunkikulttuuria sanapilven avulla. Kulttuurifooru- missa pyydettiin osallistujia kuvailemaan Kuopion kaupunkikulttuuria yhdellä sanalla. Menti- meter työkalun avulla saatiin aikaan sanapilvi, joka kuvaa Kuopion kaupunkikulttuurin nyky- tilaa. Osallistujat laittoivat sovellukseen yhden sanan, jonka ajattelivat kuvaavan parhaiten Kuopion kaupunkikulttuuria. Sanat olivat melko lailla samankaltaisia kuin haastatteluissa esiin nousseet asiat. Kaupunkikulttuuria kuvattiin esimerkiksi yhteisölliseksi, monipuoliseksi, raik- kaaksi ja kehittyväksi. Toisaalta sitä kuvattiin myös kehitettäväksi, kirjavaksi, niukaksi ja häm- mentäväksi.

Kuva 9. Mentimeter sovelluksella aikaan saatu sanapilvi

Kuopion kaupunkikulttuurista

6.3 Kuopion kaupunki kaupunkiaktiivisuuden alustana ja mahdollistajana

Haastateltavat olivat sitä mieltä, että Kuopiossa ulkoiset puitteet ovat kunnossa ja hienot julkiset tilat. Esimerkiksi puistoissa ja kaupunkitilassa olisi hyvä pitää tapahtumia ja toimintaa. Kulttuurilaitoskenttä on laaja. Nuoret pitäisi ottaa mukaan suunnitteluun ja toteuttamaan kaupunkikulttuuria esimerkiksi Savilahdessa. Pohdittiin myös, miten yliopisto-opiskelijat saataisi näkemään keskustan alueella.

Tapahtuman järjestäjän kynnystä voisi madaltaa. Uuden toimijan on mahdotonta tietää ja tavoittaa oikeat ihmiset, jotta saisi lupa-asiat kuntoon. Kynnys voi olla yllättävän suuri, että neuvoja lähdetään edes kysymään. Yhden luukun periaate auttaisi asiassa. Vakiintuneet toimijat kokevat palvelut hyvänä ja ovat sitä mieltä, että kaupunki on jo hyvä alusta. Kaikissa haastatteluryhmissä tuli esille yksi selkeä yhtäläisyys. Toimintaa tulisi mahdollistaa ja prosessien tulisi olla selkeitä ja yksinkertaisia. Kaupungin pitäisi toimia juurikin mahdollistajan roolissa. Kaupunki voisi avata tiloja sekä houkutella ja herätellä käyttämään julkisia tiloja enemmän.

Kun kysyin, millaisia tavoitteita pitäisi asettaa, jotta kaupunkikulttuuria voidaan tulevaisuudessa mahdollistaa, olivat vastaukset melko yksimielisiä. Yhteistyön lisäämistä ja yhteiskehittämistä peräänkuulutettiin kaikissa haastatteluryhmissä. Lupaprosessin madaltaminen tuli myös esille kaikissa ryhmissä. Tarvitaan oikeaa resursointia, sillä asiat eivät tapahdu itsekseen.

Raha ja avustukset herättivät myös keskustelua kaikissa ryhmissä. Rahaa tarvitaan muun muassa osallistavaan budjetointiin, sen käynnistämiseen sekä käyttöönottoon. Järjestökentälle voisi suunnitella avustusmuotoja, jotka tukevat ruohonjuuritason työtä ja pieniä tekijöitä. Avustusten pitäisi myös olla mahdollisia yksityishenkilöille, ilman että pitää perustaa yhdistys.

Kaupunkilaisten osaamista olisi hyvä kasvattaa ammattilaisten neuvoilla, ettei tehtäisi virheitä tapahtumien tuotannoissa. Esimerkiksi lupaprosessien avaamista, miten avustuksia haetaan ja mistä. Kulttuurilaitosten tiloja tulisi avata kaupunkilaisten toimintaan enemmän, toiminnan reunaehdot huomioon ottaen. Vapaa kapasiteetti olisi hyvä antaa kansalaistoiminnan ja järjestötoiminnan käyttöön. Rakenteiden ja laitosten avaaminen antaisi myös mahdollisuuksia tehdä uusia avauksia yhdessä ammattilaisten kanssa.

Sitä myös pohdittiin, että on merkitystä kuinka yksittäinen virkamies kohtaa toimijan, onko asenne vastaanottavainen vai ei. Jos kokemus on huono, niin toimijat eivät palaa asiaan uudelleen ja toimintaa jää toteutumatta. Asennemuutosta kaivataan ja siinä avuksi kaivataan myös johtamisen muutosta.

6.4 Kaupunkikulttuuri ja kaupunkiaktivismi Kuopion 250 v juhluvuotena

Kysyin myös miltä kaupunkikulttuuri voisi näyttää vuonna 2025, jolloin on Kuopion 250 vuotisjuhluvuosi. Kuopion juhluvuosi nähdään kokeilualustana ja mahdollisuutena erityisesti kaupunkikulttuurille. Silloin nähdään kadunkulmissa ja lähiöissä läpi vuoden tapahtumia, eri ikäiset ovat liikkeellä kokemassa kulttuuria ja erilaiset väestöryhmät pääsevät osallistumaan. Myös kaupunkitasoista yhteistyötä toivottiin, että tehdään yhdessä vaikuttavia asioita.

Kaikissa ryhmissä keskusteltiin, että kaupunkikulttuuri on tuolloin monipuolisempaa, elävämpää ja värikkäämpää. Kaupunkikulttuuri voisi tulla arkeen, vaikka ostoskeskuksiin tai julkiseen liikenteeseen. Kaupunkikulttuuri olisi asukaslähtöistä ja asukkaiden näköistä. Olisi hienoa, jos koko Kuopion alueella tapahtuisi tasapuolisesti eikä vaan keskustan alueella, jotta kaikki saavat nauttia kulttuuritarjonnasta tasapuolisesti. Eli viedään kulttuuria myös kaupunginosiin ja maaseutualueille.

Kuopion historian ja perinteiden tulisi näkyä vahvasti. Savolainen ja kuopiolainen identiteetti saisi näkyä suuresti. Samalla kuitenkin pitäisi olla myös uudistuvaa ja tulevaisuuteen katsovaa kulttuuria. Kulttuurimatkoilijoita tulisi houkutella ja saada matkailijat viipymään täällä pidempäänkin.

Kaupunkikulttuurin tulisi olla kansainvälisempää ja taiteilijoita sekä luovien alojen toimijoita voitaisi houkutella lisää tuottamaan toimintaa. Esimerkiksi pohjoismaiden ystävyyskaupunkien kanssa voisi tehdä yhteistyötä ja kulttuurivaihtoa. Kuopioon pitäisi juhluvuoteen mennessä luoda sellaiset puitteet, että taiteilijat ja luovien alojen toimijat muuttavat alueelle tuottamaan

toimintaa ja rikastuttamaan kulttuuria, koska täällä on toiminnalle mahdollisimman hyvät puitteet.

7 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämä luku käsittelee omia havaintojani ja johtopäätöksiäni opinnäytetyöni aineistosta. Laajan haastatteluaineiston pohjalta oli antoisaa tutkia teemaa ja sainkin sieltä hyvin esille muutamia asioita, joita haluan nostaa tarkempaan tarkasteluun. Tämän opinnäytetyön tuloksena on kaupunkiaktiivisuuden nykytilan selvitys. Nykytilaa käydään läpi esimerkiksi kaupunkiaktiivisuuden toimintaympäristön määrittelyllä, kaupunkiaktiivisuuden toimijoiden tunnistamisella sekä kaupungin mahdollistajan roolin avaamisella.

Aluksi käsitteelen kaupunkiaktiivisuuden toimintaympäristöä Kuopiossa. Johtopäätökset perustuvat haastatteluista saatuun aineistoon sekä osittain omaan selvitykseeni ja kokemukseeni asiasta. Selvitin esimerkiksi sosiaalisesta mediasta, miten kaupunkiaktiivisuus siellä näyttäytyy, millaisia ryhmiä tai toimintaa löytyy. Tein haastattelujen aineiston pohjalta SWOT-analyysin Kuopion kaupunkikulttuurista, jotta paremmin voitaisi hahmottaa vahvuudet ja heikkoudet tai millaisia mahdollisuuksia ja uhkia siinä on olemassa.

Seuraavassa luvussa tarkastelen sitä, miten kaupunkiaktiivisuutta ja kansalaisosallistumisen eri muotoja on tässä opinnäytetyössä tunnistettu. Annan eväitä kaupungille siitä, millaisia ryhmiä ja toimintaa tällä hetkellä Kuopiossa on ja miten ne sijoittuvat kolmannen ja neljännen sektorin kentälle. Luvussa Kaupunki kaupunkiaktiivisuuden mahdollistajana tarkastelen tutkimuskysymystä, millainen alusta Kuopio on kaupunkiaktiivisuudelle. Luvussa annetaan ehdotuksia siihen, miten tulevaisuudessa voidaan toimia parempana alustana kaupunkiaktiivisuudelle ja millaisin toimenpitein voitaisi kehitystyössä edetä.

Luvussa Kaupunkiaktiivisuus -uhka vai mahdollisuus pohdin sitä, mitä hyötyä kaupungille on ymmärtää kaupunkiaktiivisuuden kehittämisen tärkeys. Lisäksi avaen millaisia vaikutuksia kehittämisellä olisi kaupungille ja kaupunkilaisille. Kerron myös, miten maailma ja ihmiset ovat muuttuneet, jotta kaupunkiaktiivisuus on alkanut nousta ja miksi tilanteeseen täytyy juuri tässä hetkessä ryhtyä reagoimaan.

Lopuksi pohdin opinnäytetyöni merkitystä Kuopion kaupungin ja Kansalaistoiminnan palvelujen näkökulmasta sekä ammattialalle yleisesti. Pohdin myös, miten opinnäytetyön prosessi on

vaikuttanut omaan oppimiseeni ja millaisia vaikutuksia sillä on omaan työhöni kulttuurisuunnittelijana.

7.1 Kaupunkiaktiivisuuden toimintaympäristö Kuopiossa

Haastattelujen pohjalta hahmotin ja kuvasin Kuopion kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktiivisuuden tämänhetkistä toimintaympäristöä. Selkeästi on havaittavissa joitakin ilmiöitä ja juuri Kuopiolle omaleimaisia asioita. Seuraavassa kuvassa avaan tarkemmin, miten hahmotan Kuopion kaupunkikulttuuria opinnäytetyöhöni liittyneen aineiston pohjalta. Eri kokoiset pallot kuvaavat samalla asioiden suhdetta toisiinsa. Esimerkiksi torin vaikutus kaupunkikulttuurille on ilmeisen vaikuttava ja nousi kaikissa haastatteluissa vahvasti esille. Suuret vetovoimaiset tapahtumat ja vahvat tasokkaat taidelaitokset mainittiin myös kaupungin vetovoimaan ja imagoon vaikuttavina asioina. Verrattuna kaupungin itse järjestämiin tapahtumiin nämä suuret tapahtumat mainittiin selvästi useammin ja ne olivat jääneet mieleen. Kaupungin omista tapahtumista mainittiin eniten Meidän Kuopio -festivaali lähinnä sen merkityksestä kaupunkikulttuurin edistäjänä. Kaikissa haastatteluissa mainittiin lisäksi, että ei voi unohtaa, että Kuopio on ennen kaikkea urheilu- ja palloilukaupunki. Kaupunkikuvassa näkyy vahvasti seurojen menestys kansallisella tasolla.

Kuva 10. Kaupunkiaktiivisuuden toimintakenttä Kuopiossa vuonna 2021

Kuopiossa toimii laaja kolmannen sektorin yhdistys- ja järjestökenttä. Useat järjestöt ovat aktiivisia kansalaistoimijoita ja vaikuttavat myös kulttuurikentällä. Suuri osa pienistä omaehtoisista tapahtumista on juuri yhdistyskentän tuottamaa. Järjestöt toimivat yhteistyössä kaupungin kanssa ja saavat toimintaansa rahoitusta. Suuri osa kansalaistoiminnan avustuksista menee juuri kolmannen sektorin toimijoille. Järjestöt toimivat laajasti myös yhteistyössä, jolloin saadaan aikaan enemmän.

Neljännän sektorin toiminta eli kaupunkiaktivismi on Kuopiossa vähäistä tai se on hyvin piilossa. Joitakin yksittäisiä tapahtumia on toteutettu kansalaislähtöisesti yksityisin talkoovoimin, ilman kaupungin tai kolmannen sektorin yhteistyötä. Hyvin nopeasti tapahtumien ympärille kuitenkin lopulta perustetaan yhdistys, jotta saadaan avustuksia sekä lupia toimia. Esimerkiksi vuonna 2019 yksityishenkilö lähti puuhaamaan joulutapahtumaa, johon voisivat osallistua myyjinä muutkin kuin yrittäjät. Tapahtuman järjestelyjen vuoksi jouduttiin lopulta perustamaan yhdistys. Tapahtuman suosio yllätti toimijat, sillä tapahtuman kävijämäärä oli viikonlopun aikana yli 10 000 asiakasta. Tänä vuonna tapahtumaa tehdään jälleen yhdistyksen ja vapaaehtoisten voimin ja siihen on saatu kaupungin avustus sekä yhteistyökumppaneita mukaan rahoittamaan toimintaa.

Viime aikoina on alkanut nousta muutamia aktiivisia neljännän sektorin/ kaupunkiaktivismin ryhmiä, jotka ovat syntyneet jonkun asian ympärille. Esimerkiksi kaupungissa toimivat freelancerit ovat aktivoituneet toimimaan yhdessä ja vaikuttamaan sosiaalisen median kautta toimintansa näkyvyyden ja toimintaedellytystensä eteen. He ovat aktiivisesti lähteneet nostamaan keskustelua kulttuurin tilojen puutteesta Kuopiossa. Lisäksi rahoituksen ja avustusten muutostarpeista keskustellaan. Heillä ei ole ainakaan vielä takanaan yhteistä yhdistystä, jonka kautta he voisivat toimia. Toinen aktiivinen ryhmä ovat Pelastetaan elävän musiikin kulttuuri -ryhmä, jotka aktivoituivat sosiaalisessa mediassa elävän musiikin puolesta, kun ravintola Henry's pubin toiminta loppui Kuopiosta. Legendaarisen bändibaarin toiminnan loputtua Kuopiossa ei enää ollut paikkaa, jossa erilaiset bändit voisivat esiintyä. Ryhmään kuuluu myös muita kuin muusikoita, esimerkiksi yrittäjiä ja tavallisia kuopiolaisia musiikin ystäviä.

Selkeitä kaupunkiliikkeitä en Kuopiosta löytänyt tai havainnut. Usealla kaupunginosalla on kuitenkin sosiaalisessa mediassa (Facebook) omat ryhmänsä, joissa keskustelua alueen asioista käydään aktiivisesti. Muutamat asukas- ja omakotiyhdistykset toimivat hyvin aktiivisesti ja järjestävät muun muassa tapahtumia alueella. Esimerkiksi Pitkälähti-Petosen asukasyhdistys on

hyvin aktiivinen alueella järjestäen erilaisia tapahtumia, toimintaa sekä toimittaa paikallislehteä. Wanhan Haapaniemen asukasyhdistys vaikuttaa keskustan läheisyydessä. Se järjestää erilaisia yhteisiä talkoita ja tuottaa kerran vuodessa suuren kirpputori ja ravintolapäivän tapahtuman. Niiralan omakotiyhdistys järjestää Meidän Niirala tapahtumaa, ylläpitää talkkaritoimintaa ja työvälinelainausta. Usean asukasyhdistyksen tavoitteena on edistää alueen viihtyisyyttä ja säilyttää omaleimaisuutta sekä edistää paikallista kulttuuria ja yhteisöllisyyttä.

Sosiaalisessa mediassa kaupunkiaktivismi on näkyvämpää ja se onkin juuri kaupunkiaktiivisille luontaisin toimintakenttä. Facebookissa on erilaisia kaupunkiaktivismin ryhmiä kuten kirpputoreja, kimppekyyti, roskalava, REKO ruokaketju, äitien apuryhmä, kiertokassi toiminta, korona-apu, Zero Waste -ryhmä ja ruokahävikkirinki. Iso osa näistä ryhmistä liittyy ruokaan, tavaravaihtoon sekä kierrättämiseen ja erilaisiin yhteisöllisiin avustustoimintoihin. Ryhmät ovat hyvin samankaltaisia kuin esimerkiksi Helsingin sosiaalisen median kaupunkiaktivismi. Mittakaava ja ryhmien jäsenmäärät ovat luonnollisesti pienempiä ja toiminta ei välttämättä ole yhtä aktiivista tai tavoitteellista. Löysin Facebookista noin kaksikymmentä ryhmää, jotka täyttävät kaupunkiaktivismiin toiminnan edellytykset.

Tarkastelin Kuopion kaupunkikulttuurin nykyistä tilannetta ja toimintaympäristöä taustatutkimuksen ja haastattelujen pohjalta. Lisäksi koen, että minulla on näkökulmaa asiaan myös oman kokemukseni ja työni kautta, mutta olen pyrkinyt tarkastelemaan asiaa objektiivisesti. Lähestyn kaupunkikulttuurin nykytilan määrittelyä SWOT-analyysin avulla.

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> • Tori • Luonnon läheisyys: metsät, liikuntareitit, Puijo, Tahko • Vahvat instituutiot: teatteri, museot, musiikkikeskus • Ravintola- ja kahvilakulttuuri • Palloilu- ja liikuntakaupunki • Suuria tunnettuja tapahtumia • Historia: Minna Canth 	<ul style="list-style-type: none"> • Keskusta hiljenee ja tyhjenee (ilta-aikaan) • Taidelaitosten tilat alikäytöllä ja liian kalliita kaupunkikulttuurin käyttöön • Viestintä ei tavoita kohderyhmää tarpeeksi hyvin • Avustukset eivät palvele neljännen sektorin toimijoita • Byrokratia, luvat ja avustukset monesta paikasta • Tapahtumia pääasiassa kesällä, koska tiloja ei ole käytössä
MAHDOLLISUUDET	UHKAT
<ul style="list-style-type: none"> • Tilojen parempi hyödyntäminen. Esim. Kantin tilat: kirjasto ja Kuopion museo • Kuopiolaisen identiteetin vahvistaminen • Kaupunginosien ja maaseutualueiden aktivoiminen • Kaupunkikulttuurin merkityksen vahvistaminen ja tunnistaminen • Yhteiskehittäminen/ KulttuuriKuopio ohjelma • Strategian mukaisesti mennään kohti tavoitetta • Historian hyödyntäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunkiaktivismia ei tunnisteta • Taidelaitosten tulostavoitteet estävät tilojen käyttöä • Yksittäisten työntekijöiden asenne/osaaminen estää toiminnan • Toisen palvelualueen toimintaa ja prosesseja ei tunneta eikä haluta tuntea

Kuva 11. Kaupunkikulttuurin ja kaupunkiaktivismiin SWOT-analyysi

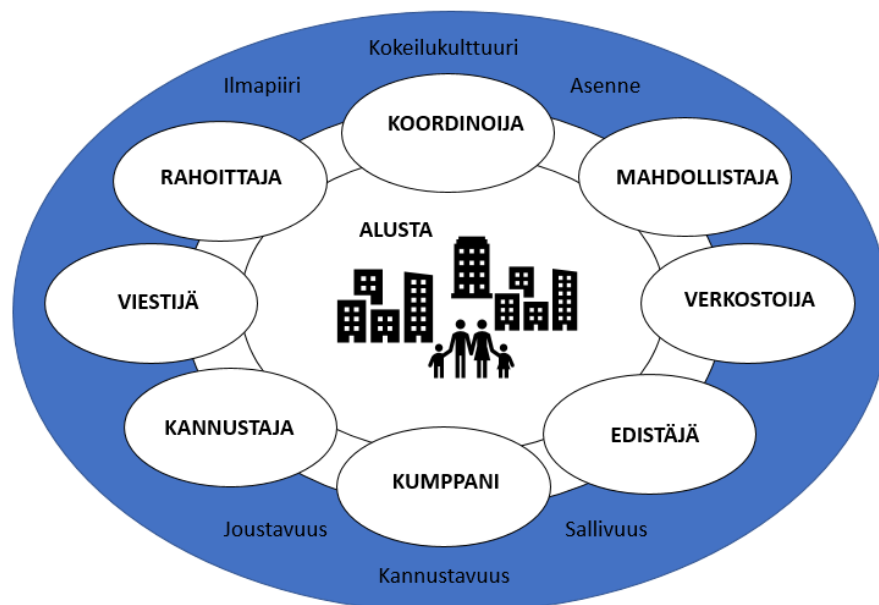
Haastatteluissa ja taustatutkimuksessani nousee vahvuuksiksi Kuopion torin keskeisyys sekä sen rento ja leppoisa ilmapiiri. Tori on kaupunkilaisten kohtaamispaikka ja sen kehittämiseen on vuosien varrella panostettukin paljon. Erityisesti kesällä torilla on paljon toimintaa ja tapahtumia. Myös luonnon läheisyys on kaupunkikulttuurille vahvuus, jota osataan Kuopiossa hyödyntää. Puijo on lähellä keskustaa ja se on Kuopion matkailun kulmakivi. Metsiä ja liikuntareittejä on paljon ja niistä löytyy myös hyvin tietoa kaupunkilaisille sekä matkailijoille. Vahvuuksiin voidaan lukea myös ravintola- ja kahvilakulttuuri kävelykeskustan alueella, laadukkaat taidelaitokset ja suuret kansainvälisestikin tunnetut tapahtumat, joita Kuopiossa on useita. Palloilu- ja liikuntakaupunki näkyy myös omannäköisenä kaupunkikulttuurina, joka yhdistää kaupunkilaisia. Kuopiossa on useita pääsarjajoukkueita, jotka pelaavat kansallisella tasolla kärjen tuntumassa.

Heikkouksina kaupunkikulttuurin näkökulmasta nähdään ydinkeskustan hiljeneminen ilta-aikaan. Kun kaupat sulkeutuvat, ei keskustassa ole juurikaan ihmisiä kuin kesäaikaan satunnaisesti. Julkisten tilojen, kuten taidelaitosten tilat ovat alikäytöllä eli ei juurikaan ole käyttäjiä tai mahdollisuutta käyttää tiloja. Silloin kun taidelaitoksissa ei ole omaa toimintaa, voisi tiloja hyö-

dyntää enemmän kaupunkikulttuurin käyttöön. Tämä aiheuttaa myös sen, että kaupunkikulttuuria ilmenee pääasiassa kesällä, juuri tilaongelman vuoksi. Spontaanimpi tilojen käyttö mahdollistaisi uudenlaista kaupunkikulttuuria ja lisäisi toimijoiden ja toiminnan määrää.

7.2 Kaupungin rooli kaupunkiaktiivisuuden edistäjänä

Haastattelujen ja taustatutkimukseni perusteella olen päättänyt johtopäätökseen, että kaupungin rooli kaupunkiaktiivisuuden edistäjänä on ennen kaikkea toimia hyvänä alustana kaupunkilaisille, toimijoille ja toiminnalle yleensä. Kaupunki voi mahdollistaa kaupunkiaktiivisuutta muun muassa kokeilukulttuurin avulla ja luomalla prosesseja ja toimintatapoja, jotka edesauttavat toiminnan mahdollistamista sekä sallivalla viestinnällä. Ilmapiirin ja asenteen tulee olla kaikilla organisaation työntekijöillä myönteinen, jotta prosessi toimii mutkattomasti ja tavoitteet toteutuvat. Kaupungin toimintakulttuurin tulisi olla salliva, joustava ja kannustava. Viereen kaupunkikulttuurin luomiseen ja syntymiseen tarvitaan sallivuutta, jotta voidaan kokeilla, toimiiko joku asia käytännössä vai ei. Toisaalta voidaan myös tarpeen mukaan joustaa, jotta löydetään kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Kaupunki voi olla kannustava esimerkiksi sallivan tiedotuksen avulla. Kaupungin visio ”Lupa tehdä toisin” voisi näkyä vaikkapa byrokratian madaltamisessa sellaisissa tilanteissa, jossa jokin kaupunkiaktiivisuus ei muuten onnistuisi.

Kuva 12. Kaupungin rooli kaupunkiaktiivisuuden edistäjänä

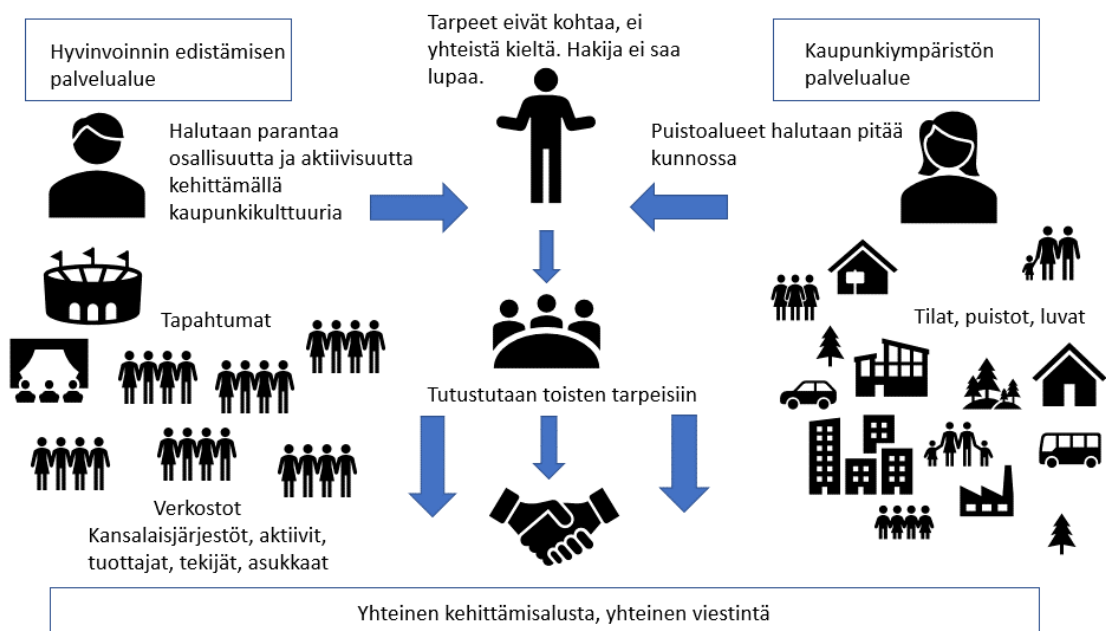
Kaupungin rooli on ensisijaisesti mahdollistaa kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktivismia. Kaupunki voi toimia koordinoijan roolissa tarpeen mukaan, mikäli mukana on useita toimijoita, kuten Meidän Kuopio -festivaalissa. Mikäli toimintaa ohjataan ylhäältä päin, se ei välttämättä enää näyttäytyä kaupunkilaisille kaupunkiaktivismina tai omaehtoisena toimintana. On tärkeää, että kaupunkilaiset suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa itsenäisesti. Kaupunki tukee prosessin eri vaiheissa, jotta esimerkiksi tapahtuma saadaan toteutumaan suunnitellusti. Kaupunki edistää, kannustaa, viestii ja toimii kumppanina. Kaupunki voi edistää verkostoitumista ja rahoittaa toimintaa tarpeen mukaan erilaisilla avustusmuodoilla. Myös tavallisella kaupunkilaisella tulisi olla mahdollisuus saada avustusta toiminnan tai tapahtuman toteuttamiseen, mikäli se edistää hyvinvointia ja on kaikille avointa sekä yhteisöllistä toimintaa. Nykyään avustusta voi saada vain yhdistys tai yritys y-tunnuksella.

On tärkeää, että kaupungin kaikki palvelualueet toimivat saumattomasti yhteen ja yhdessä. Toimija joutuu tällä hetkellä asioimaan useamman palvelualueen kanssa, jotta esimerkiksi tapahtuma saadaan aikaan suunnitelmasta toteutukseen. Esimerkiksi puistossa tapahtuvan kirpputoritapahtuman vuoksi puistoalueiden käyttöä varten luvat haetaan Kaupunkiympäristön palvelualueelta, avustuksia Kansalaistoiminnan palveluista ja lisäksi poliisille tulee tehdä tapahtumailmoitus. Lisäksi toimija etsii ensin tietoa, millaista rahoitusta hän voi saada, mistä se haetaan ja miten. Toimija selvittää myös mitä lupia hän tarvitsee ja mitä kanavia pitkin hän voi viestiä tapahtumasta. Toimija tarvitsee ehkä yhteistyökumppaneita, osaamista tai tietoa, jotta toiminta toteutuisi. Ideaalitilanne olisi, jos hän saisi kaikki nämä tiedot ja palvelut yhdeltä luukulta. Käytännössä yhden luukun periaate on kaupungin näkökulmasta hankalaa, mutta ei mahdotonta. Viestinnän ja palvelumuotoilun avulla asiointi saadaan vaikuttamaan siltä, kuin toimija asioisi yhden luukun kautta, vaikka prosessin taustalla toimisikin useampi kaupungin työntekijä.

Kaupunkikulttuuri ja sen kehittäminen on kirjoitettu auki kaupungin strategiaan. Strategiassa puhutaan monimuotoisesta kaupunkikulttuurista. Strategian jalkauttaminen palvelualueille olisi tärkeää, jotta siihen voidaan sitoutua paremmin. Jokaisen palvelualueen ja yksittäisen työntekijän tulisi sisäistää mitä kaupunkiaktivismiin edistäminen tarkoittaa omassa työssä. Olisi hyvä avata kaupunkikulttuurin muotoja paremmin ja tunnistaa esimerkiksi kaupunkiaktivismiin muodot ja vaikutukset kaupunkikulttuurille. Esimerkiksi Kansalaistoiminnan palvelujen tavoitteissa on kirjattu, että tapahtumatuotannon ja tukien avulla elävöitetään kaupunkikulttuuria. Käytännössä tavoite ei voi toteutua kaupunkiaktivismiin osalta, koska tukimuodot

eivät tue kaupunkiaktiivisuuden yksityisiä toimijoita. Tavoite toimia koordinoivana tahona järjestöjen yhdessä järjestämille tapahtumille rajaa kaupunkiaktiivisuuden kokonaan pois toimintakentästä. Tavoitteen mukaan neljännen sektorin järjestämät tapahtumat eivät välttämättä kuulu koordinoinnin piiriin. Strategian mukainen toiminta ei siis voi kaupunkiaktiivisuuden osalta toteutua ja toimintaa tulisi tarkastella siitä näkökulmasta, miten siitä saadaan strategian mukaista.

Seuraavassa kuvassa visualisoin esimerkin avulla, miten nykytilannetta voisi palvelualueiden välillä kehittää. Hyvinvoinnin palvelualueella halutaan parantaa osallisuutta ja kaupunkilaisien aktiivisuutta tukemalla kaupunkiaktiivisuutta. Palvelualueella on valmiina olevat verkostot, jotka tuottavat toimintaa omaehtoisesti. Kansalaisjärjestöt, erilaiset aktiivit, tuottajat, taiteilijat, tekijät ja asukkaat ottavat yhteyttä Kansalaistoiminnan palveluihin ja pyytävät apua esimerkiksi tapahtuman tuottamiseen liittyvissä asioissa. Puistoalueelle tarvitaan tapahtumalle lupa, mutta jostain syystä sitä ei myönnetä esimerkiksi perustuen kunnossapitoon. Asiaa ei joskus saada etenemään myöskään palvelualueiden sisäisellä keskustelulla. Ongelma saattaa olla siinä, että puhutaan eri kieltä, eivätkä tarpeet ja tavoitteet kohta. Tapahtuma halutaan toteuttaa, mutta kunnossapito epäilee puistoon tulevan jätteen määrän olevan liian suuri tapahtuman jäljiltä.

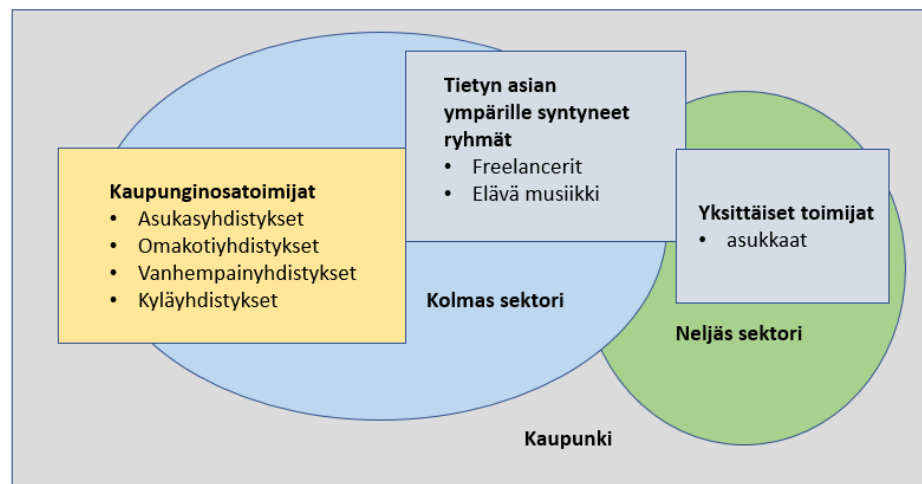
Kuva 13. Palvelualueiden yhteiskehittäminen

Yhteistoimintaa helpottaisi toisen palvelualueen toiminnan ja tavoitteiden ymmärtäminen, jotta puhutaan samaa kieltä. Lisäksi auttaisi, että molemmat ymmärtävät asiakkaan ja kaupunkilaisten tarpeen. Yhteiskehittäminen, prosessien luominen ja yhteinen kehittämialusta auttaisi toimimaan yhdessä ketterästi asiakkaan tavoitteen eteen. Asiakasta auttaisi tilanteessa yhden luukun periaate, jossa kaikki tarvittava tieto ja palvelu saadaan samasta paikasta. Yhteinen viestintä olisi askel asiakasystävällisempään suuntaan ja auttaisi selventämään prosesseja sekä helpottaisi yhteistoimintaa. Tässä avuksi voisi tulla myös palvelumuotoilu, jonka avulla kehittäisi palvelupolku, joka edistää yhden luukun periaatetta ja yhteistoimintaa.

7.3 Kaupunkiaktiivisuuden toimijoiden tunnistaminen

Taustatutkimukseni ja havaintojeni perusteella havaitsin, että Kuopiossa on muutamia tunnistettavia kaupunkiaktiivisten sekä kansalaistoiminnan ryhmiä ja muotoja. Erilaiset toimijat voidaan mielestäni jakaa kolmeen ryhmään.

1. Kaupunginosatoimijat
2. Tietyn asian ympärille syntyneet ryhmät
3. Yksittäiset toimijat

Kuva 14. Kansalaisosallistumisen muodot

Kaupunginosatoimijat ja tietyn asian ympärille syntyneet ryhmät ovat lähinnä kolmannen sektorin toimijoita. Ne ovat aktiivisia yhdistyksiä omalla alueellaan, kuten asukasyhdistyksiä, omakotiyhdistyksiä, vanhempainyhdistyksiä ja kyläyhdistyksiä. Nämä toimijat tekevät yleensä yhdessä kaupunginosatapahtumia, ylläpitävät asukastoimintaa ja toimivat alueensa yhteiseksi hyväksi monenlaisissa asioissa. Tietyn asian ympärille syntyneissä ryhmissä saattaa olla sekä kolmannen sektorin että neljännen sektorin toimijoita. Ryhmä ei ole ihan yhtä selkeä ja saattaa-kin sisältää monenlaisista lähtökohdista olevia ihmisiä. Tätä ryhmää yhdistää jokin asia, jota kaikki haluavat edistää tai tehdä yhdessä.

Yksittäiset toimijat ovat pääsääntöisesti juuri neljännen sektorin toimijoita, jotka ovat potentiaalisia kaupunkiaktiivismin toimijoita. He ovat yleensä tavallisia aktiivisia kaupunkilaisia, jotka lähtevät toteuttamaan jotain ideaa tai asiaa esimerkiksi perustamalla sosiaaliseen mediaan ryhmän. Tällaisia yksittäisten ihmisten perustamia yhteiseksi hyväksi toimivia ryhmiä on Facebookissa useita. Joskus ryhmän toiminta laajenee ja kehittyy tapahtumiksi tai ryhmän tapaa- misiksi.

On tärkeää, että kaupunki tunnistaa erilaiset toimijat ja ymmärtää heidän motiivinsa ja toimintansa tavoitteet. Mikäli kaupunkia kiinnostaa lähteä tutkimaan oman kaupunkinsa kaupunkiaktiivis- mia, niin ensimmäiseksi on hyvä lähteä liikkeelle selvittämällä, millaista kaupunkiaktiivis- mia kaupungissa on olemassa. Sosiaalisesta mediasta pääsee alkuun seuraamalla erilaisten ryh- mien ja puskaradion toimintaa ja keskusteluja. Toimijoilta kannattaa myös lähteä kyselemään suoraan mitä toimintaa tehdään ja miten.

7.4 Kaupunki kaupunkiaktiivismin mahdollistajana

Tämä opinnäytetyö on selvittänyt kaupunkiaktiivismin nykytilaa Kuopiossa sekä tunnistanut kaupunkiaktiivis- mia. Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuskysymystä, millainen alusta Kuopion kaupunki on tai voisi olla kaupunkiaktiivis- mille. Olen päätenyt näihin johtopäätöksiin tausta- tutkimuksen, vertailuanalyysin ja ryhmähaastattelujen aineistojen pohjalta.

Nykytilanteessa kaupunki on alustana kolmannen sektorin kulttuuritoimijan näkökulmasta mo- nessa suhteessa toimiva. Avustuksia toimintaan on saatavilla. Perustoimintaa tuetaan toiminta- avustuksella ja lisäksi erityisavustusta voi hakea sellaisiin tapahtumiin tai toimintaan, joka ei ole perustoimintaa. Julkisia tiloja voi varata ja käyttää mahdollisuuksien mukaan. Toisaalta kri- tiikkiä ja muutospaineita tuli haastatteluissa juuri rahoituksesta ja tiloista. Koetaan, että rahoitus

ei ole riittävää tai tarpeeksi joustavaa eri tilanteisiin ja että esimerkiksi harjoitustiloja ei ole tarpeeksi ja julkiset tilat ovat liian kalliita toiminnan mahdollistamiseksi.

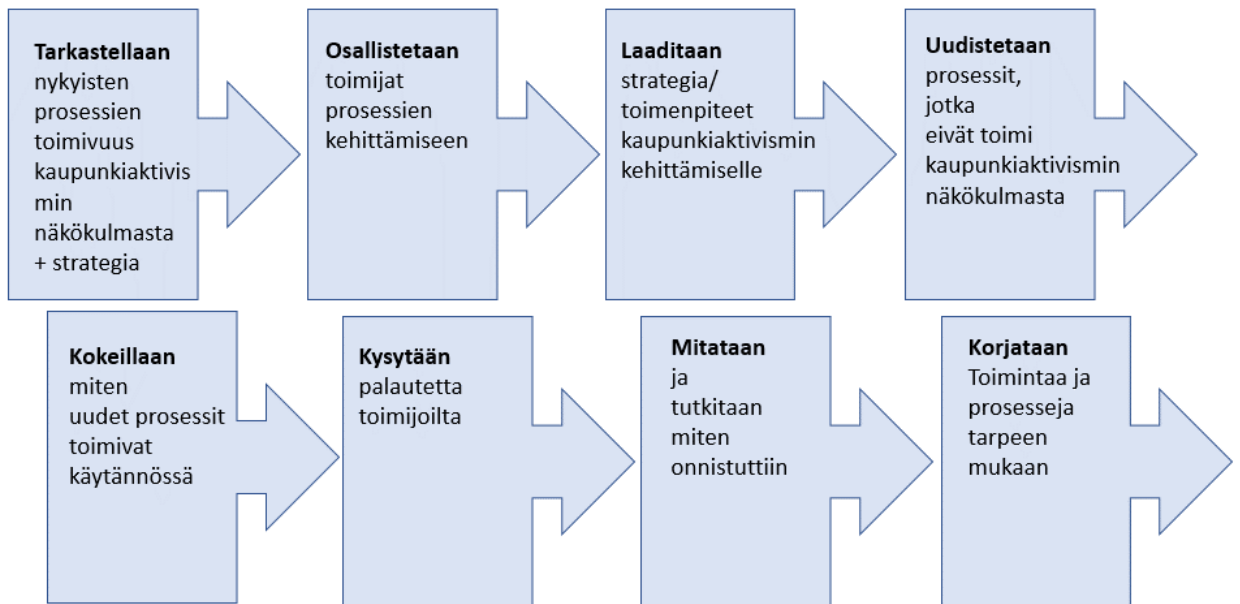
Neljännen sektorin ja kaupunkiaktiivisuuden osalta tilanne on toisenlainen. Avustuksia ei ole mahdollisuus saada ilman y-tunnusta. Ainoastaan Meidän Kuopio -festivaalin tuotantotukea voi saada, mikäli toiminta täyttää kriteerit eli on yhteisöllistä ja osallistavaa. Kansalaistoiminnan palvelujen toimet kohdistuvat pääasiassa kolmannen sektorin toimijoiden tukemiseen ja kulttuurisäilytyksen omaehtoisen toiminnan mahdollistamiseen. Viestintä ei tue kaupunkiaktiivisuuden toimijoita, sillä se on kohdennettu yhdistys- ja järjestötoimijoille.

PROSESSI

Kuten mikä tahansa prosessi, on myös kaupunkikulttuurin kehittäminen jatkuva prosessi. Kuten kaupungin strategiassakin sanotaan, niin toimintaympäristön muutos ja muuttuvat asiakastarpeet haastavat kaupunkia jatkuvasti uudistamaan toimintaa. Toimintaympäristöä on nyt tarkasteltu uudestaan ja huomattu, että neljännen sektorin ja kaupunkiaktiivisuuden toimijoiden mahdollisuudet tasavertaiseen osallistumiseen eivät välttämättä ole strategian mukaiset. Tietyt prosessit ja toiminta, jotka liittyvät kaupunkikulttuurin kehittämiseen tarvitsevat uudelleen tarkastelua.

Seuraavassa kuvaan mahdollista prosessia, eli miten voidaan lähteä kehittämään kaupunkiaktiivisuuden mahdollistamista ja kaupunkia alustana. Kaupungin strategiassa on kirjattu, että omia prosesseja pyritään sujuvoittamaan asiakaslähtöisesti sekä puretaan turhaa byrokratiaa ja arvioidaan kriittisesti toimintatapoja. Oheisen prosessin avulla päästään kehittämässä alkuun ja toteuttamaan kehitystoimia. Taustatyö on nyt tehty ja liikkeelle voidaan lähteä nykyisten prosessien tarkastelemisella ja toimijoiden osallistamisella kehittämistyöhön. Kehittämistyö vaatii vahvaa johtamista sekä strategian jalkauttamista palvelualueille sekä vastuiden selkeää määrittelyä. Mikään kehitystyö ei onnistu ilman, että kaikki ovat sitoutuneita muutokseen ja kehitystyötä tehdään hyvässä yhteistyössä. Keskeistä on siis koko kaupunkiorganisaation yhteistyö. Olennaista on myös miettiä, kuinka eri palvelualueiden toiminta tukee kaupunkiaktiivisuuden omia päämääriä ja tuottaa siihen kohdistuvia, joko positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia. Alkuun pääseminen tarkoittaa kyselyjen toteuttamista ja työpajojen järjestämistä sekä

kaupungin työntekijöille että toimijoille sekä molemmille yhdessä.

Kuva 15. Kaupunkiaktiivismin kehittäminen prosessina

Opinnäytetyöni on nyt siis kartoittanut kaupunkiaktiivismin ja neljännen sektorin toimintaa, tunnistanut toimijoita sekä nykytilannetta kaupungissa. Opinnäytetyö on myös tarkastellut kaupungin toimintaa kaupunkiaktiivismin näkökulmasta. Seuraavaksi ehdotan tavoitteita sille, miten kansalaisaktiivismin toimijat ja neljäs sektori voidaan ottaa paremmin huomioon kaupungin toiminnassa. Sen jälkeen aloitetaan osallistava kehittäminen yhdessä kaupunkilaisten kanssa ja palvelualueiden välillä.

TAVOITTEITA KAUPUNKIAKTIVISMIN MAHDOLLISTAMISEKSI

- **Kaupunki toimii alustana strategian mukaisesti**
  - o Toimintaa tarkastellaan strategian pohjalta ja huomioidaan kaupunkiaktiivismin sekä neljäs sektori kaupunkikulttuurin kehittämisessä
  - o Strategiassa on jo määritelty kaupunkikulttuurin kehittämiseksi tavoitteita eli toiminta mukautetaan niiden mukaiseksi

- Luodaan yhteiskehittämiselle digitaalinen verkkoalusta, jossa kaikki toimijat ovat mukana
- **Madalletaan lupaprosessia**
  - Tarkastellaan prosessia kaupunkiaktiivismin näkökulmasta ja tehdään tarvittavia muutoksia
- **Uudistetaan avustusprosessi palvelemaan myös neljännen sektorin ja kaupunkiaktiivismin toimijoita**
  - Tarkastellaan prosessia kaupunkiaktiivismin näkökulmasta ja uudistetaan prosessia → huomioidaan neljäs sektori
- **Luodaan tilavarausjärjestelmä ja avataan julkiset tilat kaupunkilaisten käyttöön**
  - Julkisten tilojen avaaminen kaupunkilaisten käyttöön
  - Tilamaksujen tarkasteleminen ja toiminnan mahdollistaminen matalalla kynnyksellä
- **Palvelumuotoillaan yhdenluukun periaate**
  - Palvelumuotoillaan tapahtuma-, avustus-, tilavaraus- ja lupaprosessit saatavaksi yhdeltä luukulta
- **Otetaan käyttöön osallistava budjetointi**
  - Mahdollistetaan kaupunkilaisille osallistavan budjetoinnin prosessi
- **Toimitaan kaupunkilaisten kanssa yhteistyössä ja osallistetaan kaupunkilaiset kehittämään palveluita**
  - Otetaan neljännen sektorin ja kaupunkiaktiivismin toimijat aktiivisesti mukaan kehittämiseen
- **Rakennetaan KulttuuriKuopio verkkosivut ja sosiaalisen median kanavat**
  - Luodaan viestintäkanava, joka tavoittaa myös kaupunkiaktiivismin ja neljännen sektorin toimijat
  - Toteutetaan sallivaa viestintää
  - Nostetaan aktiivisesti esiin esimerkkejä erilaisesta toiminnasta
- **Laaditaan KulttuuriKuopio -ohjelma**
  - KulttuuriKuopio -ohjelmassa huomioidaan kaupunkikulttuurin kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä kaupungin sisäisessä toiminnassa
- **Kuopion 250 vuotis juhluvuoden suunnittelu ja toteutus**
  - Otetaan suunnitteluun mukaan laajasti toimijoita

- Mahdollistetaan kaupunkikulttuuria ja tuetaan kaupunkiaktivismia, jotta saadaan ohjelmasta monipuolista

TOIMENPITEITÄ

Tavoitteisiin päästään erilaisten ennalta määriteltyjen toimenpiteiden avulla. Seuraavassa teen ehdotuksia, millaisia toimenpiteitä voitaisi tehdä kaupunkiaktivismiin mahdollistamiseksi. Olen saanut näihin toimenpiteisiin ajatuksia ryhmähaastattelujen aineistosta sekä vertailuanalyysistä. Toimenpide-ehdotukset on liitetty edellä esittämiini tavoitteisiin ja avaan konkreetian tasolla, miten tavoitteisiin voidaan päästä.

Toiminnan kehittämisen ansiosta mahdollisimman moni kaupunkilainen voi kokea lisääntyvää kulttuurista läsnäoloa omassa elinympäristössään. Yhteiskehittämisen avulla luodaan toimintaympäristö, joka tukee tuotannollisesti ja viestinnällisesti toimijoita, antaen paremmat mahdollisuudet keskittyä sisällön tekemiseen omaehtoisesti. Yhteisesti voidaan myös ratkaista kuinka esimerkiksi puisto, parkkipaikka tai jättömaa voisi jonkin aikaa palvella aivan toisenlaista tilallista ratkaisua.

- Kaupunki toimii alustana strategian mukaisesti

- Strategiatyöpaja palvelualueille liittyen kaupunkikulttuuriin ja kaupunkiaktivismiin mahdollistamiseen → tarkastellaan yhdessä millä muutoksilla strategia vietään käytäntöön.
- Palvelualueiden esimiesten sitouttaminen kehittämiseen → avataan webinaarissa asian merkitystä ja tarpeellisuutta.
- Palvelualueet sopeuttavat omaa toimintaansa vastaamaan toimintaympäristön muutoksia → määritellään tavoitteita ja mietitään, miten muutosta mitataan.
- Lisätään kaupungin työntekijöiden osaamista kaupunkiaktivismista ja neljänestä sektorista → järjestetään webinaari teemasta pohjautuen tähän opinnäyte-työhön.

- Luodaan yhteinen digitaalinen verkkoalusta, jossa kaikki yhteistoiminta tapahtuu. Myös toimijat voisivat olla alustassa mukana, jotta verkosto toimisi kehitystyössä ketterästi ja joustavasti.
- **Madalletaan lupaprosessia**
  - Kokeillaan rohkeasti yhden viikonlopun ajan ilmoitusmenettelyä lupamenettelyn sijaan. Osoitetaan Meidän Kuopio -festivaalissa tiloja, joiden käyttöön ottoon riittää ilmoitusmenettely.
    - Suunnitellaan etukäteen yhdessä palvelualueiden välillä, miten ilmoitusmenettely käytännössä toteutetaan. Otetaan mallia Helsingistä.
  - Siirrytään kokeilun jälkeen lupamenettelystä ilmoitusmenettelyyn tietyissä ennalta sovituissa tapahtumissa ja paikoissa. Ilmoitusmenettely tapahtuu verkkoalustalla tai sovelluksella.
- **Uudistetaan avustusprosessi palvelemaan myös neljännen sektorin ja kaupunkiaktiivismin toimijoita**
  - Toteutetaan kysely toimijoille avustuksiin liittyvistä tarpeista, huomioidaan etenkin neljännen sektorin toimijat.
  - Järjestetään työpaja, jossa on mukana Kansalaistoiminnan palvelujen työntekijät ja toimijoita (kolmannen ja neljännen sektorin toimijat).
  - Muutetaan avustusprosessia vastaamaan strategian mukaista toimintaa sekä tukemaan neljännen sektorin ja kaupunkiaktiivismin toimintaa → avustukset mahdollistetaan ilman y-tunnusta yksityishenkilöille ja avustusten muotoja sopeutetaan toiminnan luonteeseen esimerkiksi erityisavustuksen maksimisumman kasvattaminen tai suunnitellaan kaupunkikulttuurille oma avustusmuoto, kuten Vaasan kaupunkikulttuuriavustus, joka suunnataan muun muassa kaupunginosatapahtumille (Vaasa 2021.)
  - Avointa ja ajankohtaista tiedotusta mitä avustusmuotoja ja palveluja on tarjolla → verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa.
- **Luodaan tilavarausjärjestelmä ja avataan julkiset tilat kaupunkilaisten käyttöön**
  - Otetaan mallia Helsingin Varaamo -palvelusta eli tehdään tarkempi vertailuanalyysi.

- Toteutetaan kysely toimijoille tilojen tarpeesta, jossa selviää julkisten tilojen käytön avaamisen tarpeet ja toimintaympäristön haasteet liittyen nykyisiin tiloihin.
- Kokeillaan jollakin ennalta määritellyllä tilalla, miten varausjärjestelmä voisi käytännössä toimia → esimerkiksi pääkirjaston Kohtaamon tilat.
- Hyödynnetään Placemakingin mahdollisuuksia eli luodaan tiloja yhdessä kaupunkilaisten kanssa → haastetaan kaupunkilaiset omilla alueillaan luomaan tiloja erilaisiin yllättäviin paikkoihin yhteisöllisesti. Alueen asukkaat saattavat tuntea alueeltaan paikkoja, joita emme osaa ottaa huomioon. Tilojen ympärille alkaa luonnollisesti syntyä vakituista ja epäsäännöllistä toimintaa. Alueen aktiivit ja vapaaehtoiset voisivat jatkossa hallinnoida tiloja ja toimintaa mahdollisuuksien mukaan.

- **Palvelumuotoillaan yhdenluukun periaate**

- Selvitetään työpajassa tai kyselyllä toimijoiden tarpeita yhdenluukun periaatteesta.
- Määritellään yhdessä palvelualueiden välillä, miten yhdenluukun periaate voisi toimia → työpaja, yhteiskehittäminen, tutustutaan toisten toimintaan, jotta puhutaan yhteistä kieltä.
- Luodaan palvelumuotoilijan avulla palvelupolku, joka vastaa yhdenluukun periaatetta.
- Vähintäänkin mietitään yhdessä palvelualueiden välillä, miten tiedotusta ja viestintää voidaan kehittää toimijoiden suuntaan, jotta kaikki tieto löytyy yhdestä paikasta → viestinnästä mahdollisimman selkeää ja ymmärrettävää.
- Vastuutetaan palvelualueilta työntekijät, jotka vastaavat yhdenluukun periaatteesta ja tiedon pitämisestä ajan tasalla sekä mahdollisesta päätöksenteosta.

- **Otetaan käyttöön osallistava budjetointi**

- IDK-hanke jo suunnittelee osallistavan budjetoinnin käyttöönottoa, mutta siitä ei palvelualueilla vielä ole paljoa tietoa tässä vaiheessa → tietoa tarvitaan, siitä miten prosessi etenee.
- Osallistavalle budjetoinnille määriteltävä vuosittainen määräraha ja budjetti.

- Hyödynnetään Meidän Kuopio -festivaalissa osallistavaa budjetointia tapahtumien suunnittelussa osallistamalla kaupunkilaiset ideoimaan tapahtumia ja toimintaa esimerkiksi omaan kaupunginosaansa.
  - Vakinaistetaan joukkoistaminen avustusmuotona → Mesenaatti.me palvelu voi jatkossa toimia yhtenä kaupungin avustuksen mallina, jossa kaupunki osa rahoittaa tapahtumia, joita kaupunkilaiset äänestävät. Osoitetaan tälle määräraha ja budjetti.
- **Toimitaan kaupunkilaisten kanssa yhteistyössä ja osallistetaan kaupunkilaiset kehittämään palveluita**
- Madalletaan kaupunkilaisten osallistumista ja lisätään yhteisöllisyyttä palkkaamalla kaupunkiin Stadiluotsin kaltainen työntekijä, joka neuvoo, kannustaa ja auttaa alkuun kulttuurisisältöistä omaehtoista toimintaa, esimerkiksi kaupungin-osaosatahtumat.
  - Luodaan Kulttuurifoorumista verkosto, jossa on mukana myös neljännen sektorin toimijoita ja kaupunkiaktivisteja. Ylläpidetään vuoropuhelua toimijoiden kanssa.
- **Rakennetaan KulttuuriKuopio verkkosivut ja sosiaalisen median kanavat**
- KulttuuriKuopio -verkkosivut luodaan viestinnän kehittämistä varten → kaikki kulttuuriin liittyvät asiat löytyvät samasta paikasta eli se selkeyttää ja ajankohtaistaa viestintää.
  - Seurataan neljännen sektorin toimijoita sosiaalisessa mediassa → saadaan ajankohtaista tietoa, millaista ajankohtaista toimintaa on menossa ja tapahtumassa tulevaisuudessa, haistellaan hiljaisia signaaleja toimintaympäristöstä.
  - Siirretään Kuopion seinä tapahtumakalenteri KulttuuriKuopio -verkkosivun alle.
  - Tehdään tapahtumatuottamisen ohjeiden, lupa-asioiden, avustusten löytyminen yhdestä paikasta helpoksi toimijalle → yhdenluukun periaate KulttuuriKuopio -verkkosivuille.
  - Toteutetaan sallivaa viestintää KulttuuriKuopio -verkkosivujen ja sosiaalisen median kanavissa.

- Muutetaan järjestöille ja yhdistystoimijoille suunnattu ajankohtainen Hyvis - viesti verkkosivuille sähköiseen muotoon (toimitetuksi ajankohtaiseksi kevyesti toimitetuksi verkkolehdeksi) → saavutettavuus paranee ja sillä tavoin saavutetaan myös neljännen sektorin toimijoita → verkkolehden välityksellä toteutetaan sallivaa viestintää ja nostetaan esille esimerkkejä kaupunkiaktivismista.
- **Laaditaan KulttuuriKuopio -ohjelma**
    - KulttuuriKuopio -ohjelman työryhmän organisointuminen ja ohjelman laatiminen erilaisia ryhmiä osallistaen → työpajoja, kyselyitä siitä mitä toiveita ja tarpeita on olemassa.
    - Kaupunkikulttuurin kehittämissuunnitelman laatiminen KulttuuriKuopio -ohjelmaan sisällytettäväksi.
  - **Kuopion 250 vuotis juhluvuoden suunnittelu ja toteutus**
    - Työryhmän organisointuminen ja suunnittelun aloittaminen hyvissä ajoin → projektisuunnitelma, vastuiden jakaminen, kuka tekee ja miten, missä aikataulussa.
    - Rahoituksen hakeminen → kartoitetaan ensin mistä haetaan.
    - Juhluvuoden viestinnän aloittaminen → suunnitelmallista viestintää eri kanavissa. Saadaan toimijat valmistautumaan juhluvuoteen.
    - Osallistetaan suunnitteluun laajasti toimijoita → työpajoja, kyselyitä.
    - Juhluvuoden ohjelmahaku hyvissä ajoin avoimeksi. Huomioidaan myös kaupunkiaktivismit ja mahdollistetaan kaikki toimijat mukaan.

SITOUTTAMINEN

Jotta tavoitteisiin voidaan päästä ja toimenpiteitä päästään ylipäätään toteuttamaan, niin ihmiset pitää saada sitoutumaan muutokseen ja kehittämistyöhön. On hyvin tärkeää lähteä liikkeelle siitä, että kaikki osapuolet tietävät mitä tehdään, kuka tekee ja miten. Sitoutuminen lähtee strategiastyöstä ja sen merkityksen ymmärtämisestä. Lisäksi olisi hyvä avata taustaa, kuten kulttuurilain merkitystä. Kaupungin kulttuuritehtävä perustuu lakiin, joka määrittelee toimintaa ja sen

tavoitteita. Sitoutuminen kehittämiseen lähtee kaupungin johtotasolta valumaan alaspäin eli ensimmäisenä tulee vakuuttaa johto ja esimiehet, miksi muutos on tarpeellinen.

Seuraavassa vaiheessa tulevat mukaan työntekijät, jotka oman työnsä kautta hahmottavat muutoksen tarpeellisuutta. Prosesseja ja työn sisältöjä tulee tarkastella yhdessä ja miettiä miten saadaan muutosta aikaan. Osaamisen ja tietoisuuden kehittäminen ovat avainasemassa. Jos kaupunkiaktivismi tai neljäs sektori ei lähtökohtaisesti ole tuttu asia, niin asiaa ei nähdä tärkeänä. Yhteiskehittäminen palvelualueiden välillä on oleellista, jotta tunnetaan toisten työtä ja prosesseja paremmin ja ymmärretään haasteet. On tärkeää löytää toiselta palvelualueelta kumppani, jonka kanssa on helppo asioida ja viedä asioita eteenpäin sekä ratkaista haastavia tilanteita yhdessä.

Asukkaat ja toimijat saadaan mukaan menemällä sinne, missä toiminta tapahtuu. Esimerkiksi Meidän Kuopio -festivaalin kaupunginosatapahtumia saadaan aikaan parhaiten olemalla suoraan yhteydessä alueen asukasyhdistyksiin ja niihin aktiiveihin, jotka alueella toimivat. Myös esimerkkien avulla saadaan innostusta aikaan. Nostetaan esille hyviä onnistumisia, miten esimerkiksi Wanhan Haapaniemen tapahtumaa tehdään ja mitä hyötyjä siitä on alueelle.

Aktiivit voisivat opastaa toisia alueita pääsemään alkuun vertaisina. Lisäksi voidaan osoittaa, että kaupunki on aidosti kiinnostunut kehittämään kaupunginosatapahtumia ja luottaa alueen aktiiveihin toiminnan toteuttamisessa. Toimijoiden mukaan saaminen vaatii myös rahallista tukea kaupungilta. Esimerkiksi voidaan kokeilla käänteistä tuotantotukea, jossa annetaan toimijoille tietty summa ja kysytään toimijoilta mitä sillä rahalla saa aikaan. Toimintaa syntyy kokeilemalla ja sallimalla, kun asukkaat huomaavat, että oikeasti voi vaikuttaa omaan ympäristöönsä, niin he lähtevät kyllä mukaan. Joka tapauksessa mukaan lähteminen tulee tehdä mahdollisimman helpoksi.

7.5 Kaupunkiaktivismi – uhka vai mahdollisuus

Kulttuurin ja tapahtumien merkitystä tuskin tarvitsee päättäjille paljoa perustella. Kaupunkiaktivismiin merkitys ja vaikuttavuus sen sijaan saattaa hahmottua heikommin. Helposti voidaan todeta, että kaupungeissa on kulttuuritoimintaa, tapahtumia ja kaupunkikulttuuriakin. Tein kuitenkin huomioon haastatteluissa, että kaupunkikulttuuri käsitteenä on vaikeammin määriteltävä kuin kulttuuri yleensä. Kaupunkikulttuurin yhteydessä puhuttiin pääasiassa taidelaitosten tuot-

tamista tapahtumista, esityksistä ja näyttelyistä. Taidelaitosten toiminta on kaupungin itse tuottamaa ja siten ylhäältä päin ohjattua toimintaa. Kaupunkiaktivismi on kuitenkin ennen kaikkea kaupunkilaisten itsensä tuottamaa ja laajemmassa merkityksessä myös kaikkea sitä mikä kuuluu kaupunkilaisten vapaa-aikaan, kohtaamiseen ja yhdessä toimimiseen. Kaupunkien on tärkeää tunnistaa mitä on kaupunkikulttuuri ja kaupunkiaktivismi, millaista se on omassa kaupungissa juuri nyt, kuka sitä tekee ja miten sekä miten sitä voidaan edistää ja kehittää.

Kaupunkikulttuurin vaikutuksista ja merkityksestä kaupungille tulee ensimmäisenä mieleen taloudelliset vaikutukset. Vireä kaupunkikulttuuri kerää yhteen kaupunkilaisia ja matkailijoita. Siellä missä on ihmisiä, siellä on myös kuluttamista. Kaupunkilaiset tulevat keskustaan tai kaupunginosatapahtumiin viihtymään ja käyttävät samalla rahaa esimerkiksi kahviloissa, kauppoissa, hotelleissa ja tapahtumassa. Taloudelliset vaikutukset voivat olla merkittäviäkin vaikkapa kaupunginosan yrittäjille ja sitä kautta välillisesti myös kaupungille. Päättäjille ei ole vaikeaa perustella suurten tapahtumien rahoittamista, mutta pienten omaehtoisesti tuotettujen kaupunginosatapahtumien rahoittaminen onkin sitten jo toinen juttu. Kaupunki voisi olla edelläkävijä ja kokeilla mitä saadaan aikaan juuri näiden pienten omaehtoisten tapahtumien avustamisella. Asia vaatisi avustusprosessin uudelleen arviointia, mutta ei välttämättä juurikaan määrärahojen lisäämistä avustusbudjettiin. Mutta mikäli halutaan säilyttää nykyinen taso kolmannen sektorin kansalaistoiminnan tukemisessa, niin se tarkoittaa rahoituksen lisäämistä neljännen sektorin toiminnan tukemiselle.

Vireä kaupunkikulttuuri tuo kaupunkiin myös uusia asukkaita. Kaupunkikulttuuria voidaan pitää merkityksellisenä vetovoiman ja pitovoiman vuoksi. Kaupunkikulttuuri lisää kaupunkilaisten kulttuurista ja sosiaalista pääomaa, osaamista ja innovaatioita. Luovuuden ilmapiiriä ei voida väheksyä.

Kulttuurilla ja sen kokemisella on tiedetysti hyvinvointivaikutuksia. Jokaisella on oikeus kokea kulttuuria osana hyvää elämää, osallistua kulttuuripalveluihin ja niiden kehittämiseen. Jokaisella on myös oikeus kehittää itseään ja yhteisöään kulttuurin keinoin. Kulttuuri rikastuttaa elämää kokemusten kautta ja siitä tulee hyvä mieli. Hyvän mielen kokemukset vaikuttavat välillisesti mielenterveyteen ja hyvinvointiin. Kaupunkien kannattaa kehittää kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktivismia tästäkin syystä. Luomalla hyvän elämän edellytyksiä ja mahdollisuuksia aktiiviseen arkeen voidaan vaikuttaa kaupunkilaisten hyvinvointiin pitkällä tähtäimellä.

Kaupunginosatapahtumien mahdollistaminen luo alueelle yhteisöllisyyttä, lisää kaupunkilaisten identiteettiä ja kuuluvuuden tunnetta omaan asuinalueeseen. Asuinympäristö voidaan kokea turvalliseksi ja hyväksi paikaksi asua. On tärkeää luoda mahdollisuuksia kohtaamiseen, osallisuuteen ja osallistumiseen. Kaupunkiaktivismi on aina ihmisistä itsestään lähtöistä omaehtoista toimintaa, joka parhaimmillaan synnyttää uusia yhteisöjä, uutta toimintaa ja innovaatioita asuinalueelle. Yhteisöllinen kaupunkikulttuuri ja omaehtoinen tapahtumatuotanto, jossa päätoimijoina ovat asukkaat ja kaupunkiaktivismi, ovat olennainen osa kaupungin sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä. Koen myös, että neljäs sektori voi olla myös resurssi, jota tällä hetkellä hyödynnetään liian vähän. Kaupungissa on varmasti paljonkin kaupunkilaisia, jotka haluaisivat osallistua kaupunkinsa ja etenkin oman alueensa kehittämiseen.

Maailma on muuttunut ja kansalaisista on tullut oman elämänsä herroja ja he haluavat yhä enemmän vaikuttaa ja olla läsnä siinä mitä ympärillä tapahtuu. Kyse on laajemmasta asiasta kuin pelkästään kulttuurista, menossa on yhteiskunnallinen muutos. Ihmisillä on tänä päivänä yhä enemmän vaikutusmahdollisuuksia. Esimerkiksi uusi kulttuurilaki määrittelee kunnan kulttuuritoimintaa ja kunnan tulisi peruspalvelujensa lisäksi myös vahvistaa kulttuuritoimintaa asukkaita kuullen. Lisäksi laki edellyttää, että asukkaiden yhteisöllisyyttä vahvistetaan ja edistetään yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua. Kaupunkiaktivismiin ja neljännen sektorin tukeminen ovat juuri näitä asioita, joita kuntalaisten yhdenvertainen kohtelu mahdollistaa.

Kaupunkiaktivismi on mielestäni kaupungeille enemmänkin mahdollisuus kuin uhka. Tekemistä on hyvin paljon, kaupunki ei ole vielä täysin sopeutuvainen ja valmis neljännen sektorin ja kaupunkiaktivismiin toimijoiden aktivoimiseen. Katse tulisi kääntää alhaalta ylöspäin eikä välttämättä toimia totuttujen toimintatapojen mukaisesti toimintaa ohjaten ylhäältä alaspäin. Kaupungin toimintakulttuuri esimerkiksi julkisten tilojen avaamiselle kaupunkilaisten käyttöön, avustusten tasapuolisuuden mahdollistaminen sekä yleisesti muun kuin kolmannen sektorin toiminnan salliminen näyttäytyy tällä hetkellä siltä, kuin kaupunkilaisiin neljännen sektorin toimijoihin ei luotettaisi. Uskon vahvasti, että kaupungin kulttuuritoiminta vilkastuisi ja rikastuisi, kun kaupunki ottaisi aktiivisempaa roolia kaupunkiaktivismiin mahdollistamiseksi ja kannustaisi toimijoita toteuttamaan paikallista matalankynnyksen toimintaa, jota ei välttämättä tähän saakka ole ehkä osattu arvostaa tai ymmärtää sen merkitystä. Kaupunki kuuluu kaupunkilaisille, mahdollistetaan toimiva alusta kaikenlaiselle kulttuuriselle omaehtoiselle kansalais-toiminnalle ja luotetaan kaupunkilaisiin. Kuopiossa voidaan saada aikaan jotain sellaista mitä muut kaupungit eivät vielä ole osanneet hyödyntää.

Palataanpa Minna Canthin aikaan 1800-luvulle. Minna Canth oli kuopiolainen aikansa kaupunkiaktivisti, joka ennakkoluulottomasti ja edelläkävijänä edisti kaupunkinsa kulttuuria erilaisin keinoin. Kanttilan salongissa keskusteltiin aktiivisesti ja myös toimittiin. Syntyi vapaamuotoisia verkostoja ja yhdistyksiäkin, joilla oli kauaskantoisia vaikutuksia koko yhteiskuntaan. Tämän päivän kaupunkikulttuurin kehittämällä voi myös olla kauaskantoisia vaikutuksia tulevaisuuteen. Kaupunki voi yhtä hyvin olla mukana kehittämässä kaupunkia kaupunkilaisten kanssa yhteiseen suuntaan katsomalla tulevaisuuteen alhaalta ylöspäin. Palaan vielä opinnäytetyöni alkuun, jossa viittasin Savon Sanomissa olleeseen mielipidekirjoitukseen:

Antakaa siis asukkaille mahdollisuus. Poistakaa byrokratia ja aikojen varaaminen. Antakaa asukkaille mahdollisuus musisointiin, tanssiin ja lauluun spontaanisti – esimerkiksi keskellä toria ja puistoissa. (Savon Sanomat 2021.)

7.6 Opinnäytetyön merkitys

Kuopion kaupunki ei ole aiemmin selvittänyt laajemmin sitä, millaista kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktivismia kaupungissa on. Kaupunkikulttuurista on varsin vähän olemassa kaupunkitasoista tutkimustietoa. Taidelaitosten ja tapahtumien kävijämääriä seurataan, mutta ne jäävät pääosin taidelaitosten ja palvelualueen omaan käyttöön. Tämä opinnäytetyö on selvittänyt, millaista kaupunkikulttuuria Kuopiossa koetaan olevan ja miltä kaupunkiaktivismi näyttää. Kolmannen sektorin toiminta on kaupungille tuttua ja monet palvelualueet tekevät yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Neljäs sektori sen sijaan on vielä tuntemattomampi käsite ja opinnäytetyö onkin nyt tunnistanut nämä toimijat ja selvittänyt, miten tätä omaehtoisen kansalaistoiminnan ryhmää voisi tunnistaa ja kuinka sen kanssa tehdään yhteistyötä. Kaupungilla on opinnäytetyön pohjalta mahdollisuus hahmottaa kaupunkiaktivismiin kontekstia entistä paremmin.

Kaupunki voi hyödyntää opinnäytetyön toimenpide ehdotuksia, mikäli se päättää kehittää kansalaisaktivismiin tukemista ja mahdollistamista. Osa toimenpiteistä on mahdollista toteuttaa varsin pienin resurssein ja osa vaatii valmistelu-aikaa ja pidempää toteutusta sekä seuranta. Esimerkiksi KulttuuriKuopio toimenpideohjelman valmistelussa voidaan hyödyntää opinnäytetyön taustatutkimusta varsin helposti, sillä opinnäytetyö sisältää laajaa taustatutkimusta kaupunkiaktivismista ja kaupunkikulttuurin nykytilasta. Haastatteluaineistossa on toimijoiden ja

kaupungin työntekijöiden kokemuksia teemasta ja ajatuksia kehitystyölle. Aineiston pohjalta päästään hyvin helposti liikkeelle ja aloittamaan jatkokehitystyötä ehdotettujen toimenpiteiden avulla.

Suomessa on yli 300 kuntaa, joista yli sata käyttää kaupunki nimitystä. Tämän opinnäytetyön tuotosta voi hyödyntää mikä tahansa keskikokoinen suomalainen kaupunki oman toimintansa kehittämiseen. Opinnäytetyötä tehdessäni kävin läpi laajan aineiston eri kaupunkien kaupunkikulttuurista ja suhtautumisesta kaupunkiaktivismiin. Tietoa eri kaupunkien kaupunkikulttuurista löytyy varsin vähän. Muutamat kaupungit ovat nostaneet kaupunkikulttuurin strategiaansa ja asettanut sen kehittämiseksi myös tavoitteita. Kaupungit voivat helposti hyödyntää opinnäytetyötä, kun halutaan tietää mistä lähdetään liikkeelle, mitä tulee huomioida ja mitä toimintoja tulisi tarkastella esimerkiksi kulttuuristrategiaa laadittaessa. Opinnäytetyö voi auttaa myös kaupungeja tunnistamaan kaupunkikulttuuria ja kaupunkiaktivismia sekä tunnustamaan sen merkityksen eri tasoilla. Vireästä kaupunkikulttuurista ja omaehtoisesta kansalaistoiminnasta hyötyvät sekä kaupunkilaiset että kaupunki. Omaehtoisen kansalaistoiminnan hyötyjä muun muassa hyvinvoinnille ei voida väheksyä. Kaupunkikulttuurin merkitystä kaupungin veto- ja pitovoimalle voidaan pitää merkittävinä.

Itselleni opinnäytetyön prosessi on vahvistanut ymmärrystä ja asiantuntijuutta kaupunkikulttuurista ja kaupunkiaktivismista. Hahmotan paremmin Kuopion kaupungissa olevaa kaupunkiaktivismia ja sen toimijoita sekä sitä, miten sitä voisi hyödyntää ja mahdollistaa yhä enemmän. Omassa työssäni voin hyödyntää oppimaani käytäntöön. Työskentelen kaupunkiorganisaatiossa tehtävässä, jossa voin vaikuttaa kaupunkiaktivismiin kehittämiseen. Tunnistan olevani kaupunkiaktivismiin mahdollistaja, mikäli minulla on työni puolesta työkalut kunnossa eli toimintaa mahdollistavat avustusmuodot ja avoimet toiminnan tilat. Esimerkiksi Meidän Kuopio-festivaali, jonka tuottajana toimin, mahdollistaa yhä enemmän neljännen sektorin toimijoiden mukaan ottamista ja aktivoimista tapatumien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opinnäytetyö on avartanut neljännen sektorin toiminnan hyödyntämisen mahdollisuuksia esimerkiksi lisäresursseina.

Lisäksi opinnäytetyö on antanut pohtimisen aiheita oman työni resursointiin ja painopistealueisiin. Tulevaisuudessa haluaisin kehittää työni sisältöä yhä enemmän toimimaan omaehtoisen kulttuurisältöisen kansalaistoiminnan edistämiseksi nimenomaan kaupunkilaisten kanssa yhteistyössä toimien. On tärkeää, että kulttuuritoiminnassa kaikilla kaupunkilaisilla ja erilaisilla ryhmillä on tasapuolinen oikeus osallistua oman alueensa kulttuuritoiminnan kehittämiseen ja

toteuttamiseen. Tässä opinnäytetyössä tunnistetun neljännen sektorin ja kaupunkiaktisimien toimijat huomioiden mukaan ottaminen on tulevaisuudessa tehtävä mahdolliseksi. Kaupunkikulttuuri on jatkuvasti muuttuvaa ja kehityksessä olisi hyvä myös kaupungin pysyä mukana

LÄHTEET

Antila, Arttu 2021. Kulttuurifoorumi 2/2021. Kuopion kaupunki.

Artova 2021. [Etusivu - Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki \(artova.fi\)](#). Viitattu 30.10.2021

Barbato, Belinda 2021. Haastattelu Teams. 29.11.2021

Birck, Riitta 2020. Pieni yhteisöllisyysopas. Vinkkejä yhteisöllisyyden kehittämiseen. Kärjä-törmän monisukupolvinen yhteisökylä -hanke. Tampere.

Brand new Helsinki 2015. [BnH liite 01 Tutkimusvaiheen yhteenveto Kuudes Kerros.pdf \(brandnewhelsinki.fi\)](#). Viitattu 30.10.2021

Brand new Helsinki 2020. [Helsinki 2020 - One Hel of an Impact \(brandnewhelsinki.fi\)](#). Viitattu 30.10.2021

City.fi 2019. [Koe Helsingin saunat yhtenä päivänä – Helsinki Sauna Day saa innokkaimmat saunomaan 20 kertaa päivässä \(city.fi\)](#). Viitattu 30.10.2021

Culture tourism for city breakers 2020. [Yhteisöllinen kaupunkikulttuuri matkailuvaltina | Culture Tourism for City Breakers \(metropolia.fi\)](#). Viitattu 30.10.2021

Cupore, 2019. Taide- ja kulttuurifestivaalien vaikuttavuus.

Demos Helsinki 2018. Kaupungistumisen käännekohdat. Skenaarioita Suomen kaupungistumisen tulevaisuudesta 2039. [demos-helsinki kaupungistumisen-kaannekohdat_web_5mb.pdf \(demoshelsinki.fi\)](#)

Forsblom Samu, 2014. Festivaali ja kaupunki toiminta-alustana. Julkaisussa Luonila Mervi (toim.) Tapahtumakaupungin hyvät käytännöt. Keskustelua suomalaisesta tapahtuma- ja festivaalikaupungeista. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, 18-20.

Hakoköngäs, Laura 2018. Kansalaistoiminta on kenen tahansa oikeus -ja suuri mahdollisuus. Teoksessa Hirvonen, Sini & Puolitaival, Satu (toim.): Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareena, 11-15.

Helsingin kaupunginmuseo 2020. [Kalasataman Konttiaukio, omaehtoisen kaupunkikulttuurin saareke Helsingin Sompasaareissa - Helsingin kaupunginmuseo](#). Viitattu 30.10.2021

Helsingin kaupunki 2020a. [Matkailu ja kaupunkikulttuuri | Helsingin kaupunki](#). Viitattu 19.10.2021

Helsingin kaupunki 2020b. Tapahtumien tiekartta. Suuntaviivat tapahtumille Helsingissä. [tapahtumien_tiekartta.pdf \(hel.fi\)](#).

Helsingin kaupunki 2020c. [Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 | Helsingin kaupunki](#). Viitattu 30.10.2021.

Helsingin kaupunki 2021a. Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021-2025. [Helsingin kaupunkistrategia Kasvun paikka.pdf \(windows.net\)](#).

Helsingin kaupunki 2021b. [Kaupunginosien stadiluotsit | Helsingin kaupunki](#). Viitattu 29.11.2021

Helsingin kaupunki 2021c. [Avustuslajit | Helsingin kaupunki](#). Viitattu 29.11.2021

Helsinki Urban Art 2021. [Placemaking – Helsinki Urban Art](#). Viitattu 25.10.2021

Hänninen, Elina 2021. Meidän Kuopio -joukkorahoituskokeilu video. Kuopion kaupunki.

Ilmonen, Mervi & Lilius, Johanna 2016. Kulttuurin paikka? Kulttuuri alueiden kehittämisessä. Aalto-yliopisto.

Isokangas, Antti & Karvala, Kaappo & von Reiche, Markus 2000. City on sinun. Kuinka uusi kaupunkikulttuuri tuli Helsinkiin. Keuruu.

Isola, Anna-Maija & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki.

Jaakko Blomberg 2021. Haastattelu Teams. 29.11.2021

J.V. Snellman kootut teokset 2001–2005. [Mitä Kuopio merkitsi ? | J. V. Snellmanin kootut teokset](#). Viitattu 21.10.2021.

Jyrkäs, Petra & Luoto, Karoliina 2014. Opas kaupunkiaktivismiin. Uutta kaupunkikulttuuria luomaan. Helsinki.

Kananen, Jorma 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Kannelmäki.fi. Kaarela-Seura. [Mätäjokifestarit 26.5. klo 10-17 – Kaarela-Seura \(kannelmaki.fi\)](#). Viitattu 5.12.2021

Kansalaisyhteiskunta, 2020. [Suomalainen kansalaisyhteiskunta - Kansalaisyhteiskunta](#). Viitattu 27.11.2021

Kanttila 2021. [Kanttila – Kanttilan kunnostusprojektin ytimessä](#). Viitattu 29.11.2021

Kestävä kaupunki 2021. Heikkoja signaaleja Puskaradiosta – Oulu tukee ja hyödyntää kaupunkiaktivismia. [Kestävä kaupunki \(kestavakaupunki.fi\)](#). Viitattu 28.11.2021

Koskinen, Ina & Ruuska, Maria & Suni, Tanja 2018. Tutkimuksesta toimintaan. Tieteentekijän opas viestintään ja vaikuttamiseen. Tallinna.

Kulttuuri ja taide, 2021. [Suuri kiitos kaikille kulttuurielämän vapaaehtoisille! | KULTTA ry \(kulttuurijataide.fi\)](#). Viitattu 5.9.2021.

Kulttuuriloukko 2021. [Mikä on Alakulttuurikeskus Loukko ja kuka sitä pyörittää? \(kulttuuriloukko.fi\)](#). Viitattu 5.12.2021

Kuntaliitto, 2021a. [Kuntien kulttuuritoiminta | Kuntaliitto.fi](#). Viitattu 5.9.2021.

Kuntaliitto, 2021b. [Uusi laki nostaa kunnallisen kulttuuritoiminnan profiilia | Kuntaliitto.fi](#). Viitattu 5.9.2021.

Kuopion alue, 2021. [Asuinalueet | Kuopion alue](#). Viitattu 27.11.2021

Kuopion kaupunki 2015. Kulttuuriin aktivointisuunnitelma.

Kuopion kaupunki 2017. Strategia vuoteen 2030. [4bca82a8-c7ab-45cd-a3e6-42bdcd6dce75 \(kuopio.fi\)](#)

Kuopion kaupunki 2020. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintatietoa 2019. [Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintatietoa 2019 \(kuopio.fi\)](#). Viitattu 19.11.2021.

Kuopion kaupunki 2020b. Käyttösuunnitelma 2020. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue. [2020623180-6-1.PDF \(kuopio.fi\)](#).

Kuopion kaupunki 2021. Kuopion maaseutukatsaus 2021. [6f434b3c-66ad-439a-8f11-6ddf8172c6a7 \(kuopio.fi\)](#). Viitattu 2.10.2021

Kuopion kaupunki 2021a. [Historia | Kuopio](#). Viitattu 21.10.2021.

Kuopion kaupunki 2021b. [Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue | Kuopio](#). Viitattu 29.10.2021.

Kuopion kaupunki 2021c. [4bd42e99-23f9-4054-86e1-9c92e2a95bf1 \(kuopio.fi\)](#). Viitattu 22.10.2021.

Kvartti 1/2014. Kaupunkitiedon verkkolehti. [Jäljittelijästä esikuvaksi – Helsingin kaupunkikulttuurin aktiiviset vuosikymmenet | Kvartti](#). Viitattu 30.10.2021.

Kvartti 3/2016. Kaupunkitiedon verkkolehti. [Kaupunkiaktivismi voimavarana | Kvartti](#). Viitattu 2.10.2021

Kvartti 2/2017. Kaupunkitiedon verkkolehti. [Kaupunkiaktivismi - ratkaisuja itseorganisoituvan kaupunkiyhteisön hallintaan | Kvartti](#). Viitattu 2.10.2021

Lehtovuori, Panu 2000. Tapahtuma -toinen paikka? Teoksessa Stadipiiri (toim.): URBS: kirja Helsingin kaupunkikulttuurista. Helsinki: Edita, 105-120.

Lindholm, A., Heikkilä, R., Virolainen, J., Hautio, M., Ruutiainen, P., Suomela, K., . . . Saarela, V. (2015). *Ei-kävijästä osalliseksi: Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Linko, Maaria 2000. Kiasma, taidetta(kin) olohuoneessa. Teoksessa Stadipiiri (toim.): URBS: kirja Helsingin kaupunkikulttuurista. Helsinki: Edita, 73-90.

Merimaa, Maija 2007. Yhteishengen festivaalit. Teoksessa Silvanto, Satu (toim.): Festivaalien Helsinki. Helsinki.

Mesenaatti.me. Oulun osallistava budjetointi. [oulu osbu \(mesenaatti.me\)](#). Viitattu 29.11.2021

Mun Oulu -verkkolehti 2021. [Kulttuuri - Mun Oulu](#). Viitattu 29.11.2021

Mäenpää, Pasi & Faehnle, Maija 2021. 4.Sektorin. Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Tallinna.

Niva, Mikael & Tuominen, Kari 2005. Benchmarking käytännössä. Itsearviointin työkirja. Hyviä periaatteita ja benchmarking -tutkimuksia. Oy Benchmarking Ltd.

OmaStadi 2021. [OmaStadi \(hel.fi\)](#). Viitattu 29.11.2021

Osallistu.helsinki.fi 2021. [Kaupunkilaisille - Helsinki osallisuus \(osallistu.helsinki\)](#). Viitattu 29.11.2021

Oulu2026 2021. [Tietoa meistä - Oulu2026](#). Viitattu 6.12.2021

Oulun kaupunki 2020a. Oulun kaupungin kulttuuristrategia 2030. [Oulun kaupungin kulttuuristrategia 2030 \(ouka.fi\)](#). Viitattu 28.11.2021

Oulun kaupunki 2018. Valovoimainen Oulu. Kaupunkistrategia 2026. [8426ea0a-4a9b-40ad-9ab4-2c3988125262 \(ouka.fi\)](#). Viitattu 28.11.2021

Oulun kaupunki 2020b. Kaupunkikulttuurisalkku. [Kaupunkikulttuurisalkku - Kehittämishankkeet - Oulun kaupunki \(ouka.fi\)](#). Viitattu 28.11.2021

- Oulun kaupunki 2019. Vuorovaikutussuunnitelma 2019–2021. [Vuorovaikutussuunnitelma ohjaa osallisuutta ja vaikuttamista Oulussa - Ajankohtaista - Ajankohtaista - Oulun kaupunki \(ouka.fi\)](#). Viitattu 28.11.2021
- Oulu Urban Culture 2021. [Oulu Urban Culture](#). Viitattu 29.11.2021
- Osallistu. fi 2021. [Sanastoa osallistumisen ja vaikuttamisen tueksi - Opintokeskukset ry](#). Viitattu 27.11.2021
- Pohjois-Savon liitto 2006. Kuopion seudun kulttuuriympäristö seutukunnan vahvuudeksi. Kulttuuriympäristöselvitys Kuopion seudun maakuntakaavaa varten. Kuopio.
- Ruoppila, Sampo & Cantell, Timo 2000. Ravintolat ja Helsingin elävöityminen. Teoksessa Stadipiiri (toim.): URBS: kirja Helsingin kaupunkikulttuurista. Helsinki: Edita, 35–54.
- Savon Sanomat 21.4.2021. Mielipidekirjoitus. Kaupunkikulttuuri kaipaa uusia ilmiöitä.
- Savon Sanomat 25.4.2021. Mielipidekirjoitus. Spontaaneja ohjelma numeroita sinne, missä ihmiset ovat.
- Siivouspäivä 2021. [Info - Siivouspäivän perusteet - Siivouspäivä \(siivouspaiva.com\)](#). Viitattu 5.12.2021
- Sitra 2021. [Yhteisöllisyys - Sitra](#). Viitattu 27.11.2021
- Sitra 2015. [Sitran trendit: Voimaantuvat yhteisöt haastavat vanhat instituutiot - Sitra](#). Viitattu 27.11.2021
- STTinfo 2020. [Senaatintorin kesän satoa: 400 000 kävijää, 250 työpaikkaa, yli 2 000 Instagram-julkaisua | Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia \(sttinfo.fi\)](#). Viitattu 25.10.2021
- Stranius, Leo 2018. Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus. Teoksessa Hirvonen, Sini & Puolitaival, Satu (toim.): Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareena, 8-10.
- Sähinä 2021. [Tietoa – Sähinä \(sahina.fi\)](#). Viitattu 5.12.2021
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. [Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen - THL](#). Viitattu 3.10.2021
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. [Kaikki mukaan: kansalaisvaikuttamisen vahvistaminen - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen - THL](#). Viitattu 3.10.2021
- Tuirakas 2021. [TUIRAKAS - Tuiran asukastupa Tuirakas](#). 29.11.2021
- Urban Culture 2021. [Titta på Tuira | Oulu Urban Culture](#). Viitattu 29.11.2021
- Vapaakaupunki 2021. [Vapaamman kaupungin puolesta | Kalasataman Vapaakaupunki](#). Viitattu 5.12.2021
- Vaasa 2021. [Kulttuuriavustus | Vaasa](#). 5.12.2021

Varaamo. [Tervetuloa - Varaamo \(hel.fi\)](#). Viitattu 29.11.2021

Verkkouutiset.fi 2017. [Rakkaudesta kaupunkikulttuuriin – verkkouutiset.fi](#). Viitattu 2.10.2021

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Tammi.

Vilka, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Keuruu.

Yle 2020. [Onnea Helsinki! Pääkaupunki täyttää 470 vuotta, katso kuvat muutoksesta – kaupunkiaktiivi: unelmien Helsinki on ihmisten kaupunki | Yle Uutiset](#). Viitattu 30.10.2021

LIITTEET

LIITE 1

RYHMÄHAASTATTELUT

14.10.2021 (1.ryhmä)

Jonna Forsman, kulttuurisuunnittelija, Kuopion kaupunki

Tiina Taskinen-Viinikainen, hankekoordinaattori, Kuntien kulttuuritoimintalain mukainen alueellinen kehittämistehtävä, Pohjois-Savo

Kirsi Rönkkö, kulttuurisuunnittelija, Kuopion kaupunki

15.10.2021 (2.ryhmä)

Petri Kervola, asiakaspäällikkö, Kuopion kaupunki markkinointi ja viestintä

Laura Kokko, markkinointikoordinaattori, Kuopion kaupunki tapahtumat ja markkinointi

15.10.2021 (3.ryhmä)

Esa Kokki, Särkiniemi-Särkilahden asukasyhdistys, puheenjohtaja

Jaana Turunen, muusikko, kulttuurialan yrittäjä

Elina Prepula, tuottaja, Kuopion kaupunginorkesteri

Raisa Leinonen, tk- ja liiketoiminnan suunnittelija, Savonia AMK

Janne Hentunen, asiakkuusjohtaja, Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kuopion kaupunki

15.10.2021 (4.ryhmä)

Kaisa Kantele, sosiaalityöntekijä ja kaupunginvaltuutettu, Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta

Kirsti Turunen, rehtori, Kuopion kansalaisopisto

Oona Nykter, Wanhan Haapaniemen asukasyhdistys

Eila Kankaanpää, Niiralan omakotiyhdistys

Pekka Vähäkangas, apulaiskaupunginjohtaja, Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kuopion kaupunki

25.10.2021 (5.ryhmä)

Toni Ledentsa, toiminnanjohtaja ArsLibera

Henna Lindroos, viestintäasiantuntija, Kuopion kaupunki

Jyri Wuorisalo, tki-asiantuntija, Savonia AMK

Retu Ylinen, kaupunkikehitys, Kuopion kaupunki

26.10.2021 (6.ryhmä)

Tiina Naumanen, näyttelijä, yrittäjä

Sanna Reinikainen, museolehtori, Kuopion kaupungin museot

Taina Laitinen, taideasiantuntija, Taiteen edistämiskeskus

Heli Laurinen, yleiskaavapäällikkö, Kuopion kaupunki strateginen maankäyttö

Päivi Savinainen, kirjastotoimenjohtaja, Kuopion kaupunki

Alexi Eskelinen, Kuopio kaupungin valtuuston puheenjohtaja

Kaija Sääski, Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta

5.11.2021 (7. ryhmä)

Teija, Nilsiä Pitäjähdistys, Nilsiä taiteiden juhla

Elisa Itkonen, Anti-päällikkö, vt. taiteellinen johtaja, Anti festivaali

Johanna Rajamäki, toiminnanjohtaja, Kuopio tanssii ja soi

Mikko Makkonen, taiteellinen- ja toiminnallinen johtaja, Minimi

Sari Satuli, tilat, Kuopion Muotoiluakatemia

KIRJALLISESTI KYSYMYKSIIN VASTANNEET:

Mikael Karikoski, eläkeläinen

Jone Pekkarinen, muusikko